

DEMOKRACIJA

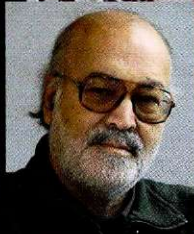
KUČAN ZAHTEVAL PREKOP ROŽMANA V SLOVENIJO

Milan Kučan je leta 2001 kot predsednik republike tajno predlagal Vatikanu, naj dovoli prekop posmrtnih ostankov škofa Gregorija Rožmana iz ZDA v Slovenijo.

ISSN 1408-0494

9 771408 049069

INTERVJU

Drago Bajt

Slovensko založništvo je v eni hujših kriz

ODZIVI in MNENJA

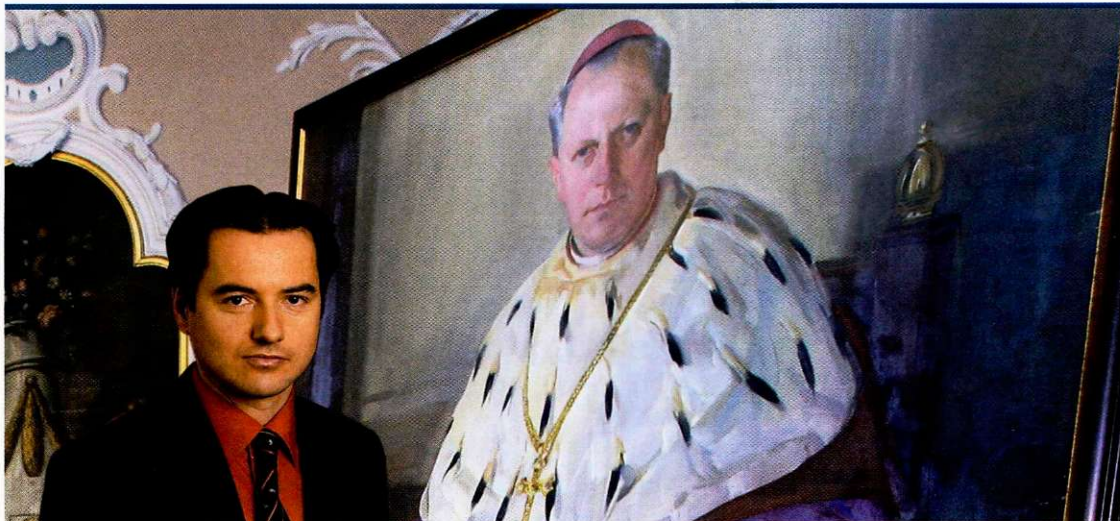
Prva (ne novinarska)
peresa Dela 2, 3

1864
Že od leta

Union

Manipuliranje s škofom

Metod Berlec

Analize po prvem krogu predsedniških volitev so večinoma narejene, pri čemer so interpretacije odvisne od svetovnonazorske opredeljenosti vpletenih. Še dober teden nas loči od drugega kroga predsedniških volitev, v katerem se bosta pomerila Lojze Peterle in Danilo Türk. Izid je negotov, čeprav po novem javnomnenjske ankete dajejo prednost Türku. Še vedno pa javnost buri predvolilno dogajanje v prvem krogu, ki je pripomoglo k temu, da je predsedniški kandidat Peterle zmagal z manjšo prednostjo, kot so napovedovale predvolilne ankete. Eden od vzrokov za to so nedvomno številne manipulacije in vsiljene teme iz preteklosti, s katerimi je „levica“ v prejšnjih desetletjih vedno znova uspešno črnila svoje politične nasprotnike. Kljub temu izid drugega kroga predsedniških volitev še ni odločen.

V tej številki podrobneje razkrivamo zanimivo povezavo med nekdanjim predsednikom republike Milanom Kučanom ter vodjo kazenskega oddelka in podpredsednikom vrhovnega sodišča RS Markom Šorlijem, ki naj bi bila po mnenju dobro informiranih vplivala na objavo razveljavitve Rožmanove obsodbe tik pred prvim krogom predsedniških volitev. Hkrati je v javnost prišel del pisne korespondence iz leta 2001 med takratnim predsednikom republike Milanom Kučanom in Vatikanom. Kučan je namreč kardinalu Angelu Sodanu, državnemu tajniku Svetega sedeža, predlagal prekop Rožmanovih posmrtnih ostankov iz ZDA v Slovenijo, in to brez soglasja Cerkve na Slovenskem in še pred tem, preden bi bil škof Rožman zaradi montiranega sodnega procesa po vojni sodno rehabilitiran. O tem pišemo v posebnem članku, v nadaljevanju pa navajamo samo zadnji del Sodanovega odgovora, ki ga je Kučanu prinesel slovenski veleposlanik v Vatikanu Karlo Bonutti: „Namera, da bi zdaj prenesli posmrtno ostanke častitega prelata nazaj v domovino, je na prvi pogled gotovo zelo plemenita. Šlo bi pa vendar za kontraproduktivno dejanje, če bi pred vrnitvijo škofovih posmrtnih ostankov v domovino ne prišlo do izjave o ničnosti omenjenega

procesa iz leta 1946. Slednji je bil, kot je znano, krivičen proces, ker ga je izvedlo vojaško sodišče, ki ni moglo obsoditi civilista, toliko manj v njegovi odsotnosti. Šlo je za krivičen proces predvsem zaradi navedenih utemeljitev, ki so bile brez vsakršne podlage. Če procesa in krivične obsodbe ne bi želeli revidirati, bi se zdela najboljša rešitev, da se ostanki objokovanega škofa pustijo na mirnem pokopališču frančiškanov v Lemontu v Illinoisu, drugače bi lahko prišlo do kontraproduktivnih razprav in polemik, ki bi samo škodovale odnosom med Cerkvijo in državo. V primerih obsodb kardinala Mindzentyja na Madžarskem, kardinala Stepinca v Zagrebu, kardinala Berana v Pragi kot tudi v drugih podobnih primerih v Vzhodni Evropi je prišlo do revizij procesov ali vsaj uradnih objav vlad, ki so omenjene obsodbe označile za krivične in brez podlage. V vsakem primeru bi morali odločitev o morebitni vrnitvi posmrtnih ostankov sprejeti soglasno z ljubljanskim nadškofom, naslednikom mons. Rožmana na istem nadškofjskem sedežu.“ To pomeni, da je Vatikan, verjetno ob konzultaciji s Cerkvijo na Slovenskem, takrat ugotovil, da je Kučanov predlog nespameten, neprimeren in politično kontraproduktiven, dokler pokojnega škofa v Sloveniji sodno ne rehabilitirajo. Skratka, spregledal je Kučanovo dvojno igro. Kučan je po mnenju poznavalcev s tem želel pred predsedniškimi volitvami 2002 v Sloveniji obuditi razprave iz preteklosti in diskreditirati pomladnike oziroma pomladnega predsedniškega kandidata, kandidatko, z vsiljeno razpravo o škofu Rožmanu.

Ta njegov maneuver je še bolj jasen danes, ko najbližji Kučanovi sodelavci in privrženci spet zagrizeno napadajo pokojnega škofa Rožmana in ga poskušajo povezati s predsedniškim kandidatom Peterletom. Tranzicijska levica poskuša torej vedno znova slovenski javnosti vsiliti nekatere teme iz preteklosti, ki so zaradi dolgoletne indoktrinacije slovenske javnosti neugodne za predstavnike pomladnih oziroma desnosredinskih strank. In za to so pripravljeni izvesti najbolj podle zvijače in manipulacije. **D**

Tranzicijska levica poskuša slovenski javnosti vedno znova vsiliti nekatere teme iz preteklosti, ki so zaradi dolgoletne indoktrinacije neugodne za predstavnike pomladnih oziroma desnosredinskih strank.

UVODNE STRANI

- 9 Končno spremembe na Darsu
10 **Pogledi:** Medijski hinavci
11 **Kolumna:** Ali orožje zagotavlja mir?

POLITIKA

- 12 Predsedniška tekma še neodločena
14 Kučan zahteval prekop Rožmana
17 Urejeni spomeniki tihih zločinov
20 Alternativa za kristjane?

SLOVENIJA

- 22 Stvari se ne urejajo na ulicah
26 Opozicija zavira nastanek pokrajin
28 Sodobno šolstvo na preizkušnji
30 Kjer je dim, tam se kadi
32 Sporne glasovnice v tujini

TUJINA

- 34 Zaton vladavine dvojčkov
36 **Globus:** Črnogorci dobili ustavo
37 **Tuji tisk:** Sreča ni naprodaj

INTERVJU

- 38 Drago Bajt

DOMOZNANSTVO

- 42 Kraja ladijskega vijaka
46 Čudovito Cerkniško jezero
50 **Naši kraji:** Martjanci
53 Svet baročnega slikarstva
54 Veliki neoklasicistični slikar

OGLEDALO

- 56 **Film:** Invazija
58 **Avtomobilizem:** Subaru outback
60 **Zdravje:** Cepljenje proti gripi
62 **Šport:** Specialna olimpijada
64 **Črna kronika:** Šuštarjeva vrnitev
66 **Rumeno:** Se res obeta poroka?
68 **TV Kuluar:** Rumeno ni nujno slabo
74 Končno ustavni sodnik

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

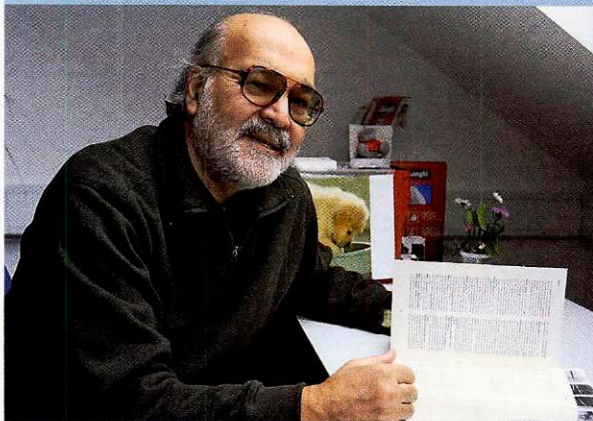
Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat,
Petra Janša, Barbara Prevorič, Vida Kocjan,
Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Metod Benedik, dr. Andrej
Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos,
dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik,
dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga,
Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: Drago Bajt

Imamo medije iz časa socializma in tudi nove medije. Stari neredko nadaljujejo prakso iz tranzicijskega časa. /.../ Problem pa je, ker ta del medijev z vso svojo idejno naravnostjo in gospodarsko infrastrukturo zavira razvoj novejših medijev.

14 Kučanova dvojna igra

Milan Kučan je leta 2001 predlagal Vatikanu, naj bi dovolil prekop posmrtnih ostankov škofa Gregorija Rožmana iz ZDA v Slovenijo. To naj bi storili, še preden bi bil Rožman rehabilitiran, kar pa je bilo v nasprotju z željami Cerkve na Slovenskem.

17 Urejeni spomeniki tihih zločinov

Komisija za prikrita grobišča je predstavila urejena grobišča povojnih pobojev, kar bo ubitim po mnogih letih zanikanja izkazalo dostojno spoštovanje. Hkrati v javnost prihajajo poročila o najdbah novih grobišč z žrtvami povojnega nasilja.

22 Sindikati proti delodajalcem

Realna rast netoplač je višja od rasti inflacije, in to zaradi znižanja davkov iz brutoplač. Zdajšnja vlada Janeza Janše je prva, ki je znižala davke, že nekaj časa pa pripravlja tudi zakon o soudeležbi zaposlenih pri dobičku. Bodo sindikati kljub temu stavkali?

Lektoriranje: Joža Gruđen

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik),
agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova
banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih
člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

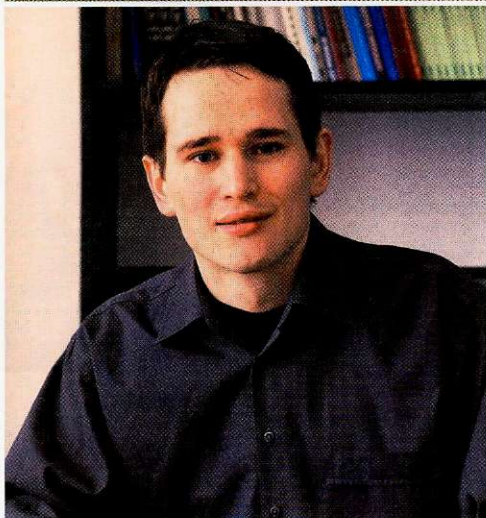
Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Objave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici:

Ljubljanska nadškofija, arhiv Demokracije, fotomontaža

Zdrava konkurenca javnemu šolstvu je potrebna

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

O aktualnem političnem dogajanju, še posebej o nasprotovanju zasebnemu šolstvu in političnih zlorabah v visokem šolstvu, smo se pogovarjali z Nikolajem Oblakom, predsednikom Slovenske demokratske mladine (SDM), podmladkom SDS.

Nedavno se je SDM ostro odzvala na ravnanje podpredsednika SD in profesorja na FDV dr. Igorja Lukšiča v zvezi s pošiljanjem študentov v cerkve na dan volitev. Kakšno težo pripisujete omenjenemu dejanju?

Dr. Igor Lukšič je podpredsednik stranke, ki zagovarja strogo ločitev države in verskih skupnosti, kot je zapisano 7. členu Ustave RS. Zato se nam zdi vsebinsko in moralno sporno, da izkorišča svoj profesorski položaj v politične namene. Takšno delovanje kaže tudi na dvoličnost stranke, ki v istem tednu k sodelovanju povabi novo Krščanskosocialno stranko Slovenije, na drugi strani pa prek študentske populacije izvaja nadzor nad delovanjem Katoliške cerkve.

Rektorica ljubljanske univerze dr. Andreja Kocijančič je v odzivu na polemike glede Lukšičevega ravnanja poudarila dejstvo, da je univerza avtonomna in da morajo študentje spoznati praktično plat politike. Kako razumete to izjavo?

Tudi v SDM zagovarjamo stališče, da so univerze avtonomni subjekti. SDM vseskozi podpira poudarjanje praktičnih vsebin pri izobraževalnem procesu, ki usmerja študente k avtonomnemu in samostojnemu razmišljanju. Dr. Kocijančičeva in dr. Lukšič sta strankarska kolega, zato je izjava podpore logična.

Nedavno ste se odzvali tudi na stališča Študentske organizacije Slovenije in Dijaške organizacije Slovenije glede zasebnega šolstva. Ali drži, da obe organizaciji, ki sta

se v preteklosti izrekli proti šolninam, le-te sedaj prikrito podpirata?

Sporno se nam zdi, da obe organizaciji dosledno poudarjata, da delujeta oziroma govorita v imenu vseh dijakov in študentov. S svojo podporo peticiji se zavzemata za drugorazrednost na področju izobraževanja. ŠOS in DOS sta v dosedanjem delovanju zagovarjali stališče, da v slovenskem šolstvu nikakršna oblika šolnin ni dobrodošla in da bosta storili vse, da se v slovenskem prostoru izognemo šolninam. ŠOS in DOS sta zavračali vsakršno razpravo o šolninah. Zavračanje se je začelo, ko je nekdanji minister Jože P. Damijan v okviru gospodarskih in socialnih reform za povečanje blaginje v Sloveniji omenil možnost plačevanja odloženih šolnin s posameznimi korektorji (zmanjševanje plačila odloženih šolnin glede na uspešen študij, finančno zmogljivost, zaposljivost ...). Študij brez šolnin je bila ena ključnih zahtev ŠOS in DOS, ki je brez argumentov silila v medije ob najrazličnejših priložnostih. Z njimi so želeli ustaviti nujno potrebne spremembe, saj po njihovem mnenju ne obstajajo socialno pravične šolnine. Verjetno gre za nepremišljene, priložnostne akcije ŠOS in DOS. O nepravilnem sistemu, ki vsiljuje plačevanje ogromnih šolnin izrednih študentov, pa ŠOS in DOS nista razmišljali – vse to se je dogajalo v imenu vseh študentov. Stanje na področju izobraževanja – od osnovnošolskega dalje – kaže sliko, da je bilo na tem področju v preteklosti storjenih veliko (sistemskih) napak, a ŠOS in DOS »kažeta zobe« le od zamenjave oblasti v letu

2004 dalje, čeprav je 100-odstotno financiranje programov zasebnih šol zagotavljala že zakonodaja, sprejeta v času ministra Gabra.

Kako spremljate aktualno dogajanje glede financiranja zasebnega šolstva? Opozicija namreč napoveduje referendum.

V SDM podpiramo 100-odstotno financiranje programov zasebnih šol. Menimo, da je zdrava (zasebna) konkurenca javnemu šolskemu sistemu potrebna, saj bo prinesla dvig »storitev« na področju izobraževanja. Dokaz, da zasebno šolstvo ni nikakršen bav-bav in ne pomeni uničevanja javnega šolstva, so primeri razvitih držav, kjer delež zasebnega šolstva merijo v odstotkih in ne promilih. Nedvomno je skrajni čas, da se tudi slovensko šolstvo premakne naprej in se neha zagovarjati obstoječe stanje, ki je za nekatere očitno zelo udobno.

Se strinjate z mnenjem poslanca Branka Grimsa, da SD podpihuje kulturni boj?

Po našem mnenju gre za notranjo krizo v SD. Na eni strani imamo vsem všečno in spravljivo delovanje in govorjenje predsednika SD Boruta Pahorja, na drugi pa vidni člani te stranke povzročajo konflikte v Sloveniji. Zanimivo je, da se predsednik stranke nikoli ne opredeli do izpadov svojih strankarskih kolegov. Problem je, ker se z enostranskim videnjem situacij seznanjajo različne evropske institucije in organizacije, ne da bi to (če problem sploh obstaja) reševali z dialogom v Sloveniji. Pri SD ne gre za podpihovanje kulturnega boja, ampak za kontinuiteto.

Po novem Jankovičev trg?

Na ljubljanskem Prešernovem trgu že nekaj časa potekajo dela, trg pa dobiva nove obrise, med drugim nastaja središče trga. Glede na navedbe ljubljanskega župana Zorana Jankovića v intervjuju za Finance, češ da je zmagovalec tranzicije, bi lahko sklepali, da bo sredi Prešernovega trga postavljen Jankovičev kip, zaradi česar se bo trg preimenoval v Jankovičev trg.

ISKRICA

Vulkan

Aleksander Škorc

Preveril sem v medijih, in glej spaka, imeli smo volitve. Po napovedanih pritožbah sem namreč mislil, da je zunaj nov razpis za operacijske mize. Tako pa se zdi, da si le nekateri silno želijo še in še volitev. Razen Mitje. On se ne bo pritožil, bodo pa to namesto njega storili eldeesovci.

Zmago je rekel, da ljudje glasujejo za tistega, ki jim manj laže, nato pa ugotovil, da je lagal nekoliko preveč, saj so ga kar trije kandidati prehiteli. Zato se bo seveda pritožil, in ker ne bo čisto nič lagal, bo na ponovljenih volitvah zmagal.

Gospodična Elena se je menda že pritožila in upa, da bo na ponovljenih volitvah zbrala več kot odstotek glasov. Pa kaj če imamo zaradi tega začasno brezvladje in pravno zmedo. K sreči punca še ni pogruntala, da se lahko zaradi neenakosti pred zakonom pritoži na ustavno sodišče. In argument? Volitve gor ali dol, če smo pred zakonom vsi enaki, ne bi smelo biti nobene ovire, da ne bi mogla biti kar takoj predsednica.

Gospa Monika se je tudi pritožila. Kar tako, v eter. Po njeno reveži namreč niso šli na volitve in zato izid ni tak, kot bi moral biti. Joj, gospa, kaj pa niste takoj rekli! Bom precej poklical financministra in mu naročil, naj vsakemu revežu pokloni en evro za avtobus, da se bodo lahko udeležili ponovljenih volitev ... Ali pa še bolje, vi kar napišite, kakšni naj bodo rezultati, pa bom pritisnil na volilno komisijo, da bo še enkrat pravilno listke preštela. Vi ubožica! Verjetno ste se že videli, kako se v spremstvu Kennedyja sprehajate po Elizejskih poljanah ... Kako? Seveda je mrtev in seveda ni bil Francoz, ampak gospa, v naslednjem življenju bo vse mogoče. Ali pa vaša vizija le ne sega tako daleč? To me pa nekoliko preseneča ... Kaj? Naj se ne norčujem, ker ste predsednica Glasa žensk? Morda res, a ne žensk Slovenije. Naše ženske so na mnogo boljšem glasu, kar so na volitvah mimogrede tudi dokazale! Tako!

Imel sem videnje (nima jih samo JD). Vezuv se je leno pretegnil in se pripravljaj, da bi zakašljaj. Ne ve se kako močno, a če bo pošteno krehnil, utegnemo biti v rahlih težavah. Slabe letine, dragi energenti, socialni nemiri, vojne ... Nad videnim se ne nameravam pritožiti, ker itak ne morem ničesar spremeniti. Kar se bo zgodilo, se zgoditi mora, in če se bo res zgodilo, se bo moral vsakdo znajti po svoje. Jaz zase že vem kako, vam pa lahko svetujem samo eno. Ne zanašajte se nanje in ne družite se z njimi. S kom? S prepirljivci in nergači, se razume!

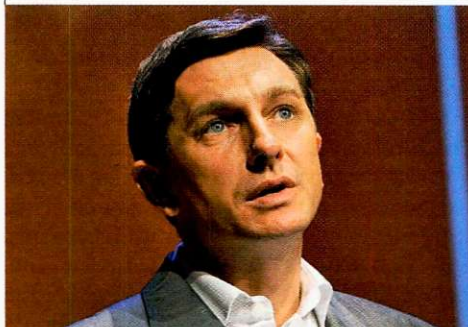
H-umor

»Vojna je sama po sebi zločin, zato pokolov ne odobravam, a jih razumem.«

(Za predsednika zveze borcev Janeza Stanovnika so bili komunistični povojni poboji razumljivi. Če jih ne bi bili zagrešili komunisti, verjetno ne bi bili razumljivi.)

»Imamo nekaj 'cirkusantov' v mestnem svetu, a to gre zraven.«

(Ljubljanski župan Zoran Janković se eno leto po izvolitvi počuti kot riba v vodi. Niti uporniki znotraj mestnega sveta ga ne motijo preveč, saj ima tako ali tako njegova lista absolutno večino.)

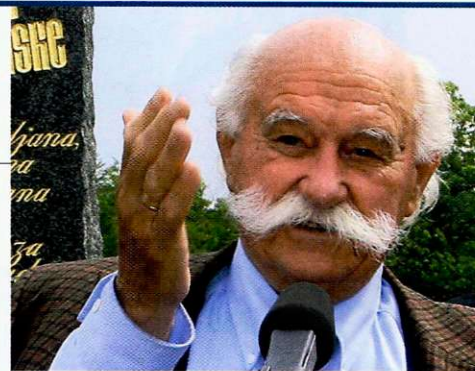
»Naj spomnim, da je stranka podpisala sporazum o podpori in sodelovanju z vlado v času predsedovanja Slovenije EU. V tem sporazumu piše, da Socialni demokrati v času predsedovanja Slovenije EU interpelacij ne bomo podpirali.«

(Predsednik SD Borut Pahor noče biti kot človek, ki se ne drži dogovora, zato ne bo podprl interpelacije proti ministru za notranje zadeve Dragutinu Mateju.)

»Ko je rak diagnosticiran, se v večini primerov razvija hitro in takrat ni časa za to, da bi bolnika zdravili na tak način, da bi usposobili obrambne mehanizme njegovega telesa. Ta čas je minil, in ko je bolnik tako daleč, pomagajo proti agresivnemu raku le tako agresivna sredstva, kot jih uporablja onkologija.«

(Predsednik države Janez Drnovšek zdaj ni več guru, ampak zdravnik. Ga je alternativna medicina razočarala?)

»To je žalitev za vse zdravilce - šarlatani. Lepo vas prosim, naj s prstom pokaže, kdo je šarlatan. Jaz še nobenega nisem spoznal.«

(Predsednik sindikata zdravilcev Robert Lavtar je neprijetno presenečen, ker je predsednik države Janez Drnovšek izrekel nekaj krepkih na račun zdravilcev in jih celo označil za šarlatane.)

»Pripravljena sem, da na Kitajskem pokažem, kdo sem. Poleg tega sem se naučila tudi nekaj kitajskih besed.«

(Najlepša Slovenka Tadeja Ternar se je na tekmovanje za mis sveta dobro pripravila.)

»Poglejte, kaj se dogaja naokoli: država je na socialnem psu, družbene vrednote, ki izhajajo iz verske tradicije, se zategujejo.«

(Alan Steržaj iz skupine Big Foot Mama se v svoji domovini počuti nekoliko ogroženega, zato se je tudi oprijel rokenrola.)

»Levica, ki se zdaj razglaša za levico, je nekaj skrajno sramežljivega in manipulativnega. Hoče priti na oblast, drugo pa je ne zanima.«

(Režiser Dušan Jovanović kljub svojemu ne prav »desnemu« prepičanju ni navdušen nad politično opcijo, ki naj bi prihodnje leto predvidoma naskočila oblastne pozicije.)

»Oddaja je bila res škandalозна. Poden!«

(Kolumnist Vlado Miheljak ni izpustil ogleda zadnjega soočenja pred prvim krogom predsedniških volitev, čeprav mu gre nacionalna TV v zadnjem času na živce. Očitno ga je razočaral prav njegov favorit.)

Ozadja dobivajo obrise

Konsolidacija v lastništvu družbe Mladina, ki izdaja tudi istoimenski teden, se nadaljuje. Potem ko se je izvedelo, da bo goriška finančna družba KB 1909 (naslednica nekdanjega Saftija) dokapitalizirala Mladino z dobrim milijonom evrov (in s tem postala njena 40-odstotna lastnica), naj bi bil pretekli teden Grega Repovž, urednik tednika Mladina, predsednik Društva novinarjev Slovenije in nekdanji novinar Dela, postal 10-odstotni lastnik družbe in s tem največji delničar posameznik, za to pa naj bi po nekaterih podatkih plačal 200 tisoč evrov. Hkrati s spremembo lastništva je z mesta predsednika nadzornega sveta Mladine, menda iz osebnih razlogov, odstopil novinar Miha Štamcar. Nadzorni svet po njegovem odstopu vodi Branimir Štrukelj, predsednik SVIZ, ki je bil že doslej njegov član. Štamcar je ob tem za STA poudaril, da delnice Mladine ne nosijo dividend, saj družba že nekaj časa posluje z izgubo. Po nekaterih podatkih naj bi bilo te lani v višini 190 tisoč evrov, vendar je

»Podjetni« Grega Repovž, urednik Mladine

Štamcar to zanikal, ni pa pojasnil, kolikšna je. Nekateri so začudeni, od kod novinarju Repovžu 200 tisoč evrov. Po nekaterih podatkih naj bi nakup plačal z bančnim posojilom, ne ve pa se, katera banka in s kakšnim poroštvom vračila mu je to odobrila. Po nekaterih informacijah naj bi za Repovževim vstopom v lastništvo tednika kapitalsko stala finančna družba KB 1909. Po informacijah Požareporta naj bi družba KB 1909 do novembrske skupščine Mladine prek povezanih delničarjev (odgovornega urednika Repovža, direktorja Mladine Andreja Klemenca in drugih) že obvladovala blizu 80 odstotkov družbe Mladina, idejni boter tega pa naj bi bil Gregor Golobič s Kučanovo pomočjo. V. K.

Modrost tedna

»Če je popolno financiranje zasebnikov (zasebnih šol, op. ur.) vprašljivo z vidika ločenosti Cerkve od države, bi tisti, ki zahtevajo referendum, to morali storiti že pred desetletjem.«

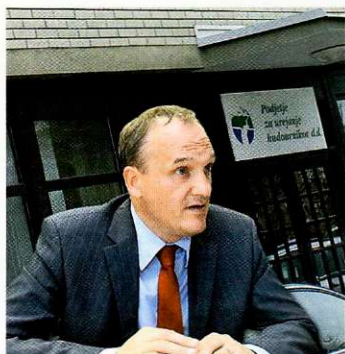
(Poslanec SDS Branko Grims)

»Gonja proti slovenskim izseljencem, ki smo ji priče v zvezi z glasovanjem na tujem, pa je zelo tragična. Opazil sem, da so pri njej še posebno glasni ljudje, ki poveljni pobojev niso sposobni brezpogojno obsoditi, ki ne priznavajo največjega zločina v slovenski zgodovini! To je vprašanje, nad katerim bi se morali vsi, ki jim je do slovenske prihodnosti, še kako zamisliti.«

(Zgodovinar dr. Stane Granda)

Puh je bil žrtev šikaniranja

Minister za okolje in prostor Janez Podobnik je eden prvih, ki je predstavil delo ministrstva v letošnjem letu. Pri tem je poudaril, da je bilo delo kljub obsežnosti uspešno. Njegova predstavitev je bila natančna, iz česar so se v nekaterih občilih norčevali, pri tem pa prezli vsebino predstavitve. Podobnik je govoril tudi o notranji reviziji poravnave s Podjetjem za urejanje hudournikov (PUH), s katero je ministrstvo novembra lani plačalo 1,1 milijona evrov za dela na plazu v Logu pod Mangartom v začetku leta 2001. Revizija je pokazala, da je bila poravnava upravičena. Državna notranja revizorka Silva Jamnik je dejala, da je bil PUH dolžan opraviti sporna dela in da je bila s poravnavo sanirana škoda, ki je bila podjetju narejena zaradi šikaniranja s strani ministrstva. Revizorji so torej potrdili tisto,

S poravnavo Puhu ni bilo nič narobe.

kar so na ministrstvu in v PUH zatrjevali ves čas. Novinarji pa o izsledkih revizije skoraj niso poročali. Kdor ni bil na tiskovni konferenci ministrstva ali ni prebral poročila STA o tem, ni vedel skoraj nič. Nasprotno pa so novinarji ob poravnavi dolga omenjenemu podjetju pisali na dolgo in široko ter ministrstvo, Podobnika, SLS in PUH dobesedno pribijali na križ. V. K.

Skrb države

V družbi številnih vrhunskih športnikov so minister za šolstvo in šport Milan Zver, minister za obrambo Karl Erjavec, minister za notranje zadeve Dragutin Mate, minister za javno upravo Gregor Virant, državni sekretar na ministrstvu za finance Žiga Lavrič in predsednik Olimpijskega komiteja Slovenije Janez Kocijančič podpisali sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev na ministrstvih za obrambo, za notranje zadeve in za finance. S tem državna uprava mnogim vrhunskim športnikom zagotavlja socialno varnost in razmere za nemoteno treniranje in tekmovanje, kar je velik dogodek tako za športnike kot tiste, ki skrbijo zanje. Minister Zver je ob tem poudaril, da želijo do leta 2015 zaposliti 200 vrhunskih športnikov, kar je za Slovenijo velika številka. Pomembno je, da se športnikom zagotovi ne le socialni status, temveč da ti med službovanjem v državnih organih pridobijo nekatera znanja, ki jih bodo po kon-

čani aktivni športni kariere lahko uporabili na trgu dela. Športniki so državne podpore seveda zelo veseli. V. K.

Zaposlovanje športnikov urejeno.

Slavolok samostojnosti

Ob 16. obletnici odhoda zadnjega vojaka JLA iz koprskega pristanišča in ob 50-letnici Luke Koper so pri krožišču pred vhodom v Luko Koper slovesno odkrili Slavolok samostojnosti kiparja Janeza Lenassija.

Slavolok bo večer pomnik zmagovitemu boju za Slovenijo in trajen opomin nam in našim potomcem, da pot do lastne države ni bila lahka. Slavnostni govornik na slovesnosti je bil generalni direktor policije Jože Romšek, navzoča pa sta bila tudi prvi predsednik slovenske vlade in predsedniški kandidat Lojze Peterle ter minister za zunanje zadeve Dimitrij Rupel. Romšek je med drugim poudaril, da ta datum ne pomeni samo simboličnega konca desetdnevne vojne, ampak vrhunec dogajanja v procesu nastajanja samostojne države, v katerem je bil pomemben mejnik tudi preprečitev tako imenovanega »mitinga resnice« v Ljubljani. 1. decembra 1989 je namreč takratna slovenska milica odigrala ključno vlogo in nakazala, da se bo v odločilnih trenutkih na njene pripadnike mogo-

Večer pomnik zmagovitega boja za Slovenijo

če zanesti, kar se je leta 1991 tudi potrdilo. Ob tem je spomnil, da je samo 152 miličnikov nadzorovalo odhod okoli 3.000 vojakov JLA in okoli 100 transportnih vozil. Letošnja obletnica je tako tudi simbol enotnosti milice, teritorialne obrambe in civilnega prebivalstva v odločilnih trenutkih boja za Slovenijo. Lojze Peterle je dejal, da do odhoda zadnjega vojaka JLA ni prišlo samo po sebi, mogoč in neizbežen pa je postal, ker

smo se leta 1990 demokratično in plebiscitarno odločili za neodvisno slovensko državo. »V drugi svetovni vojni so se Slovenci tragično razdelili, ta vojna pa nas je poenotila in povežala,« je dejal Peterle in poudaril, da je različnost dobrodošla, razdeljenost pa nam škodi, saj nas je premalo, da bi se v bistvenih zadevah delili. Med drugim je vse dobro zaželel tudi Luki Koper. Predsednik njene uprave Robert Časar je v svojem nagovoru dejal, da so ob 50-letnici družbe posebej pozorni na dogodke, ki so se trajno vpisali v njeno zgodovino. Med te datume vsekakor sodi 26. oktober 1991, saj je bilo tedaj pristanišče edino odprto okno v svet. O razpoloženju, ki je v tistem času vladalo v luki, luški delavci govorijo s ponosom. Pobudnik postavitve slavoloka je bil Fabio Steffe, udeleženec osamosvojitvene vojne, predsednik Policijskega veteranskega društva Sever za Primorsko in Notranjsko. Na slovesnosti je dejal, da so veterani osamosvojitvene vojne ponosni na opravljeno delo pred 16 leti in da si je treba prizadevati, da dosežki tistega časa ne bodo šli v pozabo. V. K.

Lukšič naj odstopi

Absolvent mariborskega oddelka teološke fakultete Peter Peterka je v ponedeljek, 29. oktobra, na tiskovni konferenci predstavil petico »Zahtevajmo Lukšičev odstop«. Gre za protest proti odločitvi profesorja na FDV in podpredsednika SD dr.

Prvi podpisani Peter Peterka (v sredini) s somišljeniki

Igorja Lukšiča, da študente na dan volitev pošlje v cerkve, kjer naj bi spremljali morebitne politične agitacije duhovnikov. Po Peterkovem mnenju gre pri Lukšičevem ravnanju za nezaslišan in grob poseg v pravico posameznika do svobode govora in dejavnosti verskih skupnosti, ki so ločene od države in avtonomne v svojem delovanju. Zato v imenu približno 200 podpisnikov poziva Lukšiča k odstopu, predsednika SD Boruta Pahorja pa, naj sproži postopek za Lukšičevo odstavitev, če ta ne bo sam odstopil. Prav tako tudi od vodstva Univerze v Ljubljani zahteva, naj se opredeli do Lukšičevega dejanja, saj naj bi bil Lukšič izbral študente za vohunstvo, takšne metode pa je nekdaj uporabljala komunistična tajna policija. Peterka napoveduje, da bo, če Lukšič ne bo odstopil, o omenjenem dogodku obvestil Svet Evrope, predsednike držav in vlad Evropske unije, organizacije za varstvo človekovih pravic in druge ustanove Evropske unije. G. B.

Kongres Mlade Slovenije

Minuli konec tedna je v Celju potekal sedmi kongres Mlade Slovenije (MSi), podmladka NSi. Kongres je bil namenjen sprejetju resolucij in spremembam statuta, izvoljenih pa je bilo tudi nekaj novih članov v organe podmladka. Predsednik MSi še naprej ostaja Robert Ilc, podpredsednika sta Andreja Rajh in Matej Tonin, člani izvršilnega odbora pa Janez Arnolj, Andrej Cimperšek, Matjaž Horvat, Melita Kelenc, Sebastian Kovačič, Tilen Novak, Nadja Prosen, Aleksander Reberšek, Matej Slapar in Nejc Vesel. Za člane nadzornega odbora so bili izvoljeni Jure Kavčič, Nina Sok in Tomaž Tolič, za člane častnega razsodišča pa Saša Ban, Ana Beno in Mitja Volčič. Člani MSi so na kongresu sprejeli šest nosilnih resolucij (Boj ZA javno šolstvo je boj PROTI boljšemu šolstvu v Sloveniji!, Mladi za razvoj informacijske družbe, Mladi za kakovosten visokošolski prostor, Za več mladih družin, Za pravično mejo, Več mladosti) in kongresno izjavo Ne zanima nas blokova delitev. Kongresa so se udeležili tudi predsednik NSi dr. Andrej Bajuk, predsedniški

kandidat Lojze Peterle, ministrica za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Mojca Kucler Dolinar in še nekateri gostje. G. B.

Foto: Jernej Prelec

Vodstvo Mlade Slovenije (MSi)

Pomembne odločitve vlade

Vida Kocjan, foto: Bor Slana

Menjave na Darsu Na 143. seji, ki je bila pretekli teden, je vlada med številnimi drugimi sklepi skladno s pričakovanji razrešila Rajka Siročiča in Abdona Peklaja, predsednika uprave in člana uprave Družbe za avtoceste v Republiki Sloveniji (Dars), hkrati pa je imenovala njuna naslednika. Tako je Siročiča zamenjal Tomislav Nemec, Žan Jan Oplotnik pa je postal njegov namestnik; hkrati je za člana uprave imenovala Boštjana Riglerja, vse za petletni mandat. Zamenjave je po seji vlade predstavil Radovan Žerjav, minister za promet, ki je prepričan, da so s tem v Darsu postavili kompetentno ekipo. »Z Nemcem dobivamo odličnega vodjo poslovnih procesov, z Oplotnikom odličnega finančnega strokovnjaka, ki je že zdaj svetoval upravi Darsa, z Riglerjem pa strokovnjaka na področju gradbeništva,« je dejal minister. Siročiču, o čigar zamenjavi se je v zadnjih tednih precej govorilo, pripada odpravnina v višini šestih mesečnih plač, razrešitve pa ni želel komentirati. Spomnimo, da je minister Žerjav zamenjavo uprave Darsa napovedal že pred časom, čeprav ta po njegovem mnenju ni naredila napak. Za zamenjavo se je odločil, ker uprava, ki jo je vodil Siročič, pod velikim pritiskom medijev ni mogla delati normalno.

In kdo so novi prvi možje Darsa? Petinštiridesetletni Tomislav Nemec je končal študij geodezije in ekonomije (smer denarništvo in finance), nato magistriral iz menedžmenta kakovosti storitev, pred imenovanjem pa je bil načelnik Upravnih enot Ljutomer. Žan Jan Oplotnik je doktor ekonomskih znanosti in docent mariborske ekonomsko-poslovne fakultete za področje financ in mednarodne menjave, v upravi Darsa pa bo skrbel za finance, finančni inženiring in trženje. Boštjan Rigler je bil med drugim zaposlen na ministrstvu za promet, in sicer v Direkciji RS za ceste, lani pa je bil izvoljen za župana Škofljice. Njegovo področje v Darsu bo zlasti organizacija graditve in obnove avtocest.

Cestni promet Kadrovske spremembe so sicer zanimive za javnost, nič manj pa ni zanimivo, da je vlada potrdila predlog zakonskih sprememb s področja varnosti cestnega prometa, katerega temeljni cilj je zmanjšati število prometnih nesreč z najhujšimi posledicami in v zakon vnesti takšne dopolnitve, ki imajo takojšnje in vidne učinke na stanje varnosti. Zmanjšujejo se globe za kršitve, ki niso v vzročni zvezi z najhujšimi prometnimi nesrečami oziroma te niso pogoste. Za kršitve, za katere je nesporno ugotovljeno, da so glavni vzrok za najhujše prometne nesreče, pa bodo zaostri kaznovanje s povečanjem glob in števila kazenskih točk. Hkrati s tem bo zakon usklajen tudi z evropskimi direktivami na tem področju in z dvema odločbama ustavnega sodišča iz leta 2004 in 2005. Med drugim bodo drugačna tudi pravila o voznških dovoljenjih. Slednja morajo biti taka kot v EU, tudi obrazec bo enoten. Vozniška dovoljenja bomo na novih obrazcih (polikarbonatna kartica) začeli prejemati predvidoma 1. 9. 2008, vsa dovoljenja v obtoku pa se bodo z novimi nadomestila v obdobju 10 let.

Vlada je prejšnji teden sprejela več pomembnih sklepov.

Z novim vodstvom naj bi se nekatere stvari na Darsu hitreje reševale, čeprav nekateri menijo, da bi moral novi minister s kadrovskimi zamenjavami poseči še v druge institucije s t. i. cestnega področja.

Lastninjenje NKBM Naslednja pomembna točka je sprejetje spremembe posameznega programa prodaje državne kapitalske naložbe, ki jo predstavljajo delnice Nove Kreditne banke Maribor (NKBM). Ta določa prodajo do 49-odstotnega deleža države po metodi javne ponudbe v skladu s pravili, ki urejajo trg vrednostnih papirjev. Vlada je spremenila program v delu, ki se nanaša na način prodaje delnic v okviru deleža, namenjenega »drugim vlagateljem«, torej fizičnim osebam. Vlada je sprejela odločitev, da vlagatelji za vsakih 10 delnic, ki jih pridobijo v okviru zagotovljenega odkupa in bodo njihov imetnik najmanj določeno dobo, pridobijo pravico do dodatne delnice. S takšnim načinom prodaje želi vlada doseči pozitiven vpliv na razvoj kapitalskega trga in stabilnost cene delnice NKBM po uvrstitvi na borzo. Z vsem tem daje vlada tudi možnost, da se upošteva udeležba državljanov v lastninjenju sanirane banke. **D**

Koperni- kanski obrat

Gašper Blažič

STA je že nekaj časa priljubljena tarča tistih, ki imajo veliko povedati o medijski svobodi.

Za dušebrižnike iz Društva novinarjev Slovenije (DNS) je namreč Slovenska tiskovna agencija (STA) postala sporna v trenutku, ko sta se na njenih vodstvenih položajih znašla Alenka Paulin in Borut Meško, kar naj bi bil ključni dokaz, naj bi jo od tedaj vlada politično nadzorovala. Vprašamo pa se lahko, kje je bilo novinarsko društvo leta 2001, ko je bil za direktorja STA imenovan Igor Vezovnik, ki je bil v času komunizma uslužbenec organov za notranje zadeve oz. Službe državne varnosti. Vse to dokazuje, da sedanjih najglasnejših borcev za svobodo tiska nikoli ni motil duh Ivana Mačka-Matije v medijih, čutijo pa se ogrožene, ker se razmere na STA v primerjavi s prejšnjimi leti normalizirajo. Težko je sicer reči, od kod ta občutek ogroženosti, verjetno pa se marsikomu toži po časih, ko so novinarji imeli status družbenopolitičnih delavcev oz. »vojakov revolucije«. Sedaj, ko se stari monopoli razbijajo, pa se tiho zavedajo, da dejansko nikoli niso bili vajeni delovati v smislu avtonomije, na katero se ta radi sklicujejo.

A to še ni vse. DNS je v svojem zadnjem nastopu zašlo v veliko kontradikcijo, ko je pozvalo vlado, naj poseže v dogajanje na Slovenski tiskovni agenciji in omogoči njeno normalno delovanje. Presenetljiv kopernikanski obrat! Če so se samooklicani borci za medijsko svobodo doslej bojevali proti kakršnim koli posegom politike v medije, sedaj zahtevajo prav nasprotno. To morda tudi pojasnjuje, zakaj se društvo ni odzvalo, ko je med televizijskimi soočenji na nacionalni TV pred referendumom o vključitvi v Nato v režijo večkrat klical sedanjí predsednik stranke Zares Gregor Golobič. Podobnih posegov v avtonomijo medijev je bilo v času vladanja LDS še več, vendar so samooklicani borci za svobodo tiska ostali raje tihi ali pa so napadali tedanjo opozicijo, ki je zahtevala ureditev razmer na področju medijev. Pri tem jih ni ganilo niti javno dopisovanje Boruta Pahorja in Antona Ropa (»Dragi Tone, dragi Borut.«). Vse to dokazuje, da je njihov glavni motiv politični aktivizem v prid določene politične opcije in ne skrb za svobodo tiska. Vprašanje pa je, ali se sploh zavedajo, da s svojimi selektivnimi protesti, ki znižujejo stopnjo legitimnosti njihovega domnevnega prizadevanja za svobodo tiska, delajo drugim novinarskim kolegom medvedjo uslugo. Še en dokaz torej, da Slovenija potrebuje alternativno novinarsko društvo.

Sova in pravice

Peter Avsenik

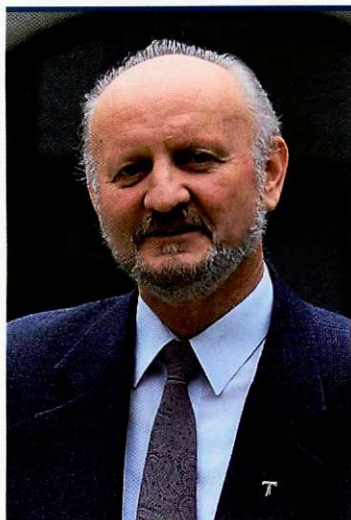
Ustavno sodišče je minuli teden zavrglo zahtevo za presojo ustavnosti zakona o Sovi.

Kot je znano, je predsedniku vrhovnega sodišča Francu Testenu tedanji direktor Sove Matjaž Šinkovec predlagal, naj na podlagi 37. člena Ustave RS dovoli uporabo posebne oblike pridobivanja podatkov s spremljanjem mednarodnih zvez. Testen se o predlogu ni odločil, ampak je vložil zahtevo za presojo ustavnosti prvega odstavka 21. člena Zakona o Slovenski obveščevalno-varnostni agenciji.

Zavrnitev te zahteve na eni strani pritruje ugotovitvam vladne delovne skupine za nadzor Sove. Znova se je namreč izkazalo, da je prisluškovanje telefonskemu pogovoru z osebo, ki je na območju Slovenije, brez odločbe sodišča protizakonito. Takšne in drugačne interpretacije besed in namigovanj, s katerimi je poslanec Tone Rop pred časom izzval slovenskega premiera Janeza Janšo, se torej umikajo človekovim pravicam oziroma posameznikovi zasebnosti.

Težava, ki je v zadnjih mesecih dopustila raznovrstno politično manevriranje, je bil sporni 21. člen Zakona o Sovi, ki agenciji sicer dovoljuje samostojno spremljanje mednarodnih sistemov zvez, nikjer pa to spremljanje ni natančneje opredeljeno. Vsebine tega člena poleg tega ni mogoče obravnavati samostojno, ampak le v povezavi z vsebino drugega in tretjega odstavka tega člena. Ta pa določata, da se spremljanje mednarodnih sistemov zvez kot del obveščevalne dejavnosti agencije lahko nanaša le na območje zunaj naše države. Agencija si je tako po mnenju ustavnega sodišča napačno razlagala zakon o Sovi. Prejemniki informacij so bili sicer zakoniti, vendar je bilo nezakonito pridobivanje informacij. Posledica je bila njihova napačna interpretacija, posledica pa je bilo Ropovo obrekovanje slovenskega premiera.

Po drugi strani pravni strokovnjak Rajko Pirnat opozarja, da takšna odločitev v bistvu pomeni izogibanje problemu. Vse, kar je ustavno sodišče razsodilo, je namreč to, da vrhovno sodišče ni pristojno za odločanje po 21. členu, zato tudi ni upravičeno do vložitve pobud za presojo ustavnosti. Ustavno sodišče pa omejene sporne določbe morda sploh nima namena izpodbijati, ker ne ve, kdo bi lahko imel pravni interes za izpodbijanje te določbe. Če bodo torej nekomu prisluškovali, potem slednji preprosto ne bo vedel, da so posegli v njegove pravice. S tem pa utegne poleg nedvoumnega poseganja v temeljne človekove pravice še naprej prihajati tudi do manipulacij z javnostjo.

Ali orožje zagotavlja mir?

Dr. Metod Benedik

Javna občila prav lepo skrbijo, da je za človeka, ki se kolikor toliko zanima za dogajanje v svetu, misel na orožje del njegove vsakdanjosti, pa naj gre za strah pred njim ali grožnje z njim. Na Slovenskem se kot jara kača vlečejo razne orožarske afere, ki temu ali onemu v določenem trenutku očitno zelo prav pridejo in jim kar noče biti konca. Svetovno javnost buri prizadevanje Irana, da bi se vključil v krog jedrskih držav.

Ameriški predsednik bi rad razpel protiraketni ščit nad Evropo, ruski predsednik pa je prepričan, da bi se v tem primeru Rusija počutila tako, kot se je Amerika v času kubanske krize 1962, ko so Sovjeti poskušali namestiti rakete z atomskimi konicami pred ameriško obalo. Sicer pa je videti, da je zadosten razlog za uporabo orožja preprosto že to, da nekoga razglasijo za terorista, pa naj gre za Irak ali Iran ali Čečenijo ali Kurdistan. Da ne govorimo o milijardah, ki se v Afriki namesto za živež pretopijo v orožje, ki družno z lakoto seje smrt! Tudi zadnje dni je bila govorica o orožju tako glasna, da je skoraj v celoti prevpila drugačna iskanja poti k sožitju v miru, pa ne k hladnemu miru v ustrahovanosti, ampak k miru v sproščenosti in prijaznosti.

V Neaplju je Skupnost sv. Egidija od 21. do 23. oktobra pripravila simpozij z zgovornim naslovom *Za svet brez nasilja – verstva in kulture v dialogu*. V pogovorih so sodelovali predstavniki Katoliške cerkve, predstavniki vrste pravoslavnih Cerkva s carigrajskim patriarhom Bartolomejem na čelu, visoki zastopniki judovstva in islamskega sveta, z njimi je bil generalni tajnik Svetovnega sveta Cerkva. Poseben pečat in širšo razsežnost je simpoziju vtisnil kratek obisk papeža Benedikta XVI., ki se je v nedeljo, 21. oktobra, mudil v Neaplju. Širšo razsežnost predvsem v tem smislu, da je ta simpozij vključil v vrsto prizadevanj za mir, ki prihajajo s strani verskih skupnosti in ljudi kulture. Hočeš nočeš so se ob tem simpoziju mnogi spomnili srečanja v Frančiškovem Assisiju, kamor je Janez Pavel II. 27. oktobra 1986 povabil predstavnike krščanskih Cerkva in največjih verstev na svetu, da bi skupaj molili za mir. Priključimo si v spomin njegove besede v Assisiju: *To ne bo dan razprav ne dogovorov, kako bi delali za isto stvar. To srečanje je vabilo današnjemu svetu, naj se zave druge razsežnosti miru in drugega načina, kako delati zanj. Človeštvo mora priti do najglobljih poživljajočih vrelcev, kjer se oblikuje vest. Na vesti pa sloni delovanje slehernega ljudstva. Mir je krhek, je ogrožen na toliko načinov; dolžni smo skrbeti za njegove trdne temelje. Da se večja moč kot v orožju skriva kje druge, je kar samo od sebe govorilo dejstvo, da*

so si visoki predstavniki držav, kakor koli povezanih z iraškim vprašanjem, v času, ko je že bila na vidiku vojna v Iraku, kar kljuko podajali pri Janezu Pavlu II.; moralne avtoritete, ki je apelirala na vest, niso mogli prezreti, čeprav ji dejansko niso prisluhnili.

Lani so muslimanski svet razburkale iz konteksta iztrgane in napak razumljene besede Benedikta XVI., ki jih je izrekel ob svojem obisku v Regensburgu. Siloviti odmevi, ki si jih seveda lahko razlagamo na najrazličnejše načine, so vendar zgovorno dali vedeti, da za mnoge ljudi v svetu obstajajo vrednote, ki jih nikakor ne gre prezreti; med drugim so bili zahodnemu zmateraliziranemu svetu jasno sporočilo, da je tisto, kar je ljudem sveto, treba spoštovati (česar pa slovenski prostor očitno ni zapopadel). Kmalu zatem je osemindeset vplivnih islamskih osebnosti različnih smeri in nacionalnosti napisalo papežu pismo, v katerem so pojasnjevali nekatera temeljna načela islama; pismo naj bi pripomoglo k boljšemu medsebojnemu razumevanju. Letos jeseni je sledilo drugo pismo, ki ga je podpisalo 138 osebnosti, poleg papežu pa so ga poslali tudi vsem voditeljem krščanskih Cerkva na vzhodu in zahodu. Podpisniki so v prvem pismu posebej poudarjali svobodo izpovedovanja vere »brez nasilja« in poskušali natančno pojasniti islamski odnos do vojne. Kot podlago za boljše odnose med islamom in krščanstvom so podčrtali temeljno

prvino obeh religij, zapoved ljubezni do Boga in do bližnjega. Prav slednje so za svoje izhodišče vzeli še številčnejši podpisniki drugega pisma: zapisali so, da je to »skupna beseda«, da je to »najtrdnjša teološka podlaga« za medsebojno razumevanje in sodelovanje. V odmevih na to pismo je Benedikt XVI. poudaril, da sta ti dve zapovedi temelj univerzalne etike, veljavne za vse ljudi ne glede na to, kateri veroizpovedi pripadajo.

Poskusi medsebojnih povezav so zelo razločno izrazili misel: kristjani in muslimani skupaj štejejo dobro polovico svetovnega prebivalstva. Sporov v svetu ne bo reševalo orožje, ampak mir in pravičnost med tema dvema verskima skupnostma. Prihodnost sveta je odvisna od miru med kristjani in muslimani. **D**

Prihodnost sveta je odvisna od miru med kristjani in muslimani.

Med zmago in porazom

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Po prvem krogu letošnjih predsedniških volitev je zdaj že znano, da se bosta v drugem krogu, ki bo 11. novembra, pomerila Lojze Peterle in Danilo Türk, ki sta v prvem krogu predsedniških volitev dobila največ glasov.

Izid prvega kroga volitev je bil za javnost presenečenje zlasti zato, ker je Lojze Peterle dobil manj glasov od pričakovanih, zaradi česar so ga mediji razglasili za največjega poraženca predsedniških volitev. Tako Peterletu tudi s pomočjo javnomnenjskih anket napovedujejo poraz v drugem krogu, saj naj bi imel Türk precejšnjo prednost, razmerje glasov med Peterletom in Türkem pa je po nekaterih anketah (na primer Delo Stik) celo ena proti dva. Vse to daje nekakšen vtis, naj bi bil Peterle v predsedniški tekmi že vnaprejšnji poraženec, drugi krog pa naj bi bil le formalnost.

Ne bo se vdal Kljub črnogledim napovedim pa Lojze Peterle še naprej računa na zmago. Tako je minuli konec tedna nagovoril udeležence kongresa Mlade Slovenije (MSi), podmladka NSi.

»Zanimivo je, kaj se dogaja v naši deželi: da se iz zmagovalca skuša narediti poraženca. Tega po svetu ne doživljamo, ampak pri nas se dogajajo neprestano inverzije, ki so utemeljene v starih ideoloških delitvah. Jaz sem povedal te dni že nekajkrat: ne bom spreminjal strategije.« Peterle je še napovedal, da bo dosedanjo strategijo

Milan Kučan se je opredelil za Türka.

dopolnil, da bo njegova misel še bolj jasna. »Jo bom tudi odločno zagovarjal z vso energijo in prepričanostjo, ki jo premorem, ne bom se pa pustil, spoštovani mladi prijatelji, potegniti od tistih, ki želijo, da gledamo proti letu 41, namesto da gledamo proti letu 2025!« je odločno zatrdil Peterle. Poanta Peterletovega nagovora dejansko razkriva precej tragične okoliščine zadnjih dveh tednov predvolilne kampanje, saj se vse bolj širijo govorice, naj bi Peterleta spodbopala razveljavitev obsodbe škofa Gregorija Rožmana, ki zaradi dolgotrajne komunistične indoktrinacije in propagande še vedno velja za zelo sporno osebnost iz časa druge svetovne vojne. Prav to pa naj bi vplivalo, da sredinski volivci (da o volivcih leve ne govorimo) domnevno niso podprli Peterleta, nekaj pa naj bi bil izgubil tudi pri desnih

volivcih. Drugi so mnenja, naj bi Peterletu po enem letu kampanje preprosto pošla sapa in da mnogi vidijo v njem predvsem sedanjo vlado, ki naj bi bila nepriljubljena. V zvezi s tem sociolog dr. Matvž Tomšič pravi, da je bil Peterle glede na svoj imidž premalo politično prepoznaven, saj je preveč lovil sredinske glasove, kar pa mu ni uspelo, poleg tega so mu nekateri tradicionalni desni volivci zamerili, ker se je preveč distanciral od vlade, kar tudi pomeni, da (ne)priljubljenost vlade ni bistveno vplivala na Peterletov izid. Glede primera Rožman pa dr. Tomšič meni, da bi Peterle lahko zavzel stališče, ki mu osebno ne bi škodilo, na primer s kritiko na račun tedanjega pravosodja.

Kdo je zatajil? O tem, kdo je v resnici pustil na cedilu Lojzeta Peterleta, se pojavlja veliko ugi-

banj, še največ pa pove izid vzporednih volitev, ki jih je izvedla agencija Valicon, in sicer glasovanje za Peterleta in Türka glede na strankarsko opredelitev. Tako je imel Peterle pričakovano največjo podporo med volivci NSi (93,4 odstotka), SDS (76,9 odstotka) in SLS, kjer je bil delež volivcev, ki so podprli Peterleta, precej nizek (55,2 odstotka), vendar še vedno pozitiven. Türka je podprlo 23,1 odstotka volivcev SDS in 44,8 odstotka volivcev SLS. Pri vseh drugih strankah (LDS, SD, DeSUS, SNS) je Türk dobil precej več glasov kot Peterle; razlika je bila največja pri volivcih SD, od katerih je Peterle dobil le dobrih deset odstotkov glasov. Tudi neopredeljeni so večinoma glasovali za Türka (skoraj 58 odstotkov proti 42 odstotkom glasov za Peterleta, približno toliko znašajo napovedi tudi za drugi krog volitev). Težko je sicer ugotoviti, ali so ostali doma večinoma volivci pomladnih strank, dejstvo pa je, da se precej pozna, da je bil Danilo Türk nekaj časa potencialni predsedniški kandidat SDS, saj se je skoraj četrtini volivcev SDS zdel primernejši kot Lojze Peterle. Ta delež je bistveno višji pri volivcih SLS, od katerih je le dobra polovica podprla Peterleta. Domnevno naj bi bila k temu pripomogla tudi zgodovinska zamera, saj je Peterle leta 2000 ob združitvi SLS in SKD, katere predsednik je bil, kandidiral za predsednika združene stranke. Nazadnje je postal podpredsednik, vendar je po aferi s podporo SLS+SKD zakonitvi proporcionalnega sistema izstopil iz stranke in se pridružil novoustanovljeni Bajukovi NSi.

Iz teh razlogov se je Nova generacija, podmladek SLS, negativno opredelila do Peterletove predsedniške kandidature. Vendar je SLS na koncu vseeno podprla Peterleta, notranja trenja pa so ostala.

Vprašljivi rezultati Javnomnenjske raziskave (Vox Populi) v zadnjem času kažejo, da je Danilo Türk ta čas najbolj priljubljen politik v državi. Sledita mu Borut Pahor in Mitja Gaspari, medtem ko je Lojze Peterle na lestvici politikov šele na sedmem mestu. Med strankami je po podatkih omenjene ankete, ki jo izvaja agencija Ninamedia, v vrhu SD s 26,8 odstotka glasov, kar je podoben izid, kot je bil izid SDS na parlamentarnih volitvah pred tremi leti. Slednja je s 15,3 odstotka na drugem mestu, na tretjem je Jelinčičeva SNS z dobrimi sedmimi odstotki, sledijo LDS s 6,8 odstotka, Zares s 5,2, SLS s 4,9 in NSi s 3,9 odstotka. Podobne izide je pokazala tudi raziskava agencije Delo Stik, po kateri ima SD 26,2 odstotka, sledijo SDS (13,9%), SNS (9,3%), LDS (6,5%), Zares (6,4%), NSi (6,1%) in SLS (3,3%). Zanimivo je, da ima po omenjeni anketi SDS zelo nizko podporo, medtem

Peterle ima med svojimi volivci še precej rezerve, vsaj glede na slabo volilno udeležbo v prvem krogu.

Popovič proti Peterletu in Pogorevcu

V kampanjo pred drugim krogom predsedniških volitev se je vključil tudi koprski župan Boris Popovič, predsednik stranke Slovenija je naša, in napovedal, da bo njegova stranka začela z aktivno kampanjo, ki bo usmerjena proti Lojzetu Peterletu, da bi ta dobil čim manj glasov. Kot je dejal Popovič za časopis Delo, je edini razlog za tako potezo Peterletova desna roka Marko Pogorevc, ki je po Popovičevih besedah »največji negativec in bandit v državi«. Pogorevc je na omenjeno trditev že reagiral in prek pisem bralcev Popoviču sporočil, da namerava vložiti tožbo.

Koprski župan Boris Popovič

ko ima SNS precej visok odstotek glasov, mesti SLS in NSi pa sta v primerjavi z anketo Ninamedie zamenjani. Pokazalo pa se je, da je Jelinčičeva kandidatura – podprli so ga zlasti mlajši volivci – očitno precej ugodno vplivala na podporo SNS. Nekoliko drugačne izide pa so prinesle vzporedne volitve, saj je agencija Mediana (za POP TV) SD namerila 23,7 odstotka, SDS 18,2 odstotka, medtem ko so bile stranke LDS, Zares in SNS izenačene s 5,8 odstotka glasov. Družba Valicon, ki je izvajala vzporedne volitve za RTV Slovenija, pa je izmerila, da je razlika med SD in SDS zelo majhna.

Peterletova rezerva Kljub čedalje glasnejšim napovedim skorajšnjega poraza Lojzeta Peterleta v boju z Danilom Türkom je vendarle težko reči, da so volitve za Peterleta vnaprej izgubljene. Peterle ima namreč med svojimi volivci še precej rezerve, vsaj glede na slabo volilno udeležbo

v prvem krogu. Mogoče je namreč, da bi utegnil volilni izid aktivirati in mobilizirati predvsem tiste volivce desnih strank, ki v prvem krogu niso prišli na volišče, medtem ko bi izidi javnomnenjskih raziskav, ki močno favorizirajo Türka, lahko uspavali volivce leve. Morebitni Peterletov uspeh pa bo odvisen tudi od tega, koliko mu bo uspelo razviti svoja stališča, saj naj bi bil do zdaj za tradicionalne volivce preveč »brezbarven«. Po drugi strani pa je Türk javno podprl nekdanji predsednik države Milan Kučan, ki ga je Türk pohvalil, da je bil »zelo dober predsednik«. Kučanu se je pridružil tudi Zoran Janković, ki je dejal, da Peterleta ne bo podprl, ker je del koalicije, ki je glavnemu mestu odvzela finančna sredstva. Türk je nekoliko ošvrknil sedanjega predsednika Janeza Drnovška zaradi njegovih solističnih potez. Kakor koli že, volilna tekma kljub napovedim še zdaleč ni odločena. **D**

Kandidatura Zmaga pl. Jelinčiča je okrepila podporo SNS.

Volivci Slovenske ljudske stranke so zadržani do Peterleta.

Kučanova dvojna igra

Metod Berlec, foto: Ljubljanska nadškofija, arhiv Demokracije, BOBO

Milan Kučan je 2001 predlagal Vatikanu, naj dovoli prekop posmrtnih ostankov škofa Gregorija Rožmana iz ZDA v Slovenijo. To naj bi storili, še preden bi bil Rožman rehabilitiran, kar je bilo v nasprotju z željami Cerkve na Slovenskem.

Nekdanji ljubljanski škof Gregorij Rožman se je rodil 9. marca 1883 v vasi Dolinčiče na današnjem avstrijskem Koroškem. V duhovnika je bil posvečen leta 1907. V letih 1914–1919 je v malem

semenišču v Celovcu predaval moralno teologijo in kanonsko pravo. Po prvi svetovni vojni se je iz Koroške, ki je pripadla Avstriji, kot slovenski domoljub, ki je bil nezaželen pri nemških nacionalistih, preselil v Ljubljano. Do leta

1929 je bil profesor kanonskega prava na teološki fakulteti. Leto kasneje je postal ljubljanski škof. Med drugo svetovno vojno je po sili razmer kot cerkveni poglavar moral občasno komunicirati, »sodelovati« z okupatorskimi

oblastmi. Ko je izbruhnila komunistična revolucija, se je postavil na stran protikomunističnih borcev. Kljub temu je pri okupatorskih oblasteh pogosto posredoval tudi v korist zaprtih komunistov. Ob koncu vojne se je umaknil na avstrijsko Koroško. Na montiranem stalinističnem sodnem procesu pred vojaškim sodiščem v Ljubljani je bil konec avgusta 1946 v odsotnosti obtožen sodelovanja z okupatorjem in obsojen na 18 let strogega zapor, izgubo državljskih pravic za dobo desetih let in zaplenbo celotnega premoženja. Umrli je leta 1959 v ZDA, kjer je pokopan na edinem popolnoma slovenskem pokopališču v Lemontu (ameriške Brezje) pri Chicagu, kjer delujejo slovenski frančiškani.

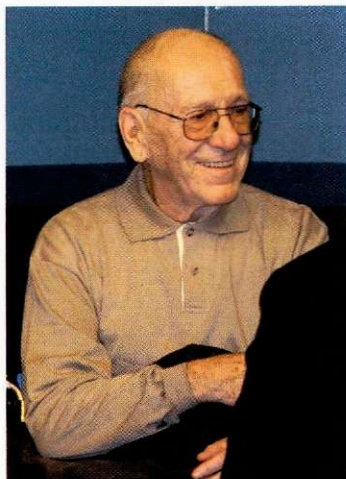
Kučanov predlog Povojni komunistični agitprop je škofa Rožmana popolnoma javnomnenjsko očrnil. Rožman je tako za takratno komunistično oblast postal simbol kolaboracije Cerkve na Slovenskem z okupatorjem. Stanje se do danes kljub študijam (na primer Tamare Griesser Pečar in Franceta Martina Dolinarja: Rožmanov proces), ki so na novo raziskale in ovrednotile njegovo takratno ravnanje, ni bistveno spremenilo. Tega se je pred leti dobro zavedal takratni predsednik republike Milan Kučan. Ob obisku državnega tajnika Svetega sedeža Angela Sodana 6. oktobra 2001 v Ljubljani mu je predlagal, naj bi posmrtno ostanke škofa Gregorija Rožmana prekopali in vrnili v Slovenijo. Iz Vatikana so novembra 2001

Milan Kučan naj bi bil s pomočjo vrhovnega sodnika Marka Šorlija še enkrat izrabil škofa Rožmana za svoje politične manipulacije.

prek slovenskega veleposlanika Karla Bonuttija v pisni obliki na treh straneh sporočili, da je bolje s tem počakati, dokler pokojni škof ni sodno rehabilitiran, saj bi v nasprotnem primeru prišlo do zapletov in polemik pri njegovi vrnitvi v domovino (glej v okvirju Odziv Vatikana na Kučanov predlog glede škofa Rožmana).

Kučan se je 7. decembra 2001 državnemu tajniku kardinalu Angelu Sodanu zahvalil za odgovor, hkrati pa zapisal: »Vsekakor spoštujem utemeljitev izvedencev, zaradi katere Vaš odgovor na mojo pobudo, o kateri sva govorila v Ljubljani 6. oktobra letos, ni pritrudil. Vendar Vam želim ponoviti svoje prepričanje, ki sem ga obrazložil v najinem osebnem pogovoru in se ga priložena utemeljitev v bistvu ne dotika. V korist slovenske pomiritve zaradi sporov po že odmaknjenih medvojnih dogajanjih bi bilo, če prekopa pokojnega ljubljanskega škofa g. Rožmana ne bi povezovali s sodnimi postopki, ki še potekajo na ljubljanskem sodišču. Grob v domači zemlji mu gre po našem razumevanju evropske krščanske civilizacije in ta etična zapoved ne more biti odvisna od sodnega razpleta in zato tudi ne povod za kakršenkoli triumfalizem.« Pri tem je lahko vsakomur jasno, da bi v nasprotju s Kučanovimi trditvami morebitna »Rožmanova vrnitev« v Slovenijo povzročila burne odzive, še posebej s strani zvestih Kučanovih privrženecv. Ob koncu je Kučan zapisal: »Ob priložnosti bom o tem govoril s sedanjim ljubljanskim nadškofom in metropolitom dr. Francetom Rodetom. Vesel bi bil tudi priložnosti, gospod državni tajnik, da znova pretehtava mojo pobudo. Verjamem, da bi prispevala k miru med tistimi Slovenci, ki so še naprej sperti zaradi preteklosti.« Glede na Kučanovo ravnanje v preteklosti, ko je predvsem razdvajal, smo pri njegovem pismu priče dvoličnosti in sprenevedanju, saj je bil prav on tisti, ki je vsa leta tranzicije skrbel, da se je vedno znova obujal kulturni boj, s katerim so poskušali blatiti pomladnike. Če pa je mislil iskreno, kar je malo verjetno, potem je na moč nenavadno, da na tranzicijski levici tako srdito napadajo

Zdenko Roter, Kučanov svetovalec

škofa Rožmana, za katerega prekop v Slovenijo se je leta 2001 zavzel kot predsednik republike.

Premišljena politična poteza?

Po mnenju poznavalcev pa Kučana pri tem niso vodili humani in etični standardi, ampak predvsem taktična politična poteza. Zasnova naj bi jo bil skupaj s svojim svetovalcem Zdenkom Roterjem, ki je bil po vojni kot oznovski oficir zadolžen za nadzor nad Cerkvijo v Sloveniji. S tem ko je bil Rožman desetletja na fotografijah prikazan kot kolaborant v družbi italijanskih in nemških okupatorjev in slikan, kako je daroval mašo na ljubljanskem stadionu pred prisego slovenskih domobrancev za Hitlerjev rojstni dan, 22. aprila 1944, je bil medijsko povsem uničen. In tega naj bi se bila dobro zavedala Kučan in Roter, ki naj bi bila sklenila narediti nenavaden maneuver. Kučan

Angelo Sodano in Milan Kučan 6. oktobra 2001 v Ljubljani

naj bi tajno prepričal Sveti sedež, naj privoli v vrnitev Rožmanovih ostankov v domovino, le-ta pa naj bi o tem prepričal Cerkev na Slovenskem. Cerkev pa v to ni privolila, dokler Rožman ne bi bil sodno rehabilitiran. Šele potem bi ga lahko z vsemi častmi vrnili domov. V Vatikanu so to pri slovenskih cerkvenih dostojanstvenikih preverili in ugotovili, da želi Cerkev na Slovenskem najprej sodno rehabilitacijo pokojnega škofa, šele nato vrnitev njegovih posmrtnih ostankov v domovino. Kučanov predlog so zato zavrnili. Kučanu tako ni uspelo doseči, da bi se začel postopek vrnitve Rožmanovih posmrtnih ostankov v Slovenijo, kar bi pri slovenski indoktrinirani (levičarski) javnosti povzročilo veliko nasprotovanje in zgražanje. V takratni opozicijski koaliciji Slovenija, v pomladnih vrstah, ki so svetovnonazorsko bližje Cerkvi, bi se tako znašli v položaju, ko bi morali braniti škofa Rožmana, še posebej pa njihov kandidat za predsedniške volitve. S tem bi se njihove volilne možnosti zmanjšale.

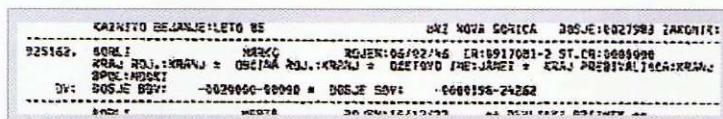
Kučanu predvolilni maneuver z Rožmanom pred predsedniškimi volitvami 2002 tako ni uspel. To se je pokazalo tudi s tem, ko levici takrat ni uspelo s kulturno-bojnimi temami, saj jih je kandidatka pomladnikov Barbara Brezigar uspešno prestala in resno ogrozila favorita za predsedniško mesto Janeza Drnovška. V prvem krogu je osvojila več kot 30 odstotkov

glasov, v drugem pa kar 44 odstotkov, čeprav ji je le nekaj mesecev prej slabo kazalo.

Manever tokrat uspe Letos je bilo drugače. Vrhovno sodišče RS je tik pred prvim krogom predsedniških volitev razveljavilo Rožmanovo obsodbo oziroma je razsodba prišla v javnost. V javnosti in tranzicijski levici naklonjenih medijih se je takoj pojavila povezava med škofom Rožmanom in predsedniškim kandidatom Lojzeto Peterleto, ki naj bi bil zagovornik Cerkve in nekakšen »dedič izdajalskega škofa«. V soočenjih Peterle pri vprašanjih, povezanih z oprostilno sodbo in Rožmanom, ni mogel pridobivati, ampak je samo izgubljal. Podobno je bilo pri vprašanju postavitve spomenika nekdanjemu banu Marku Natlačenju in še nekaterih drugih temah, ki so jih mediji vseskozi ponavljali, zavestno pa so prezrli državotvorne teme, pri katerih bi jasno pridobil Peterle kot predsednik vlade, ki je osamosvojila Slovenijo. Peterle je tako po mnenju številnih, tudi iz njegovega volilnega štaba, v prvem krogu dobil manj glasov od pričakovanih. Pri tem naj bi bil posebno vlogo odigral vrhovni sodnik Marko Šorli. Vrhovno sodišče je korektno ugodilo zahtevi ljubljanske škofije in razveljavilo pravnomočno sodbo proti Rožmanu ter voditelju SLS med drugo svetovno vojno in po njej Mihi Kreku, saj je ugotovilo, da je prišlo pri tem montiranem sojenju leta 1946 do bistvenih kršitev kazenskega postopka. Zadevo je vrnilo Okrožnemu sodišču v Ljubljani v vnovično sojenje. ►

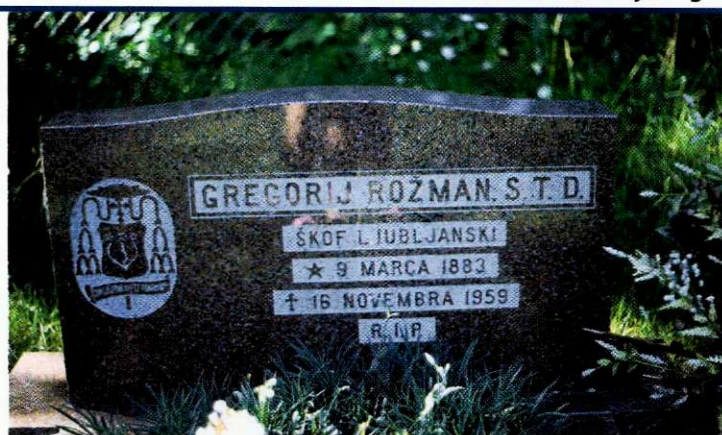
Kučanovo pismo državnemu tajniku Svetega sedeža

CAE naj bi dokazovala Šorlijevo povezavo z vojaško obveščevalno službo.

► Začudenje pa je povzročila objava razveljavitve Rožmanove obsodbe prav pred prvim krogom predsedniških volitev. Poznavalci si to razlagajo s poznavstvom med Milanom Kučanom in Markom Šorlijem še iz časa komunističnega režima. Šorli naj bi bil neposredna Kučanova naveza na Vrhovnem sodišču RS. Nekoč je bil sekretar Območnega odbora Zveze komunistov Slovenije na sodišču, v udba.net pa ima dosje SDV s številko 20.000, kar naj bi pome-

nilo, da je bil po vsej verjetnosti sodelavec varnostne službe JLA oziroma sodelavec vojaške kontraobveščevalne službe (KOS). V Centralni aktivni evidenci številka 20.000 pomeni oznako za sodelavca varnostne službe Obo-roženih sil SFRJ (organa varnosti JLA ali TO). Hkrati ima tudi dosje 0000158-24262. Šorli naj bi bil torej eden tistih, ki so poskrbeli, da je oprostil obsodba po Kučanovem navodilu prišla v javnost tik pred prvim krogom predsedniških volitev, kar je Pe-

Rožmanov grob v Lemontu pri Chicagu, za katerega skrbijo slovenski frančiškani

terleta pri tekmejih spravilo v podrejen položaj. Po drugi strani pa je treba tudi zapisati, da je Šorli v zadnjih letih podpisal več sodnih odločb, ki so popravljale krivice iz preteklosti, vključno z

zadnjo sodbo glede Rožmana, ki je pravno povsem korektna.

Krog je tako sklenjen, partijski agitprop pa je še enkrat s spretnim manevrom zmagal. Do kdaj še? **D**

Odziv Vatikana na Kučanov predlog glede škofa Rožmana

Njegova pastoralna služba se je morala odvijati v težavnem obdobju slovenske zgodovine. Leta 1907 je bil posvečen v duhovnika, po diplomi iz teologije na Dunaju leta 1912 je opravljal svojo dejavnost prvenstveno v Ljubljani kot profesor kanonskega prava na državni univerzi. Bil je član cerkvenega sodišča, cenjen pridigar, organizator katoliške mladine.

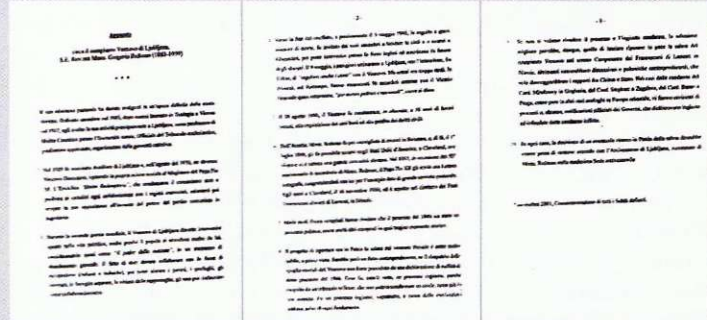
Leta 1929 so ga imenovali za pomožnega škofa v Ljubljani, avgusta 1930 pa je postal škof ordinarij v Ljubljani. Za svoje družbeno delo je dobil navdih v nauku papeža Pija XI. Enciklika *Divini redemptoris*, ki je obsojala brezbožni komunizem in prepovedovala katoličanom vsakršno sodelovanje s komunističnimi režimi, je nato usmerjala njegovo nasprotovanje prevzemu oblasti komunistične partije v Jugoslaviji.

Med drugo svetovno vojno je moral ljubljanski škof pogosto posredovati v javnem življenju tudi zato, ker je ljudstvo veliko pričakovalo od njega, saj ga je imelo v času vsesplošne delitve skoraj za »očeta naroda«. Dejstvo, da je moral sodelovati z okupacijskimi silami (italijanskimi in nemškimi), da je lahko pomagal ubogim, beguncem, internirancem, ločenim družinam, žrtvam represalij, so mu nato očitali kot kolaboracijo.

Proti koncu vojne, točneje 5. maja 1945, so ga duhovniki zaradi hudih groženj s smrtjo prosili, naj zapusti mesto in se odpravi v Celovec, da bi mogel posredovati pri angleških in ameriških silah za Slovence. 9. maja so partizani prišli v Ljubljano z namenom, da med drugim »obračunajo« tudi s škofom. Vendar je bilo že prepozno. Na škofiji so medtem zaprli 56 duhovnikov skupaj s skoraj osemdesetletnim generalnim vikarjem »iz političnih in narodnih razlogov«, kot so rekli.

30. avgusta 1946 so škofa obsodili v odsotnosti na 18 let prisilnega dela, zaplenbo premoženja in odvzem državljanskih pravic.

Škofu Rožmanu so svetovali, naj se iz Avstrije odpravi v Švico, od tam pa so mu 1. julija 1948 omogočili odhod v ZDA, v Cleveland, kjer je obstajala in še danes obstaja velika slovenska skupnost. Leta 1957 je papež Pij XII. mons. Rožmanu ob 50-letnici njegovega duhovništva poslal lastnoročno napisano pismo, v katerem mu je čestital za njegov zgled pomembnega pastoralnega dela. Umrl je v Clevelandu 16. novembra 1959 in je pokopan na pokopališču slovenskih frančiškanskih redovnikov v Lemontu v Illinoisu.

Zaznamek o ljubljanskem škofu mons. jorju G. Rožmanu

Mnoge dosedanje študije so razkrile, da je bil proces leta 1946 političen kot mnogi drugi, ki so potekali v tistem tragičnem zgodovinskem obdobju.

Namera, da bi zdaj prenesli posmrtno ostanke častitega prelata nazaj v domovino, je na prvi pogled gotovo zelo plemenita. Šlo pa bi vendar za kontraproduktivno dejanje, če bi pred vrnitvijo škofovih posmrtnih ostankov v domovino ne prišlo do izjave o ničnostni omenjenega procesa iz leta 1946. Slednji je bil, kot je znano, krivičen proces, ker ga je izvedlo vojaško sodišče, ki ni moglo obsoditi civilista, toliko manj v njegovi odsotnosti. Šlo je za krivičen proces predvsem zaradi navedenih utemeljitev, ki so bile brez vsakršne podlage.

Če procesa in krivične obsodbe ne bi želeli revidirati, bi se zdelo najboljša rešitev, da se ostanki objokovanega škofa pustijo na mirnem pokopališču frančiškanov v Lemontu v Illinoisu, drugače bi prišlo do kontraproduktivnih razprav in polemik, ki bi samo škodovala odnosom med Cerkvijo in državo. V primerih obsodb kardinala Mindzentyja na Madžarskem, kardinala Stepinca v Zagrebu, kardinala Berana v Pragi kot tudi v drugih podobnih primerih v Vzhodni Evropi je prišlo do revizij procesov ali vsaj uradnih objav vlad, ki so omenjene obsodbe označile za krivične in brez podlage.

V vsakem primeru bi morali odločitev o morebitni vrnitvi posmrtnih ostankov sprejeti soglasno z ljubljanskim nadškofom, naslednikom mons. Rožmana na istem nadškofijskem sedežu.

Novembra 2001, na dan spomina na vse verne rajne

Urejeni spomeniki tihih zločinov

Damjan Popič, foto: Gregor Pohleven

Komisija za prikrita grobišča je predstavila urejena grobišča poveljnih pobojev, kar bo ubitim izkazalo dostojno spoštovanje. Hkrati v javnost prihajajo poročila o najdbah novih grobišč z žrtvami poveljnega nasilja.

Vladna komisija za reševanje vprašanj prikritih grobišč pod vodstvom zgodovinarja Jožeta Dežmana je javnosti nedavno predstavila urejena grobišča žrtev poveljnih pobojev v Kočevskem rogu. Gre za osem prikritih grobišč, ki jih je komisija uredila s spomeniki, tablamami in markacijami.

Po Dežmanovih besedah je sanacija hkrati prispevek h graditvi kulturnega in naravnega parka v Kočevskem rogu, saj sama lokacija zajema vse potrebno. Grobišča ležijo v neokrnjeni naravi, poleg grobišč pa gre tudi za stičišče več kulturnih plasti. Tako lahko tam najdemo kulturne ostanke Kočevarjev,

ostanke postojank partizanskih vojakov iz druge svetovne vojne, sam kraj pa zaznamuje tudi leto 1991 in prvi postroj Morisa, ki je bil na tem območju. Vse to seveda zahteva primeren in spoštljiv odnos, kar je bil tudi cilj komisije, seveda poleg primarnega namena urejanja – da ta kompleks zamolčane zgodovine končno

zaživi kot javno sprejeta realnost in kot taka dobi mesto v kolektivnem spominu.

Končno spodobna ureditev

Obnova v Kočevskem rogu je do zdaj zajela grobišča Konfin, Kren, Dobliške livade, Macesnova gorica, Rugarska klanica in Dvojno brezno pri Cink Križu. Po Dežmanovih besedah je komisija na teh grobiščih končala drugo fazo urejanja, kar pomeni, da so bile urejene dostopne poti, postavljene oznake in označevalne table, urejena pa so bila tudi parkirišča. Dejstvo, da so ta grobišča skrita v kočevskih gozdovih, je za komisijo pri urejanju pomenilo lažje delo, saj v bližini ni urbanih naselij. Hkrati je odročnost tudi problematična, saj bi bilo postavljanje umetnih spominskih znamenj vsekakor sporno. Tako je bila ena glavnih nalog komisije tudi ta, da bi urejanje potekalo v

Pri tem ne gre
za ideologijo,
temveč za zločin.

skladu z varovanjem narave oziroma brez večjih posegov vanjo. Tako na omenjenih krajih opazimo le minimalne posege v naravo, večinoma umetno dodani objekti skrbijo le za lažji dostop do grobišč, varnost obiskovalcev in informacije.

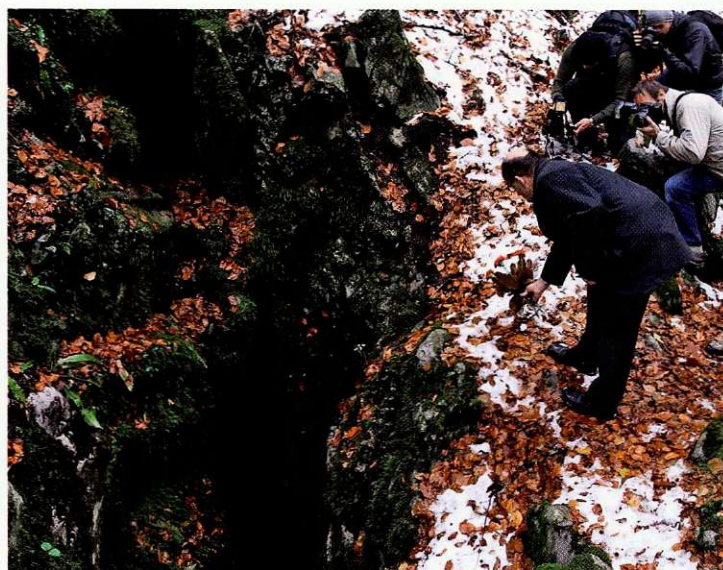
Predsednik komisije je dejal, da bo ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve poskušalo pridobiti to zemljišče in ga nato upravljati v sodelovanju z ►

Macanova gorica – največje vojaško pokopališče pri nas

Marko Štrovs in Jože Dežman na tiskovni konferenci

Sekretar Štrovs polaga cvetje k jami pod Konfinom.

► lokalnimi skupnostmi in ministrstvom za kulturo. Ob tem se pojavlja vprašanje, katero izmed številnih grobišč na tem območju naj bo središčno grobišče. Dežman na to vprašanje odgovarja, da bi bila za to najprimernejša lokacija Rog pod Macesnovo gorico, saj je tam pokopanih največ žrtev – kar 2000, kar pomeni, da gre za največje vojaško grobišče Slovencev pri nas. Osrednje grobišče bi lahko bilo tudi Kren, kjer se vsako leto srečajo svojci žrtev poveljnega nasilja, vendar so tam pokopane žrtve več narodnosti, pri Macesnovi gorici pa naj bi, sodeč po najdenih ostankih, šlo predvsem za slovenske žrtve.

Državni sekretar na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve Marko Štrovs je dejal, da so si na ministrstvu zadali pomemben cilj, in sicer najti prikrita grobišča, jih primerno označiti in jih vnesti v register pokopališč, s čimer bi ta končno postala enakovredna vsem drugim pokopališčem. S tem bi jim dali pomen in javnost opozorili, da tam počivajo ljudje, ki so umrli nasilne smrti. Štrovs je prepričan, da bo že samo zaznavanje teh krajev pripomoglo k bolj spoštljivemu odnosu do grobišč in tam pokopanih.

Seveda pa zaradi množičnosti grobišč žrtev poveljnega na-

težko ugotoviti natančno lokacijo žrtev. Primer za to je Dol pri Hrastniku, kjer so komunisti svoje žrtve metali v rudniške rove in razpoke v zemlji, zaradi česar je znana le širša lokacija žrtev. Po Štrovsovih besedah pa bodo ta grobišča vseeno označili. Težave lahko nastanejo tudi pri dogovarjanju z lokalnimi skupnostmi. Da pa bi težave lahko nastale zaradi neodobranja dela javnosti, je nedavno posredno nakazal poskus postavitve doprsnega kipa bana Marka Natlačena v Mančah pri Vipavi, o katerem so imeli privrženci levičarskega ekstremizma veliko povedati.

Tihi dokazi za zločine Poleg urejanja grobišč intenzivno poteka tudi sondiranje in izkopavanje posmrtnih ostankov tako na Kočevskem kot drugod po Sloveniji. Na že urejenih grobiščih poteka sondiranje v Konfinu, saj so skupine strokovnjakov pod vodstvom zgodovinarja dr. Mitje Ferenc posmrtno ostanke odkrile tudi v drugem breznu – Konfinu 2. V drugem breznu naj bi bilo pokopanih celo več žrtev kot v prvem, skupno pa naj bi šlo za okoli 120 ljudi. V Konfinu, kamor so pripeljali in nato usmrtili bolnike iz ljubljanske bolnišnice, bodo strokovnjaki izvajali tudi analizo DNK. Dovoljenje za identifikacijo posmrtnih ostankov je vlada že odobrila, podprle pa so jo tudi lokalne skupnosti. Prav tako je bila izdana sodna odločba za sondiranje, vendar

so nadaljnja dela odvisna tudi od finančnih sredstev, saj naj bi bil izkop tehnično zelo zahteven in posledično tudi drag. V neposrednem načrtu komisije za kočevsko območje je še sondiranje jame v Rugarski klanici, medtem ko naj bi bila usoda mozelskega grobišča negotova.

Tudi z drugih območij Slovenije prihaja v zadnjem času veliko poročil o najdenih posmrtnih ostankih žrtev poveljnega pobojev. Ena najbolj šokantnih najdb je grobišče v protitankovskem jarku na Teznem pri Mariboru. Raziskovalci so v jarku našli kar 15.000 okostij, kar je skoraj dvakrat toliko žrtev, kot jih je zahteval pokol v Srebrenici. Najdeni predmeti so pokazali, da je bilo med njimi največ zajetih vojakov srbske, hrvaške in črnogorske narodnosti.

Ena odmevnejših najdb je prikrito grobišče v Kidričevem, kjer so najverjetneje pokopane žrtve iz bližnjega Šterntala, kjer je bilo v prvih letih po drugi svetovni vojni delovno taborišče. Strokovnjaki pod vodstvom dr. Ferenc so v pravokotniku v velikosti 68 krat 20 metrov našli kar 12 grobišč. Seveda je podobnih zgodb ogromno. Nedavno sta bili v Žolščah pri Škofji Loki najdeni dve grobišči z 11 okostji, od katerih jih šest pripada domačinom, drugih pa strokovnjakom še ni uspelo identificirati. Ta čas poteka sondiranje v Mostecu, Lancovem, Hrušici, Žančanih, Kamniški Bistrici, Crngrobu,

Namen je, da bi tem grobiščem dali pomen in javnost opozorili, da v njih počivajo ljudje, ki so umrli nasilne smrti.

Zgodovinar dr. Mitja Ferenc

silja (skupno jih je bilo do sedaj evidentiranih kar 560, številka pa vztrajno raste) ne bo mogoče primerno urediti prav vseh. Problematične so tudi lokacije grobišč, saj je urejanje v primeru, če je na prostoru grobišča zraslo naselje, bržkone nemogoče. Zato so grobišča v Kočevskem rogu priložnost (in hkrati tudi obveza) za izkaz spoštovanja do mrtvih, saj je ta grobišča v nasprotju z grobišči v odročnejših krajih lažje urediti, prav tako pa posegi pri urejanju ne pomenijo grožnje za naravo. Marsikje je zaradi terena

Jama z okostji pod Konfinom, v kateri so posmrtni ostanki okoli 40 ljudi

Letošnja spravna slovesnost pod Krenom

Bistrici ob Sotli, na Pohorju in v nekaterih drugih krajih. Še vedno pa strokovnjakom ni uspelo najti Ušivih jam, kjer naj bi bilo pokopanih največ slovenskih žrtev poveljnih pobojev, še več kot pod Macesno gorico.

Seveda se ob vsem tem poraja vprašanje, kaj storiti z okostji po izkopu, še posebno v primerih, ko bi bila identifikacija z analizo DNK mogoča in tudi uspešna.

Dežman je dejal, da komisija ne vidi razlogov, da svojci ubitih okostij ne bi smeli pokopati v družinskih grobovih in jim tako zagotoviti spodobnega pokopa. Če analiza DNK ne bo mogoča (na primer zaradi preslabega stanja okostij), jih bodo bodisi pokopali na pokopališčih (kot na primer v Dolenji vasi, kamor bodo prenesli kosti iz konfinskega grobišča), bodisi jih bodo

prenesli v kostnice. V ta namen že gradijo kostnice pri Dobravi na Tezmem.

Tokrat brez ideologije? Številna odkrita grobišča in njihovo urejanje neogibno kličejo k ideološkim konfliktom. Ni presenetljivo, da je že prišlo do poskusov diskreditacije komisije za prikrita grobišča in ministrstva. Slišali smo lahko celo izjave, ki so delo komisije in vseh sodelujočih označile kot »preštevanje kosti«. Da gre pri tem za slaboumnost in skorajda patološko politično navijaštvo brez kančka vesti (ali pa nemara krivde), najbrž ni treba izpostavljati. Vendar pa je tovrstna izjava vseeno vredna podrobnejše analize, saj zelo zgovorno kaže odnos nekdanjih oblastnikov do njihovih preteklih grehov, ki za marsikoga sploh niso grehi, temveč le »nujnost«. Tisti pa, ki premorejo toliko spodobnosti, da se zavedajo ali celo priznavajo, da so se po vojni dogajali grozotni zločini, svoja dejanja opravičujejo s »kolaborantstvom« nasprotne strani. To tako imenovano kolaborantstvo v zadnjem času ni postalo le levičarski refren, temveč se zdi, da je izgovarjanje na nasprotnikove poteze opravičilo za prav vsa dejanja. Še več, izgovarjanje na kolaborantstvo je še edini argument po več kot pol stoletja.

Najbolj problematična pa ni arhetipska drža levice, ki s široko kretnjo zavrača vse, kar ji ni pogodu, temveč sovražnost do temeljnih človekovih pravic, kar

pravica do dostojnega počivališča vsekakor je. Gre za sovražnost do ljudi, za katerih smrt so odgovorni prav oni. Pri tem se moramo še enkrat spomniti poskusa postavitve kipa bana Natlačena. Šlo je za simbol, da je človek umrl nasilne smrti, tovrstni simboli pa seveda za izvajalce nasilja niso prijeten pogled. Mar ni dovolj že to, da jih na to opominja 560 grobišč?

Vseeno pa upanje, da se bodo strasti zavoljo umrlih pomirile, ostaja. Najbrž je zaradi občutljive tematike to pot pričakovati manj sprenevedanja in zanikanja resnice. Treba se je zavedati, da pri tem ne gre za ideologijo, temveč za zločin. In zločine zakrivijo ljudje, ne ideologije. Za zločine tudi plačajo ljudje, ne ideologije. ■

Na novo postavljena tabla, ko označuje grobišče

FM 102.1
99.5
stereo
RDS

Radio VIVA

M.Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavara 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Pred kratkim – v času finala prvega kroga predsedniških volitev – je bila po socialno-liberalni Zares ustanovljena še ena nova slovenska stranka: Krščanski socialisti Slovenije (KSS). Pravzaprav bi težko rekli, da gre za povsem novo stranko, kajti krščansko-socialna opcija ima v naših krajih dolgo zgodovino, daljšo kot večina drugih strank.

Alternativa za kristjane?

Dr. Milan Balažič, foto: Gregor Pohleven

Korenine političnega organiziranja socialno razmišljajočih kristjanov lahko iščemo v Krekovem krščansko-socialnem gibanju, ki je poudarjalo sintezo med etiko krščanstva, nekaterimi socialističnimi idejami in praktičnim socialnim delovanjem.

Zgodba ima svoje nadaljevanje v levem krilu Slovenske ljudske stranke pred drugo svetovno vojno, katerega intelektualno-politični predstavnik je Andrej Gosar. Ta s svojimi spisi in javnim nastopanjem med krščanske socialiste zanese klice protikorporativnega liberalizma. Vojna nato prepreči, da bi se Kocbekovi krščanski socialisti preoblikovali v načrtovano samostojno stranko. Tako krščanski socialisti kot ena od ustanovnih skupin vstopijo v Osvobodilno fronto. Partijskemu revolucionarnemu projektu je večinska podpora krščanskim socialistom med pripadniki narodnoosvobodilnega gibanja seveda v veliko napoto, zato sledi Kocbekov prisilni podpis pod Dolomitsko izjavo, s katero je priznana vodilna vloga Komunistične partije, krščanski socialisti pa se odpovedo svoji lastni politični organiziranosti. Po vojni – v razmerah ekspanzije komunističnega totalitarizma – ni bilo več nikakršne možnosti za politično udejstvovanje krščanske ideje. Šele konec šestdesetih let prejšnjega stoletja se okrog Revije 2000 oblikuje krog krščanskih izobražencev, na avtoritarni politični sceni pa se občasno pojavlja mariborski naslovni škof Grmič s svojo socialistično različico teologije osvoboditve.

Slovenska krščanska pomlad V obdobju slovenske pomladi je kot eno zadnjih demokratskih opozicijskih formacij oblikovano Slovensko krščansko-socialno gibanje, ki ga vodi Peter Kovačič-Peršin. Njegov poziv k političnemu delovanju kristjanov pade na plodna tla in gibanje hitro raste. Vendar pa prav tako hitro pride do spopada dveh kril: Kovačič-Peršinova frakcija zagovarja gibanjsko obliko in naslonitev na socialdemokratizirajočo prenoviteljsko partijo, Peterletova frakcija pa se želi bolj nasloniti na struktu-

re Rimskokatoliške cerkve in se kot stranka vključiti v nastajajočo opozicijsko koalicijo Demos. Slednja opcija prevlada in prve dni leta 1990 ima nova desnosredinska stranka kongres pod imenom Slovenski krščanski demokrati. Kot najuspešnejši – po poprejšnjem dogovoru v Demosu – Peterle kot vodja Slovenskih krščanskih demokratov prevzame mesto predsednika prve demokratične vlade. Preostanek levih krščanskih socialistov spomladi 1991 ustanovi Stranko krščanskih socialistov, toda zlato strankarsko obdobje je že mimo in stranka – razen vnovičnega podpisa nove »dolomitske izjave«, v kateri se naslednica partije opravičuje za svojo »napako« – zamre. Temu sledi še en poskus: oblikovanje Miklavčičeve Krščansko-socialne unije, a tudi ta (bolj »družinsko podjetje« kot ne) nima omembe vrednega uspeha. Medtem ko Peterle zavozi svojo SKD in se Kovačič-Peršin izkaže za zvestega Kučanovega človeka, vodenje ostanka ostankov krščanskih socialistov prevzame Andrej Magajna, nekoč »prvoborec« in podpredsednik Tomšič-Pučnikove Soci-

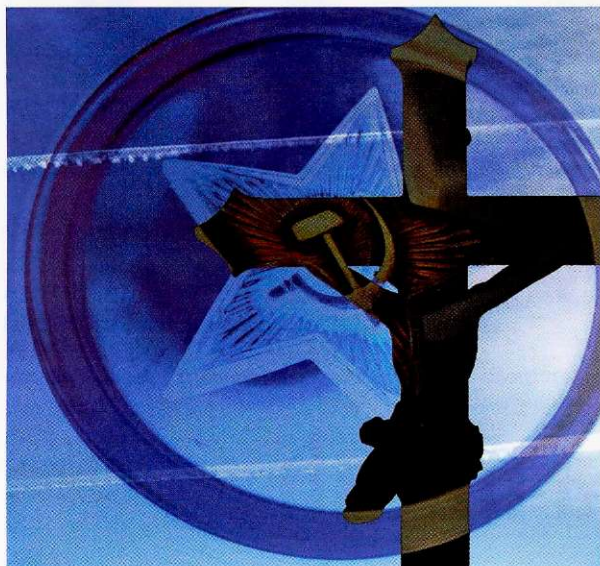
Peter Kovačič-Peršin se izkaže za zvestega Kučanovega človeka, vodenje ostanka ostankov krščanskih socialistov prevzame Andrej Magajna ...

aldemokratske stranke Slovenije, predhodnice današnje Janševe SDS. Na ustanovnem sestanku nove stranke KSS Magajna le-to napove kot hkratno osvežitev na levem političnem polju in alternativo za kristjane.

Etika krščanske levice V novi stranki pravijo, da svoje filozofske usmeritve in političnega programa ne utemeljujejo na ideološki podlagi, temveč na etičnih načelih. Seveda ni čisto tako: etiko Nove zaveze, personalizem in teologijo osvoboditve kombinirajo z modernizirano socialistično doktrino, ki se distancira od praks totalitarnih komunističnih režimov. Po vsej priliki se KSS uvršča v »tretjepotni« socialdemokratski politični prostor, od koder želijo voditi strpen dialog z drugače mislečimi kristjani po zgledu nadškofa Šuštarja. Za slednjega pravijo, da je s svojo toleranco znal tka-

O avtorju

Dr. Milan Balažič je diplomiral iz politologije na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani, magistriral in doktoriral pa na Filozofski fakulteti v Ljubljani. V politično življenje se je začel vključevati v 80. letih prejšnjega stoletja, ko je bil med drugim član Zveze socialistične mladine Slovenije, član kolegija Odbora za varstvo človekovih pravic, član ZKS – Stranke demokratične prenovе, krajše obdobje pa tudi njen podpredsednik. Med drugim je bil član prve demokratično izvoljene skupščine. Kasneje je deloval na ministrstvu za zunanje zadeve. Danes je publicist in predavatelj na FDV. Znan je po svoji kritičnosti tako do „levih“ kot do „desnih“ politikov.

ti vezi, potrpane med NOB, ko so bili kristjani v precepu: ali se v boju proti fašizmu spajdašiti s komunisti in tvegati boljševistično enoumje ali čakati na zaveznike, taktično kolaborirati z okupatorjem in se konfrontirati s partizani. V izsiljeni izbiri se jim zdi prva odločitev manj slaba, čeprav je vodila v odpravo političnega pluralizma, nasilje nad drugače mislečimi in politiko segregacije do vernih državljanov. Za današnji čas jim je bližja laičnost družbene ureditve in jasnejša ločitev – novi zakon o verski svobodi naj bi to ločnico zame-

gljeval – Cerkve od države. Država torej ni dolžna financirati konfesionalnih vsebin in neposredne verske dejavnosti, verouk v šolah ni potreben, marveč zgolj poučevanje o religijah, vse to pa bi po mnenju vodstva KSS bolje omogočalo duhovno sproščenost. V svojem programu odobravajo načrtovanje družine in s tem uporabo neškodljive kontracepcije, splava – najprej moralne presoje matere – pa ne bi smeli kriminalizirati. Vero razumejo kot pomemben protipragmatični etični dejavnik humanizacije družbe in zato kličejo k večjemu političnemu angažiranju vernikov. Verjetno bi do tega tudi prišlo – prav v novi stranki krščanskih socialistov –, če se ne bi že na samem začetku preveč očitno naslonili samo na Pahorjevo SD kot edino mogočo koalicijsko partnerico. Pahor pa na svojem pohodu na oblast krščanske socialiste potrebuje, saj pravi: »Želim si, da bi predsodek o tem, da je SD neka proticerkvena stranka, končno usahnil.«

Alternativa za socialiste? Glede na svoje programske poudarke KSS Andreja Magajne računa na dvojne razočarance: na socialno opredeljene kristjane v stran-

Borut Pahor pa na svojem pohodu na oblast krščanske socialiste potrebuje, saj pravi: »Želim si, da bi predsodek o tem, da je SD neka proticerkvena stranka, končno usahnil«.

kah vladajoče koalicije, katerim so »pomladne stranke« premalo socialne, in na krščansko etiko upoštevajoče socialiste, katerim so levosredinske opozicijske stranke premalo leve. Prvim je namenjena pravičniška etika, drugim kritika obstoječega stanja: na eni strani obložene mize sredi varovanih vrtov lažnega blišča, nastopaštva in korupcije samozvane nesmrtnosti politične in ekonomske elite, na drugi odrinjeni, izkoriščani in prevarani. Takšna socialna demagogija se v programu tepe s pristajanjem na globalizirani neoliberalni tržni sistem – zanimivo pri tem je, da je ta del programa pomagal pisati del mrkaičevskih liberalnih ekonomistov –, kateremu velja dodati prestrezne varovalne mehanizme. Delitev dobička brez solidarnosti po mnenju krščanskih socialistov namreč ostaja družbeni sod smodnika in tega lahko zapre minimalni univerzalni državljanski dohodek, sistem fleksibilne varnosti, delavsko solastništvo in soupravljanje, lojalna neprotekcionistična konkurenca in konsistenten pravi red. Podobna protimonopolna ureditev pa bi morala veljati tudi v sferi politike, kjer normativni sistem omogoča hegemonijo strankarskih elit, politično kadrovanje in izključevanje, ki ga promovirajo tako ostanki nekdanje partijske nomenklature kot protagonisti militantne ideološke desnice. Proti strankokraciji bi sami uvažali več elementov neposredne demokracije, referendumov, neodvisne liste, povečali bi moč in vpliv civilne družbe ter podpržavili volilno kampanjo. Skratka, pred volivci bo na prihodnjih državnoborskih volitvah zanimiva ponudba: kdor ima rad dobro začinjeno mineštro, naj izvoli. ■

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

lokalna televizija ETV

http://etv.elektroprom.si

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loka pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

tel.: 03/ 897 50 05

107.8 MHz

www.radiovelenje.com

RADIO VELENJE

www.radiovelenje.com

Predsednik vlade se je s pristojnimi ministri udeležil seje Ekonomsko-socialnega sveta

Stvari se ne urejajo na ulicah

Vida Kocjan, foto: Daniel Novaković/STA, Bor Slana, Gregor Pohleven

Realna rast netoplač v letošnjem letu je višja od rasti inflacije, in to zaradi znižanja davkov iz brutoplač. Zdajšnja vlada je prva, ki je znižala davke, že nekaj časa pa pripravlja tudi zakon o soudeležbi zaposlenih pri dobičku.

Predstavniki sindikatov so pretekli teden predsednika vlade Janeza Janšo seznanili z vzroki za protestni shod, ki so ga napovedali za 17. november, na njem pa naj bi sodelovalo šest sindikalnih central. S shodom naj bi pri delodajalcih prebudili razum in pripravljenost na dogovor o dvigu plač in spremembi plačne politike, drugače bodo januarja pripravili splošno stavko. Kot poudarjajo sindikalisti, je protestni shod opomin lastnikom kapitala, usmerjen pa je izključno proti delodajalcem in ne proti vladi. Ne glede na to pa se je treba vprašati, ali je shod resnično potreben in so nameni vseh res takšni, kot zatrjujejo v sindikatih.

Protesti neupravičeni Protest pripravljajo sindikalne centra-

le Zveza svobodnih sindikatov Slovenije pod vodstvom Dušana Semoliča, Konfederacija sindikatov Slovenije Pergam, Konfederacija novih sindikatov Slovenije Neodvisnost, Konfederacija sindikatov 90 Slovenije, Slovenska zveza sindikatov Alternativa in Zveza delavskih sindikatov Slovenije Solidarnost. Glede na to, da zadeve v bistvu vodi Semolič (SD), so besede o dobronamernosti shoda v Ljubljani nekoliko vprašljive oziroma postavljajo pod vprašaj politično namero. Ob tem ni zanemarljivo, da državljani prav v tem času izbirajo novega predsednika države

(drugi krog volitev naj bi bil 11. novembra), v času priprave tega članka pa še zmeraj velja sporočilo Državne volilne komisije, da »drugega kroga volitev še ni mogoče razglasiti zaradi glasovnic iz tujine«. Tudi če zanemarimo politično motiviranost tega protesta, izključiti je seveda ne moremo, je treba zapisati, da protesti glede na prizadevanja in uspehe vlade ta čas niso upravičeni.

Krogotok Socialni partnerji (delodajalci, sindikati v imenu delojemalcev in vlada) so julija letos po letu in pol pogajanj parafirali socialni sporazum, kar

so vsi označili za izreden uspeh. Sindikalisti so bili z doseženim zelo zadovoljni. Nato pa se je začelo to spreminjati. Sindikati so 25. septembra napovedali možnost delavskih demonstracij, teden dni kasneje so socialni partnerji končno podpisali (julija parafirani) socialni sporazum in komaj 13 dni po podpisu je šest sindikalnih konfederacij zagotovilo, da bodo demonstracije zanesljivo 17. novembra. V svojih utemeljitvah zatrjujejo, da upajo, da bo shod »dovolj močan opomin lastnikom kapitala«, in pričakujejo, »da bodo v delodajalskih organizacijah prevladali razumni glasovi delodajalcev, ki vendarle vedo, da je gospodarsko bolje skleniti razumne dogovore s sindikati, kot pa iti v konflikte«. Ob tem

Delodajalci se zavzemajo za pogajanja, ne pa za shode na ulicah ...

**Ministrica za delo Marjeta Cotman
poziva za pogajalsko mizo.**

so sindikati predsedniku vlade Janezu Janši poslali prošnjo za pogovor, na katerem bi mu pojasnili razloge za protestni shod. Do sestanka je prišlo, pozneje pa se je predsednik vlade udeležil tudi seje Ekonomsko-socialnega sveta, na kateri so razpravljali tudi o protestih.

Pričakovanja In kaj sindikati pričakujejo? Zahtevajo višje plače in spremembo plačne politike. Želijo, da bi spremenili obstoječo kolektivno pogodbo o načinu usklajevanja plač, tako da bi se dvignile vse osnovne plače, da bi bil dvig teh plač za letošnje leto 3,5-odstoten, da bi se plače z letošnjo inflacijo uskladile že februarja prihodnje leto in ne šele avgusta in da bi se pri dvigu plač na ravni dejavnosti upošteval tudi del produktivnosti. Zavzemajo se še za to, da bi se obremenitev pravičnejše razdelila, pri tem pa zatrjujejo, da se zavedajo nevarnosti inflacije, zato bodo pri zahtevah realni in zmerni, vendar trdno odločeni, da imajo tudi delavci pravico do pravične delitve družbenega bogastva. Zato zahtevajo ne samo usklajevanje z inflacijo, ampak tudi s produktivnostjo. Pri tem je zelo zanimiva in pomenljiva izjava Zdenka Lorberja, predstavnika sindikata Alternativa, da so jih delodajalci poskušali prepričati, naj pritisnejo na vlado. Lombar opozarja tudi na ignorantski odnos delodajalcev, saj se o vse-

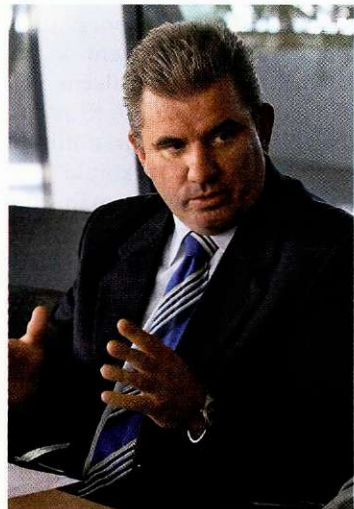

binskih zadevah od julija, ko so jim poslali predlog za pogajanja o omenjeni kolektivni pogodbi, niso pogovarjali.

Opozorila in previdnost Premier Janša je v okviru 161. seje Ekonomsko-socialnega sveta, na kateri so med drugimi točkami dnevnega reda obravnavali ekonomske in socialne razmere v Sloveniji, predstavnike delodajalcev in delojemalcev v zasebnem sektorju pozval, naj pri dogovarjanju o zvišanju plač upoštevajo makroekonomski položaj Slovenije in poskusijo doseči soglasje na smiselni točki. Ob tem je spomnil, da bi bilo treba upoštevati izvedeno davčno reformo, zlasti odpravo davka na izplačane plače in postopno zniževanje davka na dohodek pravnih oseb. Delodajalci morajo upoštevati, da bo davek na izplačane plače odpravljen, dviga DDV pa ne predvidevajo, in da se bo postopno zniževal davek na dohodek pravnih oseb. »Vsi ti koraki in še nekatere poenostavitve postopkov so znatno razbremenili gospodarstvo,« je podaril Janša. Premier je tudi poudaril,

Jože Smole pravi, da stavkovni val ni potreben, saj se lahko dogovorijo s pogajanjem.

Minister Andrej Vizjak pripravlja predloge za udeležbo zaposlenih pri dobičku.

Nekatera mnenja

PREDSEDNIK SINDIKATA PERGAM DUŠAN REBOLJ vidi ključni problem v tem, da je realna rast nižjih plač manjša od povprečja v Sloveniji ali je sploh ni, kar »kaže na velik problem socialno najbolj ogroženih kategorij«, plačna politika pa v spremenjenih razmerah (nekoliko višji inflaciji) ne sledi vprašanju standarda in kupne moči.

JOŽE SMOLE IZ GOSPODARSKE ZBORNICE SLOVENIJE (GZS) pravi, da zavedanje, da so za uspeh podjetja v enaki meri zaslužni tako delavci kot vodstva, v nobenem podjetju ni vprašanje, zato lahko dobre rezultate dosegajo motivirani delavci. V GZS se zavedajo, da so največji problem najnižje plače in da delodajalci potrebujejo delavce. Rast plač narekujejo strukturna neskladja v posamezni panogi ne glede na (ne)zadovoljstvo sindikalnih voditeljev. »Pripravljenost na pogajalski strani je dovolj visoka, da lahko ta pogajanja uspešno končamo brez stavkovnega vala,« je dejal, »vendar ob dovolj visoki stopnji zaupanja in na osnovi statistike, ne pa anomalij.«

MINISTRICA ZA DELO, DRUŽINO IN SOCIALNE ZADEVE MARJETA COTMAN je delodajalce in sindikate pozvala, naj sedejo za pogajalsko mizo in upoštevajo argumente druge strani. Oboji morajo upoštevati, »da smo socialna država in da bomo večjo produktivnost dosegli, če bomo imeli visoko motiviranega delavca«. »Da dosežemo visoko motivacijo delavca, ga moramo tudi primerno nagraditi,« je dejala Cotmanova. Po njeno naj bo to cilj dogovarjanja o usklajevanju plač, pri čemer pa je treba upoštevati razlike v posameznih panogah.

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA je predstavnike delodajalcev in delojemalcev v zasebnem sektorju pozval, naj pri dogovarjanju o dvigu plač upoštevajo makroekonomski položaj Slovenije in se poskušajo srečati na »racionalni točki«. Pri tem je opozoril na davčno reformo, ki je znatno razbremenila gospodarstvo, in na upoštevanje razlik v posameznih podjetjih in panogah.

da razmere niso enake v vseh panogah in podjetjih kakor tudi ne v vseh delih Slovenije. »Zahteve po linearnem dvigu plač lahko v nekem podjetju ali panogi povzročijo stagnacijo ali negativne poslovne rezultate. To pa bi se odrazilo v zmanjšanju delovnih mest,« je dodal

premier. Doseči je treba, da bi se v panogah ali posameznih podjetjih, kjer si vodstva delijo visoke dobičke, uspešno poslovanje moralo odraziti tudi pri plačah delavcev. Podobno meni guverner Banke Slovenije Marko Kranjec, ki je v pogovoru za naš teden o tem dejal: »Člani sveta banke smo priporočali, da se v zahtevah po povišanju plač upošteva predvsem sprememba konkurenčnosti na ravni posameznega podjetja, ne na ravni panoge. To pa zato, ker podjetja znotraj panoge različno delujejo. Zato zahteve po povečanju plač na ravni panoge lahko povzročijo velike težave posameznim podjetjem. Tistim, ki jim ne gre dobro, plač pač ne morejo povečati. Če bodo sindikati pri tem razumni in bodo to upoštevali, bo v redu, sicer se lahko zgodi, da bodo zaposleni ostali brez službe, kar pa je še najslabša situacija.« Premier ►

► poudarja, da bo glede na makroekonomske napovedi za prihodnji dve leti Slovenija še naprej rasla; trendi sicer ne bodo tako visoki kot letos, bodo pa ostali pozitivni. »Slovenija dohiteva povprečno razvitost EU in od tega morajo imeti korist vsi.« pravi Janša. »Ni sprejemljivo, da se velik del populacije ne prepozna v sadovih dela.« V Sloveniji je namreč veliko panog, v katerih je mogoče biti nekoliko bolj fleksibilen, kar se tiče plačne politike. »In če se delijo visoki dobički, dividende, nagrade vodstvom in nadzornikom, je prav, da imajo tudi zaposleni nekaj od tega,« je dejal Janša. Vendar po njegovih besedah makroekonomska slika kaže povprečje; razmere niso enake v vseh panogah in v vseh podjetjih pa tudi ne v vseh delih Slovenije.

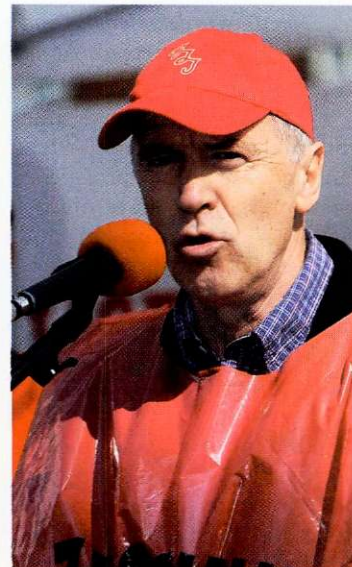
O manipulacijah Na vprašanja o socialnem položaju, sto-

pnji revščine in inflaciji je Janša pretekli teden odgovarjal tudi v parlamentu, za manipulacijo pa je označil interpretacijo svojega govora »o kruhu v smetnjakih«, ki se že nekaj časa vztrajno pojavljajo v obćilih. Zaradi nenehnega ponavljanja odgovor vladnega predsednika o »kruhu v smetnjakih« in revščini objavljamo posebej. Očitke, da se stopnja revščine povečuje in da čedalje več ljudi prosi za socialno pomoč, Janša zavrača kot neutemeljene in navaja nasprotna podatke, ki kažejo, da se je delež ljudi, ki živijo pod pragom revščine, v mandatu te vlade zmanjšal, manjše pa je tudi število brezposelnih.

Delitev dobička Poleg urejanja socialnih razmer v državi je ta čas zelo aktualna tudi soudeležba zaposlenih pri dobičku. O tem se je v javnosti do zdaj premalo govorilo, znano pa je, da ima vlada v letošnjem programu dela tudi sprejetje zakona o sou-

Sindikalist Dušan Rebolj, Pergam

Dušan Semolič, predsednik ZSSS

deležbi zaposlenih pri dobičku. Po Janševih zagotovilih ga bo vlada pripravila do konca leta in ga poslala v usklajevanje s socialnimi partnerji. Premier je v parlamentu pojasnil, da vlada poleg tega predvideva možnost

uvedbe davčnih spodbud tako za delodajalce kot za delavce, preučuje pa tudi možnost plačevanja socialnih prispevkov. Očitke o neaktivnosti na tem področju, izrekla sta mu jih dva opozicijska poslanca, Janša zavrača, saj dialog glede udeležbe zaposlenih pri dobičku podjetij vlada vodi že dve leti, odkar so začeli usklajevati socialni sporazum. Pri tem je izrazil preseñčenje, kako se je »ta socialni čut prebudil šele zdaj, prej pa ga nikjer ni bilo, ko je imela LDS sama dovolj glasov, da ta zakon sprejme«. O udeležbi zaposlenih pri dobičku je tekla beseda tudi v okviru Ekonomsko-socialnega sveta. Janša je prepričan, da je dogovor o tem mogoč samo ob konsenzu socialnih partnerjev, te pa je pozval, da bi pogajanja o tem končali v »realnem času« in za to ne bi porabili toliko časa, kot so ga porabili za usklajevanje socialnega sporazuma. Oblikovali naj bi sistem, ki bo koristil tako delodajalcem kot delojemalcem. »Edini, ki se pri tem kislo nasmiha, je minister za finance, saj se ti koraki lahko stimulirajo samo z manjšimi prihodki v proračun in z manjšo javno porabo,« je dejal Janša. Na seji je bil tudi Andrej Vizjak, minister za gospodarstvo, ki je dejal, da bodo medresorsko usklajevanje predloga zakona o udeležbi zaposlenih pri dobičku končali do konca oktobra, nato bodo o njem razpravljali z delodajalci in sindikati. ■

Protestni shod, usmerjen proti delodajalcem in ne proti vladi, naj bi bil tudi opomin lastnikom kapitala, čeprav se zdi, da so taka pojasnila nekoliko za lase privlečena.

Za 17. november so napovedani delavski protesti; sindikalisti pričakujejo dvig plač v skladu z gospodarsko rastjo in inflacijo.

Vabimo vas na

10. slovenski turistični forum

Rogaška Slatina, 6. in 7. december 2007

Grand Hotel Sava Rogaska in Terme SPA Rogaska

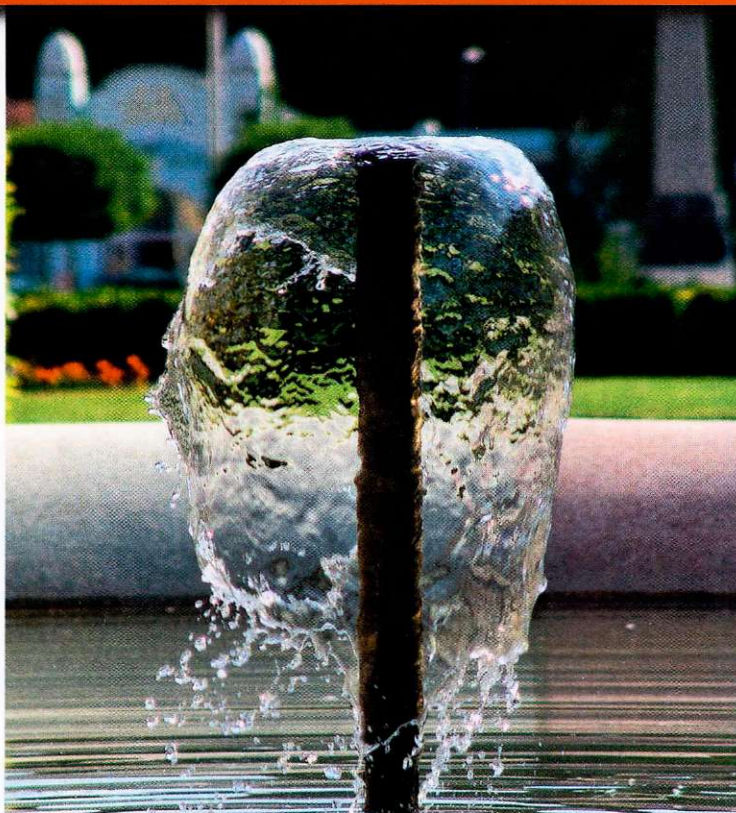
Rdečo nit dogodka bodo predstavljale sledeče tematike:

Predsedovanje Slovenije Evropski uniji v letu 2008

Nova tržna znamka Slovenije in v okviru le-te nova tržna znamka slovenskega turizma

50. obletnica Skupnosti naravnih zdravilišč Slovenije

Več informacij o dogodku bo na voljo na www.slovenia.info/forum

Opozicija zavira razvoj

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

V LDS, Zares in SNS so se odločili, da bodo preprečili sprejetje pokrajinske zakonodaje, po kateri bi pokrajine zaživele 1. januarja 2009. Pri tem se ne ozirajo na enakomernejši razvoj celotne države, saj zdajšnje stanje najbolj koristi prestolnici.

Ureditvev pokrajin, ki bo državljanom prinesla enakomernejši razvoj, je velika želja večine slovenskih prebivalcev, ki se soočajo s težavami neenakomernega razvoja, v katerem večina denarja ostaja v osrednjem delu države. Pričakovanja so velika, vendar se precej zapleta, saj je za uresničitev pokrajin potrebna zakonodaja (zakonov je najmanj šest), za ključni pokrajinski zakon pa je v parlamentu potrebna dvetretjinska večina, kar pomeni, da mora za zakon glasovati najmanj 60 poslancev od 90. Ker ima vladna koalicija v parlamentu premalo poslancev, uresničitev programa pokrajin

ni odvisna le od nje, pač pa tudi od opozicijskih strank.

Potek dogodkov Pretekli teden so poslanci na predlog Jakoba Presečnika (SLS) preložili drugo obravnavo treh pokrajinskih zakonov (o pokrajinah, o njihovem financiranju in o volitvah v pokrajine). Sklep o preložitvi obravnave teh treh zakonov, o katerih so se kresala mnenja poslank in poslancev, del opozicije pa je razpravo obstruiral, je državni zbor izglasoval brez glasu proti. Za je bilo 55 poslancev od 56 navzočih.

val brez glasu proti. Za je bilo 55 poslancev od 56 navzočih.

Ker pa so poslanke in poslanci razpravo o dopolnilih k tem trem zakonom v okviru druge obravnave že opravili, bo državni zbor na eni prihodnjih sej glasoval le o dopolnilih. Če bodo dopolnila sprejeta, sledi tretja obravnava omenjenih zakonov, ki je tudi zadnja oziroma končna, razen če se ne bo v vse skupaj vpletel državni svet in dal veto na zakone. To bi pomenilo, da bi morali poslanci o

zakonih še enkrat odločiti, vendar bi jih obravnavali le enkrat.

Obstrukcija opozicije Kaj se je dogajalo pretekli teden? Parlamentarna večina je že na začetku zasedanja zavrnila predlog LDS za preložitev obravnave na eno naslednjih sej. Opozicijske poslanske skupine LDS, SNS in Zares so se odločile, da pri obravnavi teh zakonov ne bodo sodelovale, in so napovedale obstrukcijo. Zaplete so poskušali rešiti na sestanku vodij poslanskih skupin.

Ker je del opozicije (Zares, SNS, LDS) že pred tem napovedal, da pri obravnavi ne bodo sodelovali, je Bojan Kontič (SD) koalicijske

Zdajšnje neurejeno stanje najbolj koristi osrednjeslovenski regiji oziroma Ljubljani.

kolege »pozval k razumu«. Sprejemanje tako pomembnih odločitev v odsotnosti velikega dela poslancev opozicije ni dobro, je menil Kontič. Takšen način je primerjal z »maratonom«: »Tisti, ki diktira tempo, diktira tak tempo, da tekmovalci odpadajo drug za drugim, na koncu pa niti tisti, ki tempo ustvarja, ne pride na cilj.« To pa seveda še ne pomeni, da SD podpira zakonodajo in da je bistveno drugačna od Zares, SNS in LDS, ki v tem za Slovenijo pomembnem projektu zasledujejo le svoje cilje.

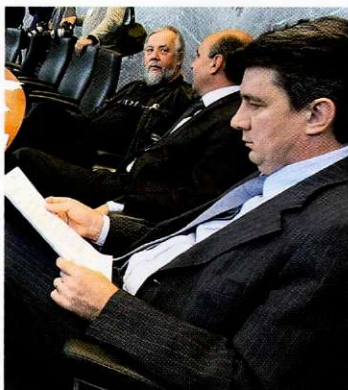
Poslanec SDS Franc Jazbec

Poslanec Zares Davorin Terčon

Poslanec SDS Franc Pukšič

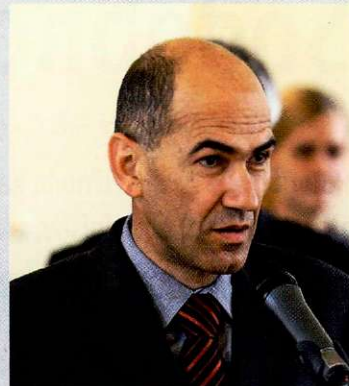
Poslanec LDS Jožef Školč

Iz trte izvit Poslanci, ki ne želijo sprejeti t. i. pokrajinske zakonodaje v tem mandatu, za svoja dejanja, ki niso v prid državljanom, iščejo najrazličnejše razloge. Med drugim zahtevajo, da mora vlada vse zakone, ki se nanašajo na to področje, pripraviti hkrati. Kljub odgovoru, Ivana Žagarja, ministra brez listnice, pristojnega za lokalno samoupravo, da vseh zakonov ni mogoče sprejemati hkrati, poslanci ostajajo gluhi. Žagar pojasnjuje, da je celotni sveženj pokrajinskih zakonov »na mizi«, da pa je potreben vrstni red, saj tehničnega zakona o prenosu pristojnosti z ministrstev na pokrajine, ki je sicer že pripravljen, ni mogoče sprejemati pred vsebinskim zakonom o pokrajinah. Poudaril je tudi, da so bili na ministrstvu ves čas odprti za dopolnila in pojasnila in da ne drži, da bi v temelju zavračali dopolnila opozicije, kakor jim zdaj očitajo.

Zaviralci In kateri poslanci nastopajo v vlogi zaviralcev? Eden pomembnejših je Jožef Školč, vodja poslanske skupine LDS, ki je pretekli teden najprej s proceduralnim predlogom zahteval preložitev obravnave in odločanje o vloženih dopolnilih na eno prihodnjih sej, kar je večina zavrnila. Tri opozicijske poslanske skupine Zares, SNS in LDS so nato napovedale, da pri obravnavi omenjenih zakonov ne bodo sodelovale, ker niso izpolnjeni pogoji, saj vlada v obravnavo ni dala vseh zakonov, ki se nanašajo na ustanovitev pokrajin. Tudi Davorin Terčon (Zares) je napovedal, da poslanci stranke Zares v razpravi ne bodo sodelovali. Pri delu

Janša upa, da trud ne bo zaman

Premier Janez Janša je v času drugega obiska vlade na Koroškem glede načrta decentralizacije Slovenije dejal, da so pokrajine projekt nacionalnega pomena, od katerega bo imela korist vsa država, ne le koalicija. Opomnil je, da številni poslanci in državni svetniki pri tem igrajo dvojno igro, trenutek resnice pa bo takrat, ko bo parlament odločil o celotnem svežnju pokrajinske zakonodaje. Pri tem je izrazil upanje, da bo državni zbor le sprejel sveženj pokrajinske zakonodaje in da bo Koroška ena od štirinajstih slovenskih pokrajin. »Koalicija ima 49 glasov, enajst jih bo morala dodati opozicija. Ker gre za odločitev, ki bi decentralizirala Slovenijo, upam, da naš trud ne bo zaman.«

Premier Janez Janša

parlamenta so še naprej sodelovali poslanci največje opozicijske poslanske skupine SD, saj se obstrukciji niso pridružili, vendar v večjo pomoč pri nadaljevanju dela niso bili. Nekaterim se je pri tem zdelo nenavadno, da je s seje odšlo več poslancev, ki so podprli ustavne spremembe v zvezi z ustanavljanjem pokrajin. Anton Kokalj (NSi) jih je na primer pri tem pozval, naj konstruktivno sodelujejo pri obravnavi, vendar je bil pri tem neuspešen.

Kaj še manjka? In kaj mora vlada še pripraviti? Ta čas so v obravnavi prvi trije pokrajinski zakoni, vlada pa pripravlja še preostale tri, s katerimi bo zaokrožen sveženj pokrajinske zakonodaje. Gre za zakona o volilnih enotah za volitve v prve pokrajinske svete in zakon o ustanovitvi pokrajin (t. i. tretja različica, ki predvideva 14 pokrajin).

Mnenja Čeprav je pred drugo obravnavo prvih treh pokrajinskih zakonov na seji državnega zbora poslanec SDS in predsednik parlamentarnega odbora za lokalno samoupravo in regionalni razvoj Franc Jazbec dejal, da poslanska skupina SDS pričakuje, da bo opozicija na seji tvorno sodelovala, se to ni zgodilo. Pojasnil je, da je bila sprememba ustave junija lani sprejeta »s tako večino, da menimo, da smo si zadali skupni cilj in skupno nalogo, da pokrajinsko zako-

nodajo v tem mandatu speljemo do konca«. Jazbec je poudaril, da so bile vse zahteve opozicije po dodatnih izračunih in pojasnilih v zvezi s pokrajinsko zakonodajo izpolnjene, na vladni spletni strani pa je objavljen predlog zakona o postopnem prenosu pristojnosti z države na pokrajine. Vsi poslanci, tako opozicijski kot koalicijski, so prejeli tudi osnutek zakona o volilnih enotah za volitve v prve pokrajinske svete in osnutek zakona o ustanovitvi pokrajin (t. i. tretja različica, ki predvideva 14 pokrajin, med njimi kot osrednjeslovensko pokrajino Ljubljano s primestnimi občinami). Franc Pukšič (SDS) meni, da je ta vlada naredila »domačo nalogo«, ki je prejšnje žal niso. »To je težak projekt za ministre in ministrice; si predstavljate nekaj spustiti iz svojih rok in dati na nižji nivo,« je dejal Pukšič. Državni zbor je tisti, ki sprejema in spreminja zakonodajo. Pri tem je Pukšič omenil, da bi bil lahko »rezultat prihodnje leto na parlamentarnih volitvah zelo slab prav za tiste politične stranke, ki bi nasprotovale sprejetju te zakonodaje«. Ocenil je, da je neresno in nekorektno, da je opozicija sejo bojkotirala po tistem, ko je osnutke preostalih treh pokrajinskih zakonov (o ustanovitvi pokrajin, o prenosu nalog in o volilnih okrajih) ne le videla na spletni strani, ampak se je o njih imela priložnosti tudi pogovoriti z ministrom. ■

Sodobno šolstvo na preizkušnji

Peter Avsenik, foto: arhiv ŠKG, Gregor Pohleven

Pod Pobudo za pravično in kakovostno šolstvo so predstavniki iniciativnega odbora oktobra v dvajsetih dneh zbrali že šeststo podpisov, s katerimi želijo ustaviti »gonjo proti zasebnemu šolstvu«.

zasebnih šol na 100 odstotkov. Nekatere zasebne šole zdaj država financira le 85-odstotno.

Na račun otrok Kot iniciativni odbor s prvim podpisanimi profesorjem Mirkom Nidorferjem, dijakom Blažem Kosijem, profesorjem Samom Repoluskom in dr. Ivom Keržetom piše v pobudi, bi šolstvo moralo temeljiti na ustavni ureditvi države in na splošni deklaraciji človekovih pravic. Ta dva dokumenta med drugim zagovarjata stališče, da mora biti vzgojno-izobraževalno delo usmerjeno k vsestranskega razvoju človekove osebnosti v telesni, duševni in duhovni razsežnosti. Pospeševati mora razumevanje strpnosti in prijateljstva med narodi ter rasnimi in verskimi skupinami. Kot navajajo v iniciativi, bi glede na pravice, ki jih zagotavljata omenjena dokumenta, starši morali imeti pravico do izbire vzgoje in izobraževanja svojih otrok.

Za današnje stanje in spore med dvema nasprotnima poloma, od katerih eden zagovarja skorajšnje spremembe, drugi pa mu žolčno nasprotuje, sta ključni zlasti dve točki, ki ju v svojem pismu navaja iniciativa. »Vzgojno-izobraževalno delo naj temelji na evropskih temeljih judovsko-krščanske, grško-rimske in novoveške kulture ter na osnovi teh gradi sodobne dosežke zahodnoevropske civilizacije na področju psihologije in pedagogike,« je zapisano v eni od določb. Druga pa pravi, naj kvalitetno in sodobno šolstvo temelji na vrednotah, ki razvijajo vsestransko duhovno in intelektualno osebnost, ki vključuje temeljne pravine ljubezni – intuicije – vizije – vere v človeka in »presežnost zemeljske stvarnosti v dimenzijo Božjega/Svetega«.

Podpisniki, med katerimi so vidni predstavniki slovenskega političnega in šolskega prostora, med drugim pravnik Peter Jambreč, teologa Ivan Štuhec in Robert Petkovšek, urednik Družine Janez Gril, publicistka Berta Golob in poslanec NSi Anton Kokalj, v primeru nadaljevanja pritiska na zasebno šolstvo napovedujejo internacionalizacijo zbiranja podpisov. To je namreč doslej potekalo le v okviru Škofijske klasične gimnazije Antona Martina Slomška v Mariboru, pri čemer so tamkajšnjim učiteljem podpora izrazili tudi dijaki in njihovi starši.

Na drugi strani je zbrane podpise v podporo javnemu šolstvu tajnik SVIZ Branimir Štrukelj minuli teden izročil predsedniku državnega zbora Francetu Cukjati. Vendar naj bi bil način, kako je SVIZ zbral kar dobrih 71 tisoč podpisov, po besedah ministra za

šolstvo Milana Zvera močno sporen. Vsebina peticije ni ustrezna, o čemer nekoliko več kasneje, na zanimiv način pa se je SVIZ lotil tudi zbiranja podpisov.

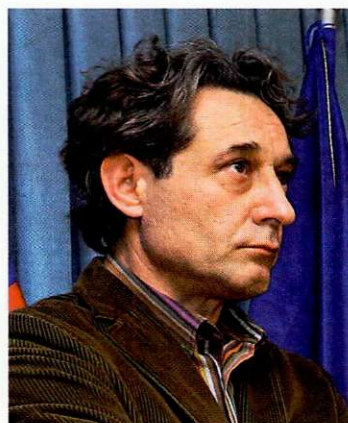
Tako se je denimo zgodilo, da je sindikat na organiziranem izletu upokojencev peticijo pod nos pomolil 84 upokojemcem in

ti so razen enega ali dveh zadevo podpisali. O tem piše Marija Vođšek v svojem rednem tedenskem komentarju.

Predmet nesoglasij je seveda že večkrat omenjeni zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOVFI), ki predvideva izenačitev financiranja javnih in

Poslanec NSi Anton Kokalj

Glavni tajnik SVIZ Branimir Štrukelj

Opozicija napoveduje možnost referenduma.

Kot je znano, predstavniki iniciative pričakujejo, da se bo položaj davkoplačevalcev popolnoma izenačil ne glede na to, ali njihovi otroci obiskujejo javne ali zasebne šole. »Od političnih strank in drugih političnih akterjev pričakujemo, da se neha kulturni boj na račun naših otrok,« pišejo predstavniki iniciative. Po njihovih besedah je namreč Bela knjiga že leta 1995 predvidela, da bi za večjo podporo nastajanju zasebnih šol država le-te prva tri leta podprla s 100-odstotnim financiranjem. »Po več kot desetih letih je rezultat pičel, zato je toliko bolj smiselno, da se ta predlog razširi, kot ga predlaga najnovejša reforma šolske zakonodaje,« končuje pismo iniciativa mariborskih dijakov, učiteljev in staršev.

Glavarine ne bo Kot rečeno, je na drugi strani SVIZ minuli teden svojo zbirko podpisov prinesel predsedniku DZ Cukjatiu. Slednji je napovedal, da bo o tem obvestil poslance državnega zbora. Kot je med drugim zapisano v peticijski s prvim podpisanim Štrukljem, osrednji cilj reformnih posegov »ne more biti zgolj racionalizacija javnega šolstva«, saj bo po njegovih besedah izboljšanje položaja zasebnih šol privedlo do neenakih možnosti za dostop do kakovostne izobrazbe.

Sporna v dokumentu Za kako-
vostno javno šolstvo je po mnenju ministra za šolstvo Milana Zvera tako imenovana glavarina. »Radikalne spremembe, kot je denimo financiranje glede na število otrok, učencev in dijakov, bodo nedvomno škodile kako-

vosti vzgoje in izobraževanja, saj bodo vrtce in šole silile k povečanju njihovega števila v oddelkih,« piše 71 tisoč sopodpisnikov, ki v zvezi s tem omenjajo tudi ogroženost podeželskih šol z majhnim številom učencev. Vendar ta podatek ne drži. Kot so nam pojasnili na ministrstvu, so o takšni možnosti za osnovne šole sicer

Dijaška organizacija Slovenije podpira prizadevanja SVIZ, pri čemer ne vključuje tistih, na katere se predvideni zakon najbolj nanaša – dijakov zasebnih šol.

govorili, vendar ni bila sprejeta. Zato glavarina oziroma financiranje glede na število učencev po zakonskem predlogu za zdaj ne pride v poštev. V tej luči pa je treba razumeti tudi Zverove besede, da je bila »celotna akcija zbiranja podpisov dokaj manipulativna«. »Tudi mi bi lahko šli v podobno akcijo; vklopili bi strankarsko mašinerijo in zbrali 70 tisoč podpisov čez noč,« je dejal minister, ki je prepričan, da je prostora za dialog dovolj. Po njegovih besedah zaradi 100-odstotnega financiranja zasebnih šol javna mreža ne bi bila prikrajšana, saj zasebni investitor prinaša ogromno virov, zlasti materialnih – to pa pomeni, da bi država del sredstev lahko celo prihranila in jih razporedila na javne zavode.

Čigavi interesi? Ob tem seveda ne moremo mimo tistih, na katere se zakon, ki med drugim odpravlja splošni učni uspeh ob koncu pouka in uvaža drugi tuji

Podporniki sprememb v državnem zboru.

jezik kot obvezni predmet v zadnjem triletnem devetletku, pravzaprav nanaša. Dijaška organizacija Slovenije podpira prizadevanja SVIZ, a vanje ne vključuje tistih, na katere se predvideni zakon najbolj nanaša – dijakov zasebnih šol. Že v načelu gre torej le za interese javnega šolstva, pri čemer podobno ravna tudi SVIZ,

ki bi moral biti predstavnik vseh slovenskih učiteljev in učiteljic, vendar v svoje delovanje ne vključuje učiteljev na zasebnih šolah. Vzrok za takšno početje je kajpak dejstvo, da se zasebne šole v današnjem času ustanovlja zlasti Katoliška cerkev, kar pa nekaterim očitno ne prinaša mirnega spanca. **D**

Krovna zakona sprejeta

Državni zbor je v okviru oktobrske seje minuli petek sprejel novelo zakona o osnovni šoli (ZOŠ) ter novelo zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOVFI). Ob obstrukciji poslancev opozicije je za novelo ZOŠ glasovalo 47 poslancev, za novelo ZOVFI pa 45 poslancev. Kot so dejali predstavniki opozicije iz vrst poslanskih skupin Zares, SD, LDS in SNS na tiskovni konferenci le nekaj ur pred glasovanjem, so se za obstrukcijo odločili, da bi izrazili svojo »veliko skrb«. Napovedali so tudi veto na ZOVFI, kolikor pa ta ne bo dovolj, bodo po njihovih besedah zahtevali referendum o sprejetju tega zakona.

Svojo plat zgodbe o šolskih zakonih je na tiskovni konferenci na isti dan pojasnila tudi koalicija. Po mnenju poslanke SDS Alenke Jeraj je opozicija očitno taktizirala, ko je s sklicem splošne razprave o predlogih novel počakala do septembra. Po besedah Jerajeve je občutek, da javnost in stroka večinsko ne podpirata sprememb, zgrešen. Tudi Branko Grims, poslanec iste stranke, je dejal, da se morebitnega referenduma v koaliciji ne boji.

Radio Krka
106.6 MHz

V času toplega vremena so imeli gostinci dovolj prometa.

Kjer je dim, tam se kadi

Primož Pečnik, foto: Gregor Pohleven

Med sprejemanjem protikadilskega zakona in po njem v Sloveniji prihaja do nasprotovanja in do prizadevanj, da se bi se ta vendarle spremenil. Najprej so bili glasni kadilci, zdaj so glasni gostinci, ki zaznavajo upad prometa.

Junija letos je državni zbor sprejel novelo zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov (v nadaljevanju ZOUTI). Novi zakon tako prepoveduje kajenje v vseh zaprtih javnih in delovnih prostorih. "Za zaprt javni ali delovni prostor se šteje prostor, ki ima streho in popolnoma zaprto več kot polovico površine pripadajočih sten. Kajenje je prepovedano tudi v prostorih, ki se po tem zakonu ne štejejo za zaprte, če so del pripadajočih funkcionalnih zemljišč prostorov, kjer se opravlja dejavnost vzgoje in izobraževanja," piše v 16. členu ZOUTI, določa pa tudi štiri izjeme, od katerih so najbolj znane t. i. kadilnice. Naj spomnimo, da je med pomembnejšimi novostmi tudi prepoved prodaje tobačnih izdelkov mlajšim od 18 let. Zakonu so nasprotovali kadilci, od vse-

ga začetka pa tudi lastniki lokalov, ki so danes pompozno stopili na medijsko sceno. V čem je težava?

Govori se marsikaj. Tudi to, da je zakon v nasprotju s 74. členom Ustave RS, ki govori o svobodni gospodarski pobudi. Argument je ta, da zakon gostincem ne omogoča proste izbire o tem, ali naj njihov lokal dovoljuje kajenje ali ne. Pri tem navajajo ureditev v nekaterih drugih državah, ki to izbiro dovoljuje. Toda 74. člen ustave v drugem odstavku določa, da se gospodarska dejav-

nost ne sme izvajati v nasprotju z javno koristjo. Tukaj prihaja v poštev nevarnost za zdravje, ki ne preži le v pljučnem raku, ampak tudi vseh drugih boleznih in obolenjih, povezanih z aktivnim in s pasivnim kajenjem. Kadilci zatrjujejo, da je njihova odločitev o kajenju svobodna in da je omejevanje njihovega kajenja nedopustno. Tudi oni so iskali utego v ustavi, ki v 15. členu določa, da so pravice enega omejene s pravicami drugega. Kadilci in nekadilci imajo torej svoje pravice, neživljenjsko pa bi bilo pričakovati, da bi morali nekadilci "nekaditi" v "nekadilnicah" ali zunaj lokala. To bi bilo precej večje omejevanje pravic, kot je to, da se morajo kadilci za cigareto pač malo umakniti. O tem, kaj je večje omejevanje in kako vrednotiti javno korist, naj bi presodilo Ustavno

sodišče RS, ki naj bi že dobilo pobudo za presojo zakona.

Akcija Lokalom po Sloveniji naj bi bil promet upadel za 30 odstotkov. Gostinci se počutijo ogrožene, zato se proti zakonu bojujejo na več načinov. Ustanovljeno je bilo Združenje ponudnikov gostinskih storitev, število njegovih članov pa zaradi "žgoče problematike protikadilskega zakona" vsak dan narašča. Na spletni strani www.kadilskizakon.si so napovedali prvo akcijo "Kadilo se bo", po kateri naj bi bili 20. 10. v 500 izbranih lokalih dovolili, da se kadi. Izkazalo se je, da se je v lokalih v resnici dvigoval dim, a ne iz cigaret, ampak ker so prižigali dišeče palčke. Podpisovali so tudi peticijo za spremembo zakona (do zdaj so zbrali skoraj 10. 000 podpisov, vendar številka ni uradna, ker

Pisma podpore zakonu

zbiranje podpisov še ni končano). Predstavnica združenja Esmeralda Canjuga Vidmar je dejala, da so šele po 12. uri javnost obvestili o naravi kajenja, saj bi drugače dosegli precej manjši učinek. Če se država na to ne bo odzvala, bodo protest ponovili čez 14 dni.

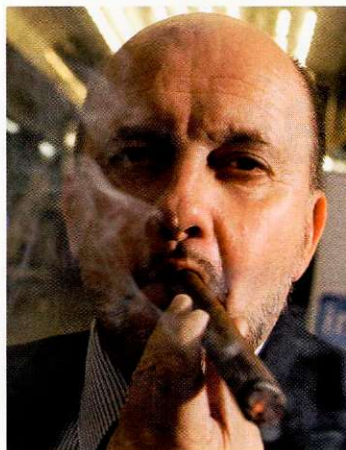
Po poročanju STA je 90 članov sekcije za gostinstvo in turizem pri Obrtni zbornici Slovenije napovedalo, da bodo vsem 2.500 članom poslali anketo, v kateri se bodo ti lahko opredelili do tobačnega zakona in posredovali podatke o lanskem in letošnjem prometu ter o drugih posledicah tobačnega zakona. Na podlagi podatkov bodo pripravili predloge za spremembo zakona in jih posredovali pristojnemu ministrstvu. Pri sprejemanju novele naj bi se zavzemali, da bi uvedli najmanj enoletno prehodno obdobje, v katerem bi gostom dovolili, da si lahko prinesejo pijačo v kladilnico. Prav tako je bilo slišati predloge, da bi manjši gostinci lahko sami izbirali, ali bo njihov lokal namenjen kadicem ali nekadicem.

Odziv ministrstva Odzvali so se tudi na ministrstvu za zdravje. V komentarju, ki je dostopen na spletnih straneh ministrstva,

Esmeralda Canjuga Vidmar

zatrjujejo, da "ob napovedanem bojkotu novele zakona ne načrtujejo posebnih aktivnosti, saj menijo, da gre za neprimeren način spodbijanja pravkar sprejetih sprememb zakona". Pri tem dodajajo, da se nanje obračajo tudi tisti, ki se z bojkotom ne strinjajo. Predlog o tem, naj se lastniki majhnih lokalov odločijo, ali se bo pri njih kadilo, na ministrstvu zavračajo z obrazložitvijo, da se na ta način ne bi dosledno uveljavilo načelo, naj se pred tobačnim dimom in onesnaženim zrakom obvarujejo vsi delavci. Pravijo tudi, da po izkušnjah v drugih državah kljub začetnemu upadu prometa prepoved kajenja

Kadil je v Cankarjevem domu, zato mu grozi kazen 125 evrov.

ni imela večjega vpliva na prihodke v panogi. Dodajajo, da so se s predstavniki gostincev dogovorili, da jim posredujejo "ustrezne preverljive podatke o upadu prometa in zapiranju lokalov".

Imajo gostinci prav? Novela je bila sprejeta poleti, a se gostinci očitno niso dobro pripravili nanjo. Najprej jih je skrbelo, kako bodo učinkovito poskrbeli za izvajanje zakona in se na ta način izognili kaznim, danes je njihova zadrega v upadanju prometa. Koliko so

pri tem samokritični, je težko reči. Pomemben dejavnik pri tem je vsekakor ta, da je bila uvedba evra zelo sladka za gostince, grenka pa za uporabnike njihovih storitev, ki so za kavico, čaj, pivo hitro začeli odšteti precej več kot prej. Ali so gostinci po šahovsko mislili eno potezo naprej in na ta način reagirali na napovedano spremembo zakona? Če je tako, smo plačniki novele ZOUTI skoraj vsi državljani. Igra pa za gostince še ni končana. Še vedno imajo na voljo več možnosti. Ena je, da znižajo cene in upajo, da se jim bo promet spet povečal, druga pa je, da se malo zamislijo nad kakovostjo svojih storitev. Lahko obogatijo ponudbo, v lokalih organizirajo manjše koncerte ali drugačne prireditve. Vsega tega ZOUTI ne prepoveduje. Idej je seveda več, gostje bodo vsake veseli. Zato glavo pokonci, dragi gostinci. Pomislite na 74. člen slovenske ustave o svobodni gospodarski pobudi. Pa na zdravje!

Mraz preganja kadicilce

Ker je prepoved kajenja v zaprtih prostorih začela učinkovati sredi poletja in so se kadicilci selili iz lokalov, ki zunaj niso imeli miz, v tiste, ki so jih imeli, se odpira vprašanje nepravilne konkurence. Tako naj bi bili nekateri lokali v času toplega vremena imeli goste ne glede na kakovost storitev, ker so ti lahko kadili zunaj. Pri tem je praksa pokazala, da so ta vzorec vedenja prevzemali tudi nekadicilci, ki so prišli v lokal v družbi kadicilcev. Čeprav je trend večjega obiska lokalov z mizami na prostem značilen za poletni čas, se je letos še okrepil in zavlekel pozno v september in oktober.

Nespoštovanje zakona

Državljska nepokorščina je pasivni odpor, ki pomeni bolj ali manj simbolično kršitev prava, a hkrati ne pomeni nasprotovanja celotnemu sistemu. Njen namen je v tem, da pritegne pozornost oblasti, s čimer poskuša doseči morebitno spremembo nekega predpisa. Takšna je bila tudi napovedana akcija Združenja ponudnikov gostinskih storitev. Akcija "Kadilo se bo" so napovedali in razložili razloge zanjo. A državljanska nepokorščina pomeni odpor proti nepravilnemu ali skrajno neživiljskemu predpisu. Res je ZOUTI po mnogih merilih izredno strog, toda če gostincem upade promet, je težko reči, da je to dovolj za upor takšne vrste. Legitimnost nepokorščine pokaže čas.

**Raiffeisen
BANK**

**Raiffeisen
Capital Management**

Majhna podjetja – velik potencial

Raiffeisen-Emerging
Europe-SmallCap

Nikoli ne podcenjujte možnosti za rast. Izkoristite priložnost za nadpovprečne donose že zdaj: s skladom Raiffeisen-Emerging Europe-SmallCap, ki vam omogoča dostop do palete vzhodnoevropskih gospodarstev.

www.raiffeisen.si

Investicijski sklad upravlja Raiffeisen Kapitalanlage - Gesellschaft m.b.H. Trženje, distribucijo in vplačila v sklad v Sloveniji opravlja Raiffeisen Banka, d.d. Sklad ni bančni produkt in ni zajet v sistem zavarovalnih vlog, ki velja za depozite. Banka ne jamči za donosnost naložbe sredstev v sklad. Prospekt, izvešček prospekta, zadnje objavljeno letno in polletno poročilo so brezplačno dostopni na spletni strani www.raiffeisen.si, sedežu podjetja in v vseh poslovalnicah. Zaradi nihanj tečajev vrednostnih papirjev in valut je mogoče, da vlagatelj v obdobju investiranja ne dobi povrnjenih vseh sredstev, ki jih je vložil v investicijski sklad. Podatki o gibanju vrednosti enote premoženja investicijskega sklada objavljeni v dnevnem časopisu in na spletni strani banke. Vstopna provizija znaša od 1 do 5 odstotkov vplačanega zneska. Izstopne provizije ni, upravljaljska provizija pa na letnem nivoju ne presega dveh odstotkov. Prosimo, da ob sklenitvi pogodbe v banki preverite veljavne pogoje in lastnosti storitve.

Raiffeisen Banka, d.d., Slovenska ulica 17, Maribor

Sporne glasovnice v tujini

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven

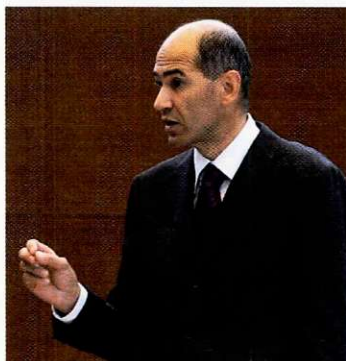
Glasovnice, ki so jih poslali slovenskim rojakom v tujino, so jabolko spora v domači politiki, Slovenci v tujini pa so zadovoljni, da jim je bilo glasovanje o prihodnjem predsedniku države omogočeno na takšen način.

Po mnenju nekaterih je sporna odločitev Državne volilne komisije (DVK), da je deset dni pred volitvami na naslov 39.903 volivk in volivcev s stalnim prebivališčem v drugih državah poslala glasovnice s priloženo volilno karto. Seveda tudi tistim, ki zanje niso posebej prosili. Takšna odločitev Državne volilne komisije po mnenju SD, Zares in LDS postavlja zakonitost volitev pod vprašaj, saj bi lahko prišlo do dvojnega glasovanja, skrbi pa jih tudi, komu vse je bilo poslano volilno gradivo saj se je število volilnih upravičencev s stalnim naslovom v tujini precej zvišalo. Pri referendumu o zakonu o RTV Slovenija pred dvema letoma je bilo teh volivcev 11.300, zdaj pa jih je več kot 73.000. Skrbnik nad evidencami je notranje ministrstvo, ki je seznam sestavljalo po uradni dolžnosti. Prav zato je SNS mne-

Premier Janez Janša meni, da pošiljanje glasovnic v tujino ni sporno.

nja, da gre pri tej odločitvi DVK za politično naravnost in manipulacijo z volilnimi glasovi. Strankin poslanec Sašo Peče je svoje prepričanje oprl na podatke z zadnjih državnoborskih volitev, ko je bilo po njegovih navedbah denimo iz Argentine v Slovenijo poslanih 736 glasovalnih listkov; od tega je delež, ki je pripadel NSi, znašal 77 odstotkov, SDS 14,4 odstotka ter SLS 2,8 odstotka. Dodal je še, da velika večina teh volivcev ne pozna osnovnih značilnosti naše države, saj je ne obišče niti enkrat v mandatnem obdobju in zato razmer v Sloveniji ne pozna dobro.

Nekateri v dvomih Predsedniška kandidatka Elena Pečarič je na

ustavno sodišče naslovila pobudo za presojo ustavnosti zakona o volitvah v državni zbor, na upravno sodišče pa še tožbo zaradi ravnanja Državne volilne komisije. Njena pritožba se nanaša na omenjeno domnevno sporno pošiljanje glasovnic v tujino ter domnevno kršenje pasivne volilne pravice in temeljnih svoboščin zaradi po

njenem mnenju »protizakonite uporabe praznih glasovnic, ki jih je DVK poslala v tujino«. Pošiljanje glasovnic v tujino je sporno tudi za predsedniškega kandidata Mitjo Gasparija, ki meni, da so se pravila igre spreminjala, ko so se volilna opravila že tekla. Enako misli tudi nekdanji slovenski predsednik Milan Kučan.

Volivci v tujini Notranji minister Dragutin Mate je pojasnil, da je bilo ministrstvo na podlagi 82. člena zakona o volitvah v državni zbor dolžno naročiti tisk volilnih kart in jih dostaviti volilni komisiji, ta pa jih je nato poslala v tujino. Če volivec glasuje po pošti, se glasovnica upošteva, če je kuverti z glasovnico priložena lastnoročno podpisana volilna karta. Prav tako ni dopuščeno dvojno glasovanje

Opozicijske stranke so prepričane, da bi bilo glasovanje v tujini lahko sporno.

volivcev iz tujine, saj so preverjali, ali se je volivec že pred tem prijavil za glasovanje po pošti in mu je bilo zato omogočeno glasovanje na katerem od slovenskih diplomatsko-konzularnih predstavništev. Tudi slovenski premier je mnenja, da se zadeva glede pošiljanja glasovnic v tujino preveč poudarja, posebej zato, »ker se tudi tisti, ki živijo zunaj meja Slovenije, odločajo z

Franci Feltrin, tajnik SSK

lastno glavo«. V Peterletovem volilnem štabu so dejali, da je zaradi pomanjkljive zakonodaje in zapletenih postopkov od okrog 73.000 Slovencev, kolikor jih živi v tujini, v preteklosti volil samo manjši del volilnih upravičencev – od dva do tri tisoč. Največ glasovnic, okoli 10.000, je bilo poslanih slovenskim volivcem na Hrvaškem, sledijo Nemčija, Srbija, Kanada, Italija, Argentina in Avstralija. V posebni volilni imenik državljanov v tujini je bilo za tokratne volitve vpisanih 73.521 oseb, pri čemer za več kot 22.000 oseb ni bilo podatkov o državi prebivanja, za 11.000 oseb pa ni bil znan naslov. Da bi se izognili dvojnemu štetju glasov, je bilo izdano navodilo volilnim odborom, ki so 21. oktobra vodili glasovanje na enem od 34 diplomatsko-konzularnih predstavništev.

Poziv SSK Svetovni slovenski kongres (SSK) je ob tem pozval pristojne, naj storijo vse, da se predsedniške volitve izpeljejo tehnično pravilno in v skladu z zakonodajo. Uradni odziv SSK na problematiko pošiljanja glasovnic v tujino je zapisal Franci Feltrin, podpredsednik Slovenske konference SSK, in se glasi: »Vsi državljani, ki prebivamo v matični državi, razumemo kot samoumevno, da smo pisno povabljeni na volitve. Samo pomislite, kako bi lahko bili zgroženi, če bi vaš

glas odločal o izidu volitev, želeli bi oddati glas svojemu kandidatu, nazadnje pa pravzaprav sploh ne bi mogli glasovati, ker vam niso poslali vabila. Svetovni slovenski kongres zato pozdravlja in podpira sklep Državne volilne komisije, da razpošlje glasovnice vsem slovenskim državljanom. Voliti predsednika Republike Slovenije in vrhovnega poveljnika njenih obrambnih sil je diskrecijska pravica vsakega državljana Republike Slovenije, se pravi tudi tistega, ki ne živi v mejah matične države. To načelo izhaja iz 5. in 43. člena Ustave RS, ki je najvišji pravni akt naše države. Čudimo se, da predsedniški kandidati, ki se tako pogosto sklicujejo na poznavanje ustave in zakonov, temu vprašanju po našem mnenju niso posvetili posebne pozornosti. Pri Svetovnem slovenskem kongresu menimo, da bi to morali storiti, saj pogosto poudarjajo, da želijo zastopati vse državljane Republike Slovenije – torej tudi tiste naše rojake, ki ne živijo v matični državi. Že večkrat smo namreč predlagali, da bi volilne štabe, poleg dkp organizirali tudi pri slovenskih društvih, katoliških misijah ali drugih slovenskih organizacijah po svetu. Naloga Državne volilne komisije je, da poskrbi, da bodo volitve izvedene pravilno.«

Odziv iz Švedske Na očitke opozicijskih strank in nekaterih predsedniških kandidatov glede pošiljanja glasovnic v tujino se je odzvala slovenska organizacija na Švedskem. Tako je predsednik Slovenske zveze na Švedskem Ciril M. Stopar zapisal: »Tudi Slovenska zveza na Švedskem podpira sklep Državne volilne komisije, da razpošlje glasovnice vsem slovenskim državljanom. Tudi jaz sem letos prvič v življenju volil predsednika RS v prvem krogu. Ker sem dobil vabilo za prijavnico na volitve, sem se prijavil volilni komisiji in volil po pošti.« Slovenci na Švedskem so od slovenskega veleposlaništva oddaljeni tudi do 600 km in nimajo možnosti voliti na veleposlaništvu, člani Slovenske zveze na Švedskem pa imajo do nekaterih slovenskih društev tudi do 400 km in ne morejo na volitve tako daleč. ■

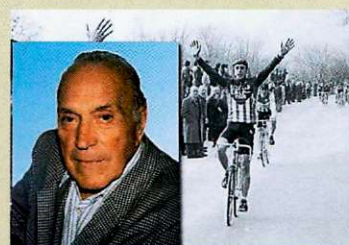
Tedenski utrip

KONČNO ZAŠČITNI ZAKON Deželni parlament Furlanije – Julijske krajine (FJK) je 23. oktobra končno sprejel deželni zaščitni zakon za slovensko manjšino. Deželni poslanci so na zasedanju sprejeli zadnjih šest od skupaj 25 členov zakona in dve resoluciji. Zakon so sprejeli s 37 glasovi za in 15 proti, en poslanec pa se je glasovanja vzdržal. Za zakon so glasovali poslanci strank levosredinske večine, se pravi Levih demokratov, Marjetice, Stranke komunistične prenov, Stranke italijanskih komunistov, gibanja Občani za predsednika in Stranke upokojencev ter predsednik deželne vlade FJK Riccardo Illy. Podprli so ga tudi predstavniki opozicijske Severne lige in poslanec mešane skupine Paolo Panontin. Proti so bili poslanci strank desnosredinske opozicije, se pravi Nacionalnega zavezništva, stranke Naprej, Italija, Krščansko-demokratske unije in Zaveze za vrednote. Predstavniki socialističnih avtonomistov se je glasovanja vzdržal. Na zasedanju so poslanci sprejeli člene zakona, ki govorijo o skladu za podporo dejavnostim, ustanovam in organizacijam slovenske manjšine ter o državnih finančnih sredstvih za rabo slovenskega jezika v javni upravi. Sprejeli so tudi resoluciji, ki deželno vlado obvezujeta k povišanju denarnega prispevka za Slovensko stalno gledališče (SSG) v Trstu in k posegom v italijanskem parlamentu za preverjanje morebitnih ukrepov za posebno zaščito skupnosti, kot je npr. rezijanska. Glede Rezije je bil odobren tudi popravek v zvezi s podeljevanjem posebnega priznanja za promocijo dejavnosti in pobud v korist rezijanske govornice ter drugih narečnih različic v Beneški Sloveniji ter Terski in Kanalski dolini. Zavrnjena je bila resolucija stranke Nacionalnega zavezništva, v kateri je ta stranka od deželne vlade zahtevala, naj se pri italijanskem parlamentu in vladi zavzema za priznanje posebne jezikovne skupnosti v Reziji in v Beneški Sloveniji.

Parlament Furlanije – Julijske krajine

UMRL MARIO MAGAJNA V Trstu je v 92. letu življenja umrl znani slovenski fotograf in fotoreporter Mario Magajna. Rodil se je 12. oktobra 1916 slovenskim staršem v Križu pri Trstu in se pri enajstih letih s starši preselil v Trst. Kot fotograf in fotoreporter Primorskega dnevnika, glasila slovenske narodne skupnosti v Trstu, je delal polnih 47 let, od leta 1946 do leta 1993. Posnel je okoli 300.000 fotografij, od teh jih je bilo objavljenih približno 50.000. Osebni fotoarhiv Maria Magajne hrani odsek za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu. Poleg teh posnetkov je nastalo tudi več tisoč diapozitivov, ki jih je avtor prinesel s potovanj po svetu. Njegove fotografije so gostila skoraj vsa slovenska kulturna društva na Tržaškem, predstavljene so bile tudi v Vidmu, Melbourne, Novem mestu in Ljubljani. Za svoje delo je Magajna prejel številna priznanja in nagrade.

Fotoreporter Mario Magajna

Zaton vladavine dvojčkov

Petra Janša, foto: Reuters

Prvič se je v moderni zgodovini Poljske zgodilo, da so bili volivci razdeljeni po generacijskem in ne po ideološkem ključu. Odločali so med dvema vizijama dveh največjih strank, ki imata podobno zgodovinsko ozadje in vrednostni sistem.

V nedeljo, 21. oktobra, so na volišča odšli tudi Poljaki. Na predčasnih parlamentarnih volitvah je pričakovano največ glasov, 41,51 odstotka, dobila opozicijska desnoliberalna stranka Državljska platforma (PO), ki jo vodi Donald Tusk, na drugo mesto pa se je z 32,11 odstotka glasov uvrstil zdaj že nekdanji predsednik vlade Jarosław Kaczyński s svojo konservativno stranko Zakon in pravičnost (PiS). Čeprav je pred volitvami kazalo, da volilna udeležba ne bo visoka, saj je pred dvema letoma bila le 40-odstotna, so se tokrat Poljaki odločili drugače in s 54-

odstotno udeležbo, kar je največ po padcu komunističnega režima v tej državi, pokazali, da hočejo spremembe in da so naveličani vladavine dvojčkov Kaczyński.

Predčasne volitve je poljski predsednik Lech Kaczyński sklical po razpadu vladajoče koalicije v začetku septembra. Kriza v poljskem političnem prostoru je nastala, potem ko je premier odstavil ministre dveh manjših koalicijskih strank Samoobramba in Liga poljskih družin, zato sta iz vlade izstopili.

Liberalno vs. konservativno
Tokratne predčasne volitve so

José Manuel Barroso

mnogi označili za najpomembnejše po letu 1989 in odločilne za nadaljnjo pot države, saj sta si nasproti stala konservativna Poljska pod vodstvom bratov Kaczyński, ki sta obljubljala mo-

ralno prenovo države, boj proti korupciji in postkomunizmu, ter odprta in liberalna evropska Poljska, ki jo predstavlja Donald Tusk. Kandidat stranke PO je namreč obljubljal gospodarski razcvet države po zgledu Irske in umik vojakov iz Iraka.

Že v predvolilnih srečanjih je Tusk premierju očital krivdo za poslabšanje odnosov z Nemčijo in odhod številnih Poljakov v tujino. Kaczyński pa je nasprotnika obtožil, da bo v primeru zmage mehak do korupcije, in pozval volivce, naj preprečijo vrnitev liberalne ekonomske politike. »V dveh letih, odkar ste na oblasti, sta dva milijona Poljakov izbrala liberalno ekonomijo. Na žalost v Veliki Britaniji, na Irskem, v Španiji in na Nizozemskem,« mu je vrnil vodja takratne opozicije.

Kaczyński se je zavzemal za socialno politiko in pomoč družinam ter čistko t. i. skorumpirane postkomunistične elite, medtem ko je opozicijska PO poudarjala pomen hitrejših reform, izboljšanje odnosov s sosednimi državami, predvsem Nemčijo in Rusijo, približevanja evrskemu območju in izboljšanje odnosov z EU.

Za brata Kaczyński je bila nenaklonjenost mladih Poljakov verjetno odločilna, saj je prav ta delež volilnega telesa obrnil kazalce v nasprotno smer. Mladi so svojim nekdanjim voditeljem zamerali predvsem to, da si je Poljska pridobila sloves najbolj težavne in zaostale članice Evropske unije. Po anketah si mladi želijo živeti v normalni in strpni evropski državi in se prav zato sramujejo domače politične scene.

Tako je nekdanja opozicijska stranka Civilna platforma, ki so ji

Večina Poljakov je izglasovala konec vladavine dvojčkov Kaczyński.

Novi premier Donald Tusk

ankete kazale enako podporo kot stranki bratov Kaczynski, prepričala mlade, naj gredo na volišča in naj odločajo o usodi svoje prihodnosti. Mladino je prepričevala tudi stranka Zakon in pravičnost, vendar se sama bolj kot na mlade v mestih naslanja na svoje najzvestejše privržence, in sicer starejšo ter globoko verno populacijo predvsem na podeželju.

Tokratne predčasne volitve na Poljskem so mnogi označili za najpomembnejše po letu 1989 in odločilne za nadaljnjo pot države.

Odzivi iz tujine Rusija, Nemčija in ZDA so države, s katerimi je imela Poljska čedalje slabše zunanje politične odnose, zato so se takoj odzvale na izide nedeljskih volitev. Tako Rusi po zmagi opozicijske stranke PO Donald Tusk računajo na bistveno izboljšanje odnosov s svojo zahodno sosedo. »Preobrat je pozitiven signal za Rusijo,« je dejal podpredsednik odbora za zunanje zadeve sveta federacij Vasilij Lihačov. Po prevzemu oblasti

konservativnega premierja Jaroslawa Kaczynskega so se namreč rusko-poljski odnosi močno poslabšali. Do trenj je med drugim prihajalo zaradi prepovedi uvoza poljskega mesa v Rusijo in zaradi načrtov o graditvi protiraketnega ščita na Poljskem.

Prav tako tudi v Nemčiji upajo, da se bodo po preobratu na Poljskem hladni odnosi s sosedo na vzhodu izboljšali. »Ta jasni izid kaže predvsem eno: poljski volivke in volivci so vam dali jasen mandat za oblikovanje vlade in s tem za politični preobrat,« je v čestitki Tusku zapisal nemški zunanji minister Frank-Walter Steinmeier. Namestnik tiskovnega predstavnika nemške vlade Thomas Steg pa je dejal, da si Nemčija zelo želi dobrih in tesnih midsosedskih odnosov s Poljsko. Izrazil je tudi upanje na čimprejšnje oblikovanje nove vlade in dodal, da so volilni izid pozdravili v vseh nemških strankah.

Na izid poljskih volitev se je odzval tudi ameriški obrambni minister Robert Gates, ki se je prav v času volitev na Poljskem mudil na obisku v Ukrajini. Tako upa, da bo Poljska tudi naprej tako uspešno sodelovala z ZDA kot do sedaj, in sicer tako glede posredovanja v Iraku in Afganistanu kot tudi glede postavitve protiraketnega ščita.

A Tusk je pred volitvami obljubil, da bo iz Iraka domov pripeljal 900 vojakov, in izrazil pomisleke glede

Največja volilna udeležba po letu 1989

sodelovanja 1.200 poljskih vojakov v misiji v Afganistanu. Obljubil je tudi, da bo glede postavitve ameriškega protiraketnega ščita v pogajanjih z ZDA zavzel ostrejšo stališče kot dosedanja vlada.

V EU zadovoljni Predsednik evropske komisije José Manuel Barroso je čestital zmagovalcu parlamentarnih volitev na Poljskem Donaldu Tusku in dejal, da pozna njegovo evropsko prepričanje in predanost, ter priznal, da »ni nikoli dvomil o predanosti poljskih ljudi demokraciji in Evropi«. Poudaril je tudi zadovoljstvo nad udeležbo na demokratično izpeljanih volitvah in prepričanje, da bo sodelovanje z novo vlado dobro. Evropska komisija pa ni želela podrobneje komentirati, kaj pričakuje od nove poljske vlade. »Iz spoštovanja do ustavnega procesa na Poljskem res ne bom napovedoval, katere odločitve naj sprejmejo pristojna telesa na Poljskem, ki morajo sedaj oblikovati novo vlado,« je dejal tiskovni predstavnik

komisije Johannes Laitenberger. Tudi za predsednika evropskega parlamenta Hansa-Gerta Pöttinga je izid volitev »dober signal za Evropo«. Spomnimo, da je bila Poljska eden izmed krivcev za neratifikacijo evropske ustavne pogodbe.

Sestava nove vlade Po uradnih končnih izidih volitev je Tuskova Državlanska platforma dobila 209 poslanskih mest od skupno 460, vladajoča PiS premiera Jaroslawa Kaczynskega pa 166 sedežev. Pet odstotni volilni prag sta presegli le še opozicijska zveza Levica in demokrati (LiD) priljubljenega nekdanjega predsednika Aleksandra Kwasniewskega, ki je prejela 13,15 odstotka glasov oziroma 53 mandatov, in sredinska Poljska kmečka stranka (PSL), ki je prejela 8,9 odstotka glasov oziroma 31 mandatov.

Donald Tusk bo verjetno zlahka sestavil vlado s sorodno usmerjeno Kmečko stranko, s katero že sedaj skupaj vodita več vlad na lokalni ravni. Toda če bo hotel doseči 60 odstotkov parlamentarnih glasov, potrebnih za preglasovanje morebitnega veta predsednika Lecha Kaczynskega, se bo moral nasloniti na nekdanjo komunistično levico in demokrate. Zato poslovni svet na Poljskem ostaja previden, saj kljub visokim številkam zastopanosti korenite gospodarske reforme ne bodo potekale gladko. Po ustavi ima predsednik države 14 dni časa za imenovanje premierja in članov vlade po ustanovni seji parlamenta, ki je napovedana za 5. november. **D**

Mladi želijo živeti v normalni in strpni evropski državi.

Izstrelitev raketoplane

Iz oporišča Cape Canaveral na Floridi so izstrelili raketoplan Discovery, misija pa bo trajala dva tedna. Posadko sestavlja sedem astronautov, ki jim bo drugič poveljevala ženska, in sicer Pam Melroy. Med njimi je prvič Italijan Paolo Angelo Nespoli. Astronavti bodo v času misije opravili pet sprehodov in namestili nov modul na Mednarodno vesoljsko postajo. To naj bi bila zadnja obveznost na tej postaji, preden bodo nanjo nameščeni evropski in japonski laboratoriji. Izstrelitev raketoplane Discovery je 34. misija v 24 letih.

Požari V ameriški zvezni državi Kaliforniji so divjali siloviti požari, ki jih je krepil še močan puščavski veter. V okrožju San

Diego so evakuirali 250 tisoč ljudi, med drugim so več sto bolnikov iz bolnišnic in sanatorijev odvažali kar s šolskimi avtobusi

in z reševalnimi vozili. Ogenj je samo v okrožju San Diego zajel več kot 40.000 hektarjev, zgorela so tudi številna poslopja. K številnim požarom so pripomogli predvsem visoke temperature in močni vetrovi, zaradi katerih so nastajali celo do 60 metrov visoki plameni. Kalifornijski guverner Arnold Schwarzenegger je razglasil izredno stanje.

Draga stanovanja Hiše v Bukarešti so dražje kot na francoski rivieri. V študiji, v kateri so primerjali 51 evropskih mest, se je romunska prestolnica znašla na 26. mestu – pred francoski-

ma Marseillom in Nico. Študije so naredili v primerjavi s hišami v Nici in Marseillu. V pristaniškem Marseillu tako hiša z 200 kvadratnimi metri površine stane 368.136 evrov, v letoviški Nici 394.838 evrov, v Bukarešti pa 425.696 evrov. Za stanovanje v središču romunskega glavne-

ga mesta je treba odšteti celo od 540.000 do 617.154 evrov. Nekaj cenejše kot v Bukarešti so hiše v Varšavi, kjer stanejo povprečno 336.000 evrov, ali v Carigradu, kjer se povprečne cene gibljejo okoli 293.000 evrov. Cene v teh mestih so celo nižje od manjših romunskih mest, kot sta Cluj-Napoca (438.500 evrov) ali pa Temišvar (420.000 evrov). Povprečne cene hiš v Ljubljani se gibljejo okoli 294.500 evrov.

Potujoča razstava V slovaškem narodnem muzeju v Bratislavi bodo 6. novembra slovesno odprli potujočo razstavo »Nikola Tesla – človek, ki je razsvetlil svet«. Razstava je bila prvič predstavljena v Parizu v palači Unesca v septembru 2006, v Bratislavi bo na ogled na poziv slovaških muzejev. Avtorji koncepta in tekstov so Matea Brstilo iz Hrvaškega zgodovinskega muzeja in Renato Filipin iz zagrebškega Tehniškega muzeja, likovno postavitve pa podpisuje Nikolina Jelavić Mitrović. Razstavo financira hrvaško

TUJI TISK

The Guardian

Velika razstava

Več kot 100 odličnih del upodabljače umetnosti iz znamenitih ruskih muzejev – nekatera od njih še nikoli niso bila razstavljena v Veliki Britaniji – pripravljajo na odhod na razstavo v Kraljevo akademijo v London.

Razstavo bodo odprli v začetku prihodnjega leta in bo po pričakovanjih pritegnila na stotisoče obiskovalcev. Razstava francoskih in ruskih slikarjev 19. in začetka 20. stoletja bo imela posebno mesto med razstavami, ki so gostovale v omenjeni Kraljevi akademiji, čeprav je njena postavitev še vedno pod vprašajem, saj obstaja možnost, da bi slike zaplenila podjetja, ki so upniki Ruske federacije. Osnovo razstave predstavljajo slike, ki jih je imal v lasti Sergej Ščukin ali pa so bile naslikane po njegovem naročilu. Pred revolucijo je bil Ščukin eden največjih ruskih zbiralcev umetnin, po njej pa je bila njegova zbirka nacionalizirana.

The Times

Okoli sveta

Znani britanski violinist se vrača domov s violinskim kovčkom, napolnjenim s tisoči funtov. Kot preprost ulični muzikant je igral v 50 mestih po vsem svetu in tako zbral denar v dobrodelne namene. Petdesetletni David Juritz je zbral

več kot 30.000 funtov za glasbeno izobraževanje otrok iz držav v razvoju. Od tega so mu mimoidoči med njegovimi uličnimi nastopi vrgli v kovček 7.000 funtov. Na svojo neobičajno turnejo se je iz Londona odpravil 9. junija letos. »Bilo je bolj ekstremno, kot sem pričakoval. Pričakoval sem, da me bo aretirala policija, vendar se to ni nikoli zgodilo in nikoli me niso oropali, čeprav sem to pričakoval,« pravi violinist, ki sicer nastopa v promenadeh koncertih BBC v Londonu in dela kot solist v londonskem ansamblu Mozart Players. Sodeloval je pri ozvočenju filma Zadnji škotski kralj in s skupino Sugababes. Po rodu je iz Južne Afrike, svojo dobrodelno turnejo pa je imenoval Okoli sveta in Bacha.

ministrstvo za kulturo, postavili pa jo bodo v sodelovanju med Hrvaškim zgodovinskim muzejem, Slovaškim narodnim muzejem, Muzejem hrvaške kulture na Slovaškem in Slovaškim tehničkim muzejem iz Košic.

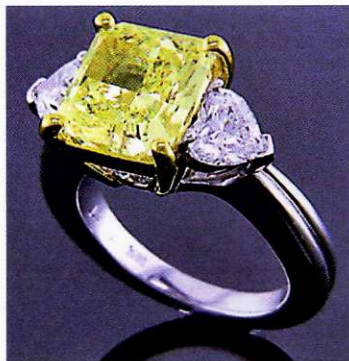
Nagrajeni predsednik Nekdanji mozambiški predsednik Joaquim Chissano, ki je vodil državo po uničujoči 16-letni državljanski vojni, je dobil prvo prvo nagrado Mo Ibrahim za dosežke afriških

voditeljev. Dobitnika 3,5 milijona evrov vredne nagrade, ki so jo ustanovili lani za spodbujanje dobrega vladanja v Afriki, je v Londonu razglasil nekdanji generalni sekretar ZN Kofi Anan. Chissano je Mozambik vodil 18 let, leta 2004 pa je odstopil s položaja. Kot predsednik je v Mozambiku po državljanski vojni vzpostavil trajen mir in nadziral prehod te vzhodnoafriške države iz marksizma v tržno gospodar-

stvo. Vodil je tudi Afriško unijo in si prizadeval za rešitev konfliktov v Burundiju, na Slonokoščeni obali in v Sudanu.

Diamanti Kitajska bo letos uvozila za okrog 900 milijonov dolarjev diamantov, v prihodnjih treh do petih letih pa naj bi vrednost uvoza diamantov podvojila, da bi zadostila povpraševanju po teh dragih kamnih na domačem trgu. Večino kitajske menjave na tem področju ta čas predstavlja jo neobdelani diamanti manjše vrednosti. Te nato na Kitajskem obdelajo v obratih, ki jih imajo v lasti izraelska in belgijska podjetja. Na Kitajskem upajo, da bodo v prihodnje še razširili ta posel in

hkrati postavili svoje lastne zmogljivosti ter tako korenito zarezali v panogo obdelave diamantov, ki jo obvladujeta Bombaj in Tel Aviv. Prestolnica sveta diamantov je belgijski Antwerpen.

Razglasitev ustave

Črnogorska skupščina je slovesno razglasila prvo črnogorsko ustavo. S tem je ustava dejansko začela veljati. Poslanci so ustavo Črne gore, ki je samostojna od 3. junija lani, sprejeli z dvetretjinsko večino, tako da za njeno potrditev ne bo treba razpisati referendum. Razglasitve ustave se niso udeležili poslanci opozicijskih srbskih strank – Demokratske srbske stranke (DSS), Ljudske stranke (NS) in Srbske liste (SL) ter Socialistične ljudske stranke. Te stranke so že v razpravi vztrajale, da gre za diskriminatorne in protisrbski dokument.

Premier Šturanović je kljub temu ocenil, da je soglasje vseh relevantnih političnih subjektov glede sprejetja nove ustave pokazalo, da je Črna gora stabilna in demokratično dozoreva. Izpostavil je, da ima nova ustava poseben značaj, saj je bila sprejeta in razglašena z dvetretjinsko večino v parlamentu. Kot najmlajša evropska država očitno sposobna tudi pomembna državna vprašanja reševati z visoko stopnjo soglasja. Sedanji državni simboli ostajajo isti: grb je zlat dvoglavi orel z levom na prsih, zastava je rdeče barve z grbom v sredini in zlatim robom, himna pa ostaja »Oj svijetla majska zoro«.

VIR: STA

TUJI TISK

Newsweek

Sreča ni naprodaj

Ekonomisti in psihologi si že dolgo postavljajo vprašanje, ali lahko denar človeka osreči. Ekonomisti so pri iskanju odgovora izhajali iz tega, da če ljudje želijo nekaj prodati, želijo za to stvar iztržiti, kolikor je le mogoče, če pa bi radi

kaj kupili, bi to radi dobili čim ceneje. Več denarja potemtakem prinaša več zadovoljstva. Toda te teze ne spodkopavajo samo zvezde, ki se ne morejo izkoptati iz depresij in direktorji, ki naredijo samomor, nesrečni magnati, pač pa tudi psihologi. Ti so ugotovili, da denar lahko osreči ljudi le v primeru, ko si z njim pomagajo iz skrajne revščine v srednji razred, kasneje pa na občutje sreče nima več posebnega vpliva. Vse to se ne sklada z ekonomsko teorijo, ki pravi, da si človek z denarjem pridobiva pravico do izbire. Poleg tega naj bi zadovoljevanje osnovnih potreb prinašalo manj veselja kot zadovoljevanje želja. Kljub vsem se popolne sreče ne da kupiti.

La Stampa

Jeza bratov Kaczynski

Vse skupaj je mogoče primerjati s kľofuto. Jaroslav Kaczynski, nekdanji poljski premier, česa takega ni pričakoval in se očitno še ni zavedel, kaj se je zgodilo. Ko je bilo že mogoče govoriti o volilnem porazu, je zapustil salon hotela

Hyatt, zavrnil intervjuje, svojim soborcem pa je dejal: »Izgubili smo, ker smo se znašli pred sovražno fronto, ki jo predstavljajo časopisi, liberalci in morilci očeta Popieluszke!« Popieluszka je bil duhovnik, ki so ga ubili oktobra 1984: agenti tajne službe Komunistične partije Poljske so živga vrgli v Vislo. Nekdanji premier Jaroslav Kaczynski se bo predčasno upokojil, njegovemu dvojčku Lechu, predsedniku Republike Poljske, pa bo ostalo junaško nasprotovanje zmagovalcem, Državlanski platformi. Njen predsednik jezni na dvojčkoma ni odgovoril, saj je imel preveč dela z napovedanimi srečanj, vendar je kasneje vsa odpovedal in odpotoval v Gdan- sk k materi v bolnišnico.

INTERVJU

Drago Bajt

Slovensko založništvo je v eni hujših kriz

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Drago Bajt je prevajalec, esejist, literarni kritik, leksikograf, urednik in ugankar. Rodil se je leta 1948 v Ljubljani. Po končani gimnaziji v Škofji Loki je nadaljeval študij primerjalne književnosti in diplomiral leta 1971, tri leta pozneje pa je končal še študij ruskega jezika. Zaposlen je bil na Radiu Ljubljana, v Tehniški založbi Slovenije, Mladinski knjigi in Novi reviji, kjer je zdaj urednik knjižnega programa. Sodeloval je pri izdaji vrste leksikonov, prevaja pa predvsem moderno rusko književnost. Pred dvema letoma je izšla njegova publicistična knjiga »Zmerjanje Slovencev«, ki se ukvarja z analitično razlago slovenskih kulturnih fenomenov, zlasti občil in založništva.

V vašem življenjepisu sem našel podatek, da ste leksikograf, ugankar, urednik, publicist, literarni kritik in prevajalec. Kaj od tega vam je najbližje?

Začel sem kot prevajalec iz slovanskih jezikov, predvsem ruske literature, kar še vedno počnem. Kasneje sem se lotil esejistike, saj sem pri nas med prvimi pisal o znanstveni fantastiki. Literarno ocenjevanje je bilo bolj potreba v službi kot delo iz veselja; je pa vsakdanja vaja pripomogla k pisalni spretnosti. Nato sem se začel ukvarjati z leksikografijo, pri Mladinski knjigi sem s kolegico Marto Kocjan Barle med drugim uredil »Slovenski veliki leksikon«, pri založbi Nova revija pa je leta 1999 izšel leksikon »Slovenski kdo je kdo«.

Omenili ste leksikon »Slovenski kdo je kdo«, v katerega so bili uvrščeni v času izdaje živeči pomembni Slovenci ...

»Kdo je kdo« je na splošno leksikon, ki vsebuje podatke samo o živih ljudeh. Podatke sem zbiral iz različnih virov, veliko podatkov o ljudeh, ki niso zajeti v drugih publikacijah, pa je bilo treba dobiti v vprašalnikom. Leksikon je bil nujen in je postal kar uspešen in hvaljen priročnik. Kar se tiče kritikov, so mnogi svojo vlogo v leksikonu merili po dolžini gesla. Vendar ni odločilna dolžina gesla, ampak kvaliteta podatkov. Za politika so pomembne funkcije, za športni-

ka rezultati, za pisatelja knjige. Primerljivosti na tem nivoju ni. Vsakega posameznika pa sem poskušal predstaviti čim bolj objektivno. Upam, da bo prihodnje leto leksikon izšel v drugi, dopolnjeni izdaji.

Bili ste urednik pri Tehniški založbi Slovenije in Mladinski knjigi, zdaj delujete pri Novi reviji, s katero sodelujete tako rekoč od ustanovitve. Če se ne motim, se ukvarjate večinoma z literaturo, ki ne sodi v leposlovje?

Nova revija kot založba je nastala iz istoimenske revije, ki je začela izhajati pred petindvajsetimi leti. Morda sem eden redkih »novorevijašev«, ki so bili v uredniškem odboru od vsega začetka, vse do letošnjega poletja. Poleti se je namreč uredništvo zamenjalo, dolgoletnega urednika Nika Grafenauerja je nasledil Brane Senegačnik. Sedaj urejam v glavnem družboslovno in humanistično literaturo pri Novi reviji, in sicer kot operativni urednik, medtem ko na strokovni ravni posamezne zbirke urejajo zunanji sodelavci. Izdajamo tehtna teoretična dela, ki brez državne podpore ne bi nikdar izšla. Upam, da se bo to izdajanje v prihodnosti preselilo v novoustanovljeni inštitut Nove revije – Zavod za humanistiko, kamor sodi.

Eden vaših projektov, ki bo kmalu izšel, je Splošni religijski leksikon, ki ste ga pripravili skupaj z Marto Kocjan Barle. Lahko rečete, da bo omenjeni leksikon pripomogel k zmanjšanju kulturnega boja, ki je pogosto povezan s slabim poznavanjem pojmov s področja religije?

V leksikonu ni nič takšnega, kar bi lahko razpihovalo aktualne polemike. Gre za prevod hrvaškega izvirnika, ki so ga v Zagrebu pripravljali celih deset let; pri založbi Modrijan smo ga vsebinsko in leksikografsko močno izboljšali in razširili z vsem, kar se tiče religije na Slovenskem. Sodelovali smo s teologi, jezikoslovci, religiologi. V leksikon so vključene vse glavne religije, zgodovina verstev, vse ključne osebe duhovnega življenja skozi zgodovino človeštva, zato je po svoji naravi objektivno delo; ne vrednoti in ne točkuje. Polemik ne pričakujem, ker pa

gre za prvi tovrstni leksikon, bo najbrž imel velik odmev v javnosti.

Nedavno ste v mesečniku Ampak pripravili precej obširno analizo slovenskega medijskega prostora. Kaj je po vašem mnenju osrednji problem slovenskih medijev?

Imamo medije iz časa socializma in tudi nove medije. Stari ne redko nadaljujejo prakso iz tranzicijskega časa, tako kadrovske kot ideološke. Pri njih so še vedno starejši novinarji, ki v enem desetletju ne morejo spremeniti svetovnega nazora in pogledov na nekatere stvari. Tega jim ne moremo zameriti; problem pa je, ker ta del medijev z vso svojo idejno naravnanoostjo in gospodarsko infrastrukturo zavira razvoj novejših medijev. To pa seveda vpliva tudi na bralce. Ljudje so na splošno konservativni, pod pritiskom medijev so zelo dovzetni za »medijsko vojno«, popustijo pa močnejšemu. Pri raznih polemikah ne prevladujejo tisti, ki bi imeli kake nove in stvarnejše poglede, ampak tisti, ki imajo močnejši glas. Mediji so se danes na eni strani večidel povsem prilagodili »porabnikom« (bralcem, gledalcem, poslušalcem), na drugi pa kapitalu (lastnikom, tržni naravnanoosti). Imamo rumeni tisk in propagandna trobila. Njihova informativnost zaradi tega upada, k čemur pripomorejo še šibko izobraženi kadri, zlasti pa tudi feminizacija novinarstva.

Kako kot publicist in opazovalec medijskega prostora ocenjujete peticijo proti medijski cenzuri, ki sta jo pripravila Blaž Zgaga in Matej Šurc?

Tudi novinarji so na neki način spolitizirani in tam, kjer so zaposleni, lahko objavijo skoraj vse. To pa potem izkoriščajo tako, da so panični še prej, preden je to potrebno (če sploh je). Opozarjajo na stvari, ki jih ni in se ne ve, ali se bojo sploh kdaj zgodile. Gredo se torej napovedovalce prihodnosti; mediji so kot »stroji za sanje«: govorijo, kaj bo, kaj si želijo, ne pa tistega, kar je. Namesto dejstev torej intimne želje ljudi, ki naj bi se uresničile. Stvarnost pa gre največkrat svojo pot. To na Slovenskem precej vpliva; Slovenci se raje

► ukvarjajo s svojimi sanjami kakor s kruto življenjsko stvarnostjo.

V svojem članku v Ampaku ste zelo kritični do pojava brezplačnih časopisov. Menite, da se medijski standardi znižujejo?

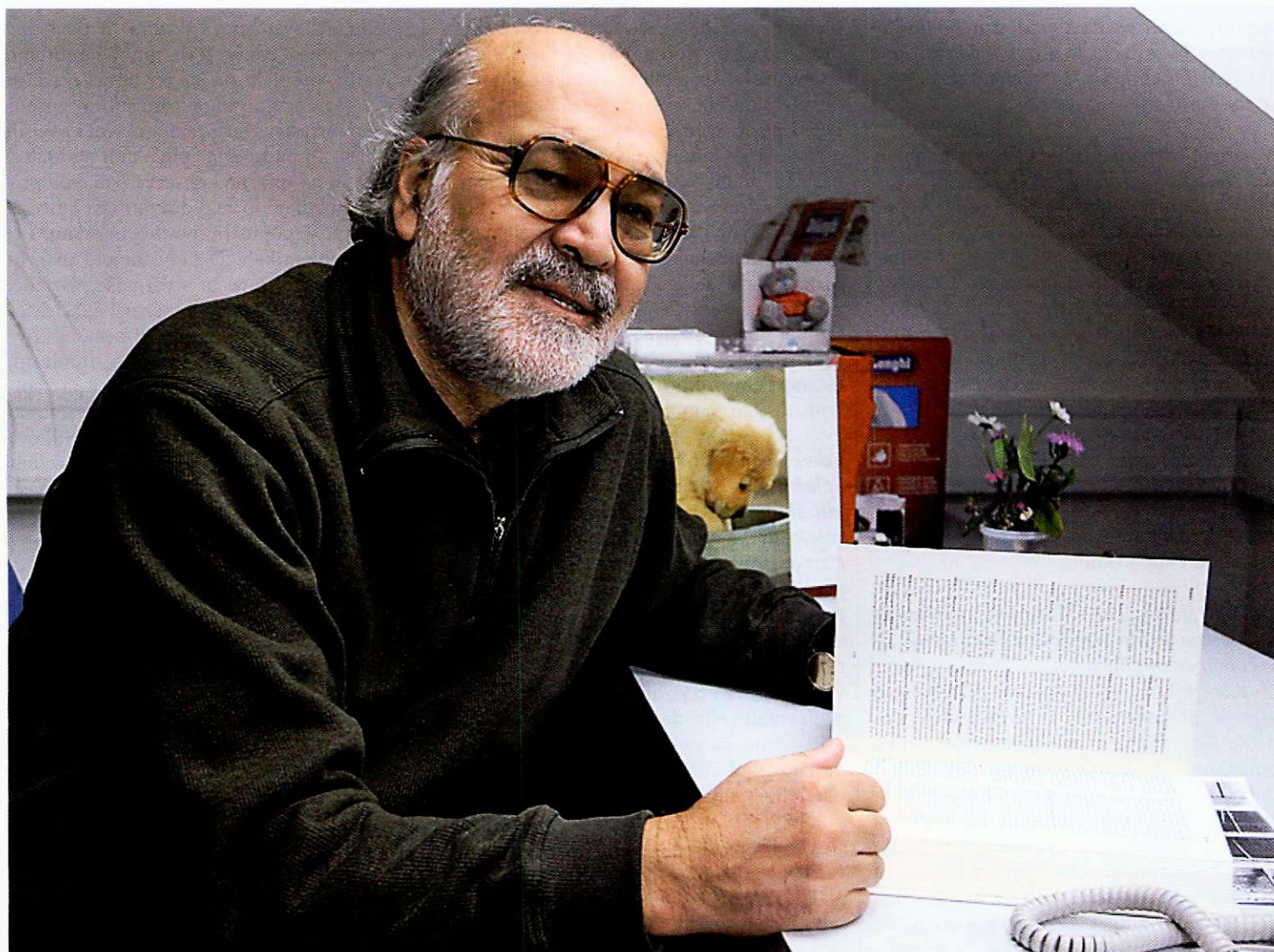
To je samo še nova stopnja v razločevanju medijev. Imamo dve glavni vrsti, nacionalne in komercialne medije. Nacionalni mediji naj bi v primerjavi s komercialnimi prinašali vsebine, ki imajo vsenarodni pomen. Na žalost pa se dogaja, da se tudi nacionalni mediji prilagajajo komercialnim. TV Slovenija na primer v mnogočem posnema POP TV. Brezplačniki pa so naslednja stopnja komercializacije. To ni rumeni tisk, ampak instantna informacija, nekakšen povzetek povzetka. V njih niti ni člankov, ki bi bili vredni branja. Po mojem mnenju jih izda-

jajo le zaradi ekonomsko-propagandnih sporočil, zato so brezplačniki na neki način zloraba medijev za propagando. Mnogokrat popačene (pretvorjene) informacije, ki niso več informacije, dosežejo najširši krog. Gre torej za nazadovanje v splošni bralni kulturi. Že rumeni tisk je prevzel del bralcev, ki so prej brali resni tisk. Bralna kultura se tako reducira, krči in zapira v obrobni geto, zaradi česar ne bodo trpeli samo resni mediji, ampak tudi založniške hiše, resni bralci knjig, intelektualci vseh vrst.

V zvezi s slovenskim tiskom se je pred leti pojavil še en problem. Že tedaj so začeli časopisi in revije privabljati nove naročnike s priloženimi izdajami različnih leposlovnih del. Kaj to pomeni za slovensko založništvo in knjižni trg?

Komercialne založbe, ki so finančno močnejše, niso več pripravljene vlagati v resne projekte, ki bi trajali več let in bi pomenili nov korak v razvoju slovenske kulture.

To je bila akcija, ki je nastala v tujini. Časopis Delo je začel z leposlovjem, sledili so drugi časopisi. Šlo je za majhno kulturno dodano vrednost, ker so izhajali izključno ponatisi. Gre za knjige, izdane tudi pred več kot tridesetimi leti. Nadalje je problem visoka naklada. Na primer prva knjiga izmed Delovih uspešnic – šlo je za roman Ime rože Umberta Eca – je izšla v nakladi sto tisoč izvodov. Dandanes v antikvariatu takšne knjige ne bi vzeli zaradi prenizke cene in nezanimanja bralcev. Težko da bo ta roman še kdaj izšel v slovenščini. Zaradi tovrstnih akcij so bili prizadeti tudi mnogi avtorji in prevajalci knjig, saj so bili avtorski honorarji nesorazmerno nizki v primerjavi z nakladami. Kasneje se je ta pojav razširil na razne priročnike, atlase, zgoščenke, filmske DVD-je in tako naprej. Časopisi so torej naredili vse za lastno promocijo, vendar na škodo založnikov. Veliko je bilo protestov, vendar se je pokazala tudi založniška dvoličnost. Protestirale so manjše založbe, medtem ko je največja založba Mladinska knjiga dovolila objavo nekaterih del, ki jih je v preteklosti izdala sama. Tako je pljunila v lastno skledo.

Slovenija je majhen trg, vendar ima precej založb. Kako ocenjujete stanje na področju založništva? Kaj je danes glavni problem slovenskih založb?

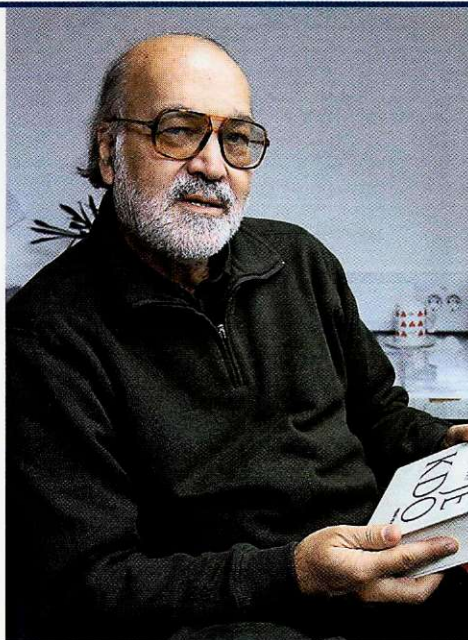
Slovensko založništvo je v eni hujših kriz, čeprav na zunaj tega ni videti. Vendar ljudje, ki so zaposleni v založbah, to vidijo, mediji pa o tem ne poročajo. S tem ne mislim samo na problem lastninjenja založb. Z založbami se veliko prekučuje, vendar so lastniki zdaj že bolj ali manj znani. Na založništvo gledam predvsem kot na problem slovenske kulture. Založbe so se razdelile na dva dela: v komercialne, ki so normalna podjetja in se ukvarjajo z izdajo tržno uspešnih knjig, in neprofitne založbe, ki lahko preživijo le s pomočjo subvencij. In tu je paradoks: komercialne založbe, ki so finančno močnejše, danes niso več pripravljene vlagati v kakšne resne projekte, ki bi trajali več let in bi pomenili nov korak v razvoju slovenske kulture. Izdajajo samo literaturo, ki gre najhitreje v prodajo. Na primer kakšne svetovne uspešnice, priročnike za zdravo življenje, kuharice, horoskope. Zadeve gredo do neskončnega »štancanja« enega in istega v novih različicah. Neprofitne založbe pa nimajo dovolj zaslužka in sploh denarja, da bi realizirale velike kulturne projekte, saj jim idej ne manjka. Študentska založba iz Ljubljane npr. danes nosi glavno breme pri izdajanju leposlovja. Mariborska študentska založba Litera pa ta čas izdaja zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev, ker je DZS opustila leposlovni program. To je absurdno, saj gre za osrednjo slovensko kulturnozgodovinsko zbirko, ki bi jo morala izdajati SAZU.

Če smem biti nekoliko provokativen: ste prebrali zadnji knjigi odhajajočega predsednika države Janeza Drnovška?

Nisem prebral nobene od njih. O teh publikacijah je bilo napisanih dovolj komentarjev, še zlasti v t. i. tranzicijskem tisku. Z vsemi kritikami se precej strinjam; Drnovšek ni ne pisatelj ne guru. Gre za povzetke raznih pogrošnih priročnikov novodobne duhovnosti. Meni osebno se zdi branje take literature potrata časa.

Pred meseci je izbruhnila afera glede državnega financiranja Slovenske maticе. Je po vaše prav, da se dodatno financirajo založbe, ki izdajajo knjige, ki sicer niso komercialno uspešne, vendar predstavljajo veliko pridobitev za slovensko nacionalno in kulturno identiteto?

Tukaj so bili krivci oz. nerodneži vsi – od Jančarja do ministra. Slovenska matica je naredila napako, ne zato, ker je dobila denar v drugem krogu, ampak zato, ker je zamudila rok za vložitev prošnje. Napaka je bila tudi na ministrstvu, ker je iz nekega drobnega formalnega razloga v celoti zavrnilo prvotno vlogo. Kolikor vem, se danes nikomur ne izplačujejo

celotne subvencije. Ker je bila vloga zavrnjena v celoti, je bil Jančar prisiljen zaprositi za denar v drugem krogu, minister pa je sklenil »popraviti« njegovo »napako«. Ima pa minister tudi svoj »žep«, iz katerega lahko po svoji presoji povsem zakonito da kakšno finančno podporo, a to ni vedno zaželeno. Kakor koli že, Slovenska matica izdaja knjige, ki si res zaslužijo, da se izdajajo. Ta »afeta« zdaj gre nekaterim močno v nos – a to so največkrat tudi sovražniki slovenske kulture. Žal so prvi med njimi prav kulturniki.

Kaj pa kakovost pisane in govorne besede na Slovenskem? Je mogoče reči, da globalizacija ogroža slovenščino? Kako sicer ocenjujete bralno kulturo?

Veliko se je pisalo o tem, da je slovenski jezik ogroža angleščina. Sam nisem privrženec te teze. Menim namreč, da slovenščino ogrožamo predvsem sami. Opažam namreč, da se splošno znanje jezika zelo znižuje, da najširša pismenost skokovito upada. To pa ne pomeni splošne ogroženosti. Na nekaterih področjih namreč še nikoli ni bilo takega

Tudi novinarji so spolitizirani in tam, kjer so zaposleni, lahko objavijo skoraj vse. To pa potem izkoriščajo tako, da so panični še prej, preden je to potrebno (če sploh je).

razcveta, na primer jezik v znanosti, v javnosti, v medijih. Dandanes so novinarji dosti bolj pismeni kot nekateri drugi intelektualci. Marsikje celo opuščajo lektorje. Toda če kak novinar piše slabo, pomeni, da tudi šibko razmišlja; potem mu niti lektor ne more pomagati. Problem pa je v tem, da se težišče medijev pomika od tiska k slikovnemu dožemanju sveta, čemur najbolj ustrežata televizija in strip. Po svojih oddajah in njihovi

kvaliteti televizija ne zasluži prvega mesta, vendar je kljub temu najbolj priljubljen medij, čeprav ima npr. radio kvalitetnejše oddaje. Na žalost je televizija odpravila nekatere najboljše novinarske žanre, na primer televizijski komentar. Informativne oddaje v elektronskih medijih so v primerjavi s tiskanimi zelo ogoljene in površne.

Nova revija je odigrala pomembno vlogo pri nastajanju slovenskega nacionalnega programa in demokratizaciji. Kako vidite vlogo intelektualcev dandanes? Podpisali ste kar nekaj javnih izjav, povezanih z družbenimi in političnimi razmerami v Sloveniji ...

Kot »novorevijaš« sem se pridruževal skupnim akcijam, se z njimi strinjal in se še danes strinjam, čeprav ne prav z vsem. Treba je ločevati dejavnosti založbe od družbenega delovanja. Mislim, da bi »novorevijaši« morali nastopati predvsem kot suvereni posamezniki, ne pa korporativno. Organizirali smo marsikatero srečanje, na primer Zbor za republiko, in smo bili prisiljeni marsikaj sami financirati. Zelo se bojim, da politične stranke in drugi akterji, ki so ta zborovanja izkoristili, niso ustrezno finančno vrnili idejne podpore. Mesečnik Ampak je bil ustanovljen za to, da bi v njem lahko pisali ljudje, ki mislijo drugače kot večina. Na žalost je država pokazala premalo zanimanja, zato ima Ampak še danes nizko naklado in premalo sredstev, da bi se sam preživil. V podjetju vanj prelivamo denar iz drugih dejavnosti, zato prihaja do zamud pri izplačevanju honorarjev. Tudi marsikaj drugega bi radi še izdali, pa ne moremo, ker sredstva odtekajo drugam.

Ob koncu morda še beseda o predsedniških volitvah. Kakšnega predsednika države si želite?

Moram reči, da me med letošnjimi kandidati nihče ni prepričal. Ta trenutek mi je vseeno, kdo bo predsednik. Verjetno na to vpliva tudi način vladanja dosedanjega predsednika

Janeza Drnovška. Nekako sem dobil vtis, da gre za zgolj okrasno funkcijo. Nobeden od kandidatov ni samosvoja osebnost, na katero bi lahko stavil. Tudi kampanja je potekala na način, kjer so se vsi kandidati prilagajali okusu množic. Marsikdo je zatrl samega sebe, svoje poglede, svojo resnično pripadnost itd. Od takšnega predsednika ne pričakujem nobene vizije in nikakršnih dejanj, ki bi Slovenijo popeljala korak naprej v prihodnost. ■

Od 1. junija je v Tehniškem muzeju v Bistri na ogled razstava o Ressleru.

Kraja ladijskega vijaka

V. M., foto: arhiv Demokracije

Josef Ressel velja za enega največjih tehničnih znanstvenikov, ki so živeli pri nas. Umril je pred 150 leti in je pokopan na ljubljanskem Navju. V Tehniškem muzeju v Bistri je na ogled razstava, ki prikazuje predvsem njegove izume.

Josef Ressel ni bil slovenskega rodu, rodil se je leta 1793 v češkem kraju Hrudim, vendar si ga upravičeno delimo z drugimi. Življenje ga je pripeljalo daleč od rojstne Češke in na ozemlje današnje Slovenije je preživel precejšen del svojega ustvarjalnega življenja. Ressel je načrtoval številne tehnične izume, vendar se bomo v tem kratkem zapisu ustavili le pri usodi ladijskega vijaka, ki ga je odkril in ki so mu ga kot izum ukradli Angleži in Francozi.

Po sledi vijaka Leta 1806 se je vpisal na gimnazijo v Linzu ob Donavi. Tam se je prvič srečal s plovbo. Obiskoval je dveletno artilerijsko šolo v Čeških Budejovicah, kjer so pri pouku matematike

in fizike uporabljali učbenik slovenskega matematika Jurija Vege (ko omenjamo Vego, naj spomnimo še na Gabriela Gruberja, tretjega velikega tehničnega izumitelja, ki je pred nekaj več kot dvesto

Doprsni kip Josefa Resslera na razstavi

leti deloval na Slovenskem). Prvi dokument o Ressleru ukvarjanju z ladijskim vijakom naj bi bil nastal že na tej šoli.

V letih 1812–1814 je študiral na dunajski univerzi. Poleg medicine je obiskoval predavanja iz politične ekonomije, kemije, farmacije, veterine, agronomije, naravoslovja, tehnologije, hidravlike, gradbeništva in druga. Risba ladijskega vijaka, kasneje označena z letnico 1812, naj bi dokazovala, da se je že takrat ukvarjal z izumom te naprave. Zaradi pomanjkanja sredstev je moral študij pustiti. Odločil se je za novoustanovljeno gozdarsko akademijo v Mariabrunnu pri Dunaju.

Na Dolenjskem Prvo službo je dobil marca 1817 v Pletterjah na

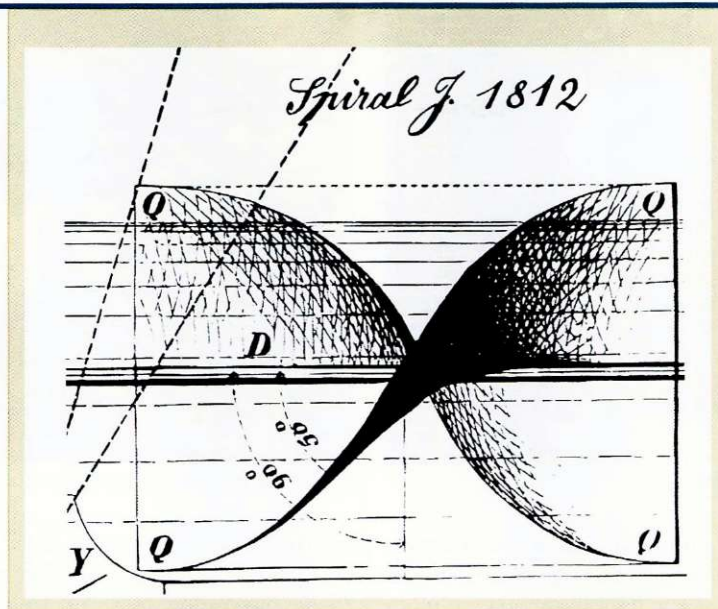
Dolenjskem, kjer je postal območni gozdar. Upravljal je s tretjino dolenjskih gozdov. Naučil se je slovenščine, kar pričata dva dokumenta, še posebej tisti iz leta 1820. Vsestransko ustvarjalni Ressel je ob gozdarskih geodetskih delih leta 1817 izdal *Navodilo za hitro in natančno izračunavanje površin in prostornine pri gozdarskih in zemljiških meritvah*, leta 1820 pa še drugo brošuro, *Izum merilnika razdalj*. Franc Škola, gradbeni asistent iz Novega mesta, ki je Ressleru pomagal pri delu, je kasneje dejal, da se je Ressel med službovanjem na Dolenjskem ukvarjal z ladijskim vijakom. Ustno izročilo je ohranilo pričevanje, da je delal poskuse z ladijskim vijakom tudi na reki Krki.

V Trstu Leta 1821 so ga premestili v Trst, ki je pomembno vplival na njegovo tehnično ustvarjalnost. V letih 1821–1824 je med drugim načrtoval pogozdovanje Krasa in cesto v Trnovskem gozdu. V letih 1824–1825 je nekaj časa služboval v Ljubljani in v tem času naj bi prav tako opravljal poskuse z ladijskim vijakom na Ljubljani in jih nadaljeval na reki Mirni, ko se je službeno zadrževal v tedaj kranjskem Motovunu. Leta 1825 so mu dodelili naziv gozdarskega mojstra in s sedeža v Trstu naj bi deloval po vsem obalnem območju. To je bil že čas, ko je v zadnjih nadrobnostih dozorevala njegova zamisel za ladijski vijak, ki so ga, z ročnim pogonom iz čolna, preskušali tudi na morju. Zadeva se je očitno zdela obetavna, zato je začel iskati podpornike za dodelavo izuma in njegovo komercialno izrabo v morskem plovbi.

Izdelava vijaka 28. novembra 1826 je vložil zahtevek za zaščito izuma ladijskega vijaka s privilegijem. V spremni dokumentaciji je navedel, da je v nasprotju z lopatastimi kolesi njegov vijak ves v vodi, najbolj priporočljiva lega zanj pa naj bi bila na premcu (kmalu zatem se je odločil za krmo). Gonilna sila je lahko človeška, živalska ali parna. Velikost in oblika vijaka sta odvisna od velikosti in predvidene hitrosti ladje, najbolje pa bi bilo, da se odlije iz železa ali bronu, ki zagotavlja večjo odpornost v morskem vodi. Med graditvijo poskusne ladje Civetta, ki se je v tržaškem pristanišču začela leta 1828, je bil vijak nameščen med krmo in krmilo. V razpravi iz leta 1826 je utemeljeval, da je izhodišče njegovega izuma izvirna uporaba Arhimedovega vijaka. V naslednjih letih je patentiral kar osem drugih izumov.

Potrnilo o podeljenem privilegiju za ladijski vijak je Ressel prejel 11. novembra 1827. S podporo tržaških podjetnikov je vložil zahtevek za ustanovitev družbe za parno plovbo z vijakom. Pri-

V Bistri je na ogled tudi maketa letalne naprave, ki jo je po očetovi zamisli dodelal Resselov sin Henrik leta 1871.

Prva skica Resselovega vijaka z letnico 1812

Resselov ladijski vijak

vilegij za tako plovbo je poskušal uveljaviti ob vsej avstrijski obali ter po rekah in jezerih habsburške monarhije, vendar so ga zavrnili. V tem obdobju je naletel na odpor nasprotnikov omenjenega pogona, zlasti med lastniki komercialnih jadrnic in parnikov na lopatasta kolesa.

Poskus s Civetto Poleti 1828 je tržaški mojster Zanon po Resselovih navodilih naredil načrte za majhen vijačni parnik, ki se ga je po figuri na premcu v obliki sove glave prijel ime Civetta. Dela so potekala v tržaški ladjedelnici Cantiere Panfili, financiral pa jih je podjetnik Carlo d'Ottavia Fontana. Izdelavo vijaka je prevzel tržaški mehanik Francesco Hermann. Februarja 1829 so Resselu podelili podaljšani privilegij za naslednjih 13 let, vendar le za vijak, ne pa tudi za vijačno ladjo. Marca sta bila izdelana ladja in vijak, manjkalo je le še parni stroj. Ressel je odpotoval v Pariz, kjer se mu je na videz odpirala možnost za prodajo pravic iz privilegija, v resnici pa so od vsega začetka načrtovali krajo njegovega izuma. Aprila je Ressel prikazal delovanje svojega vijaka v enem od kanalov ob Seni, pariški poslovneži pa so privilegij nemudoma prijavili pri francoskem patentnem uradu – vendar ne na Resselovo ime, ampak zase. V Angliji je to storil trgovec Charles Cummertow, ki je junija celo navedel, da gre za izum nekoga, ki deluje v tujini.

Avgusta 1829 je »Resslova« Civetta izplula iz tržaškega pristanišča. Na njej ni bilo ne jader ne bočnih pogonskih koles. Zdelo se je, da ladjo poganja nevidna sila. Toda ko je ladja izplula proti odprtemu morju, je po petih minutah plovbe prišlo do eksplozije. Razneslo je cevi, ki so povezovala parni kotel s cilindroma, vožnje je bilo konec in ladjo so morali privleči nazaj do obale. Pot konkurenci na Zahodu, ki je že dobro poznala Resselovo idejo oziroma izum, je bila odprta.

Komu priznanje V naslednjih dveh desetletjih je bil Ressel razpet med preživljanjem številne družine ter raznimi službenimi mesti in deli pri zelo različnih načrtih, izboljšavah in

Kip Josefa Ressla ob Aškerčevi ulici v Ljubljani

V Ljubljani se po Ressleru imenuje tudi ulica.

► izumih. Sredi 19. stoletja se je spet vrnil k problemu ladijskega vijaka. Tokrat se je zgledoval po ribah, ki se z repom poganjajo in hkrati krmarijo. Iz te zamisli je tri leta pozneje izpeljal tehnično rešitev.

Leta 1852 je v časopisu *Osservatore Triestino* prebral, da je angleška admiraliteta razpisala nagrado 20.000 funtov za tistega, ki bi dokazoval svoje prvenstvo pri izumu ladijskega vijaka na osnovi Arhimedovega vijaka. V najkrajšem mogočem času je

v London poslal dokazila o svoji prednosti na tem področju. Leta 1853 je napisal razpravo o plovbi po morskih tokovih, leta 1854 pa je še enkrat uveljavil privilegij za nov ladijski vijak.

Ressler so »založili« Leta 1855 je napisal *Zgodovino gozdov v lasti mornarice*, ki so mu bili službeno zaupani. Pol leta pred smrtjo je napisal poročilo *Zgodovina vijaka v domovini* (v mislih je imel celo cesarstvo). V tem času je prosil nadvojvodo Ferdinanda Maksimilijana, ki se je tedaj zadrževal v Londonu, da bi posredoval za priznanje njegove prednosti pri izumu ladijskega vijaka. Nadvojvoda je to res storil prek ministrstva za trgovino na Dunaju, vendar je bilo tedaj že prepozno. Na razpis je prišlo 44 vlog – med njimi ni bilo Resslera, ker so jo menda založili! –, izbrali pa so pet Angležev.

Smrt v Ljubljani V začetku oktobra 1857 se je Josef Ressel odpravil na službeno pot v Ljubljano. Prebival je v hotelu Bavarski dvor, tam zbolel za vročinsko boleznijo, šest dni zatem pa je v bližnji vojaški bolnišnici umrl. Mrtev naj bi bil v rokah držal listek, s katerim se je poslovil od otrok in jih še enkrat opomnil, naj ne opustijo prizadevanj za uveljavitev njegovih pravic do priznanja prednosti pri izumu ladijskega vijaka.

Resslerovo truplo so 26. januarja 1858 pokopali na tedanjem ljubljanskem pokopališču pri sv. Krištofu (tam je danes Gospodarsko razstavišče). Napolne tri mesece po smrti je prišlo iz Londona na Resslerov naslov v Trstu uradno obvestilo, da so nagrado za izum ladijskega vijaka podelili – drugim.

Priznanje z zamudo Ladijski vijak je v svoji skoraj dvestoletni zgodovini naredil velik razvoj. Narejene so bile različne smeri in izpeljanke in tudi danes, v 21. stoletju, poganja plovila po vodi in po zraku. Josef Ressel je bil med njegovimi izumitelji oziroma tvorci na samem začetku in mimo tega niso mogli niti na Zahodu, kjer so mu idejo ukradli. Prvo imenovanje Resslera za izumitelja ladijskega vijaka je prišlo leta 1866, naslednje leto pa so v Angliji »našli izgu-

bljeno« Resslerovo prijavo in zapisali, da je treba Resslera upoštevati kot »verjetnega izumitelja«.

Resslerova ulica Leta 1938 so Resslerove posmrtno ostanke prenesli v spominski park Navje, kjer so mu postavili nov spomenik. Po Ressleru so najprej imenovali enega izmed manjših trgov v Ljubljani, pozneje pa ulico, ki vodi od železniške postaje do Zmajskega mostu, vendar bi se morala ta po pravilih današnjega pravopisa imenovati Resslerova ulica (imenuje se Resljeva ulica). V Ljubljani so mu leta 1837 pred staro Tehniško, današnjo Fakulteto za farmacijo ob Aškerčevi ulici, postavili spomenik, ki ga je izdelal kipar Tone Kralj. V Novem mestu in Pleterjah, kjer je služboval, sta spominski plošči.

Razstava v Bistri Ob stoti obletnici smrti so v Tehniškem muzeju Slovenije v Bistri priredili veliko razstavo. Zdaj, ob 150. obletnici smrti, so postavili razstavo z naslovom *Od vijaka do junaka*. Tako naslov razstave kot spremljajoči katalog, ki je sicer vsebinsko zelo kakovosten, sta odeta v duha in živo rdečo barvo socrealizma. Naj katalog vseeno še enkrat omenimo (po njem smo napisali ta prispevek). V njem je več prispevkov, ki dobro prikažejo Resslera kot vrhunskega izumitelja. Avtor petih je Sandi Sitar: *Prostor in čas, Življenje, Izumi, Ladijski vijak 1. ter Izumi, patenti in razprave ter Resslerov čas*. Tri so napisali drugi avtorji: *Gozdarska pot Josefa Resslera* (Vladimir Vilman), *Stroj, ki je spremenil svet* (Boris Brovinsky) in *Ladijski vijak 2.* (Miroslav Sambolek). **D**

13. gala koncert Radia Ognjišče

**Večer čudovitih opernih arij
s presenečenjem ...**

**Cankarjev dom,
18. nov. 2007**

**Simfonični orkester
Domžale Kamnik
in operni solisti.**

**Vstopnice
v predprodaji:**

**01/512-11-26
(pon-pet od 7h-14h)**

RADIO OGNJIŠČE

Na 13. gala koncertu bo nastopil tudi tenorist Branko Robinsak.

13 zelišč, en sam blagodejni bonbon.

Kamilica

Komarček

Janež

Cejlonski cimet

Meta

Pelinovo olje

Pepravna meta

Rožno olje

Rožmarin

Timijan

Žajbelj

Pelinov ekstrakt

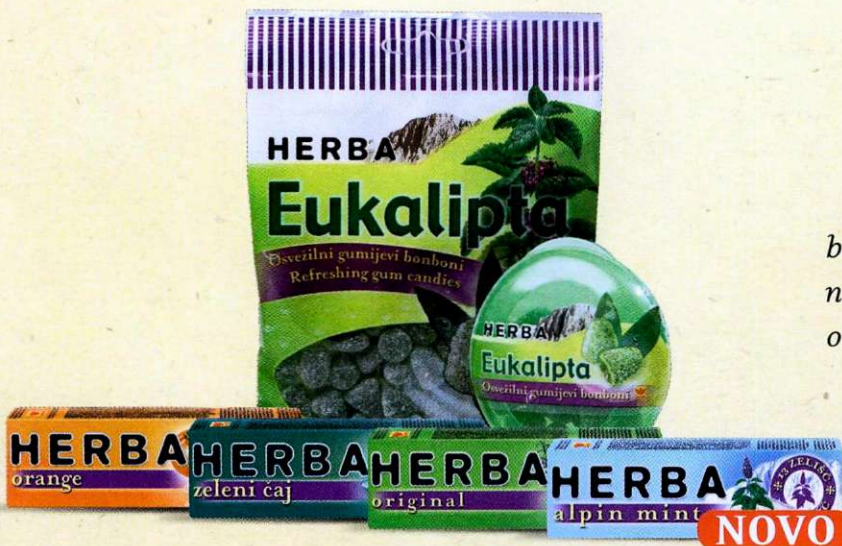
Cimet

Herba original

Skrivnost tradicionalnih bonbonov
Herba je v pravih alpskih zeliščih, ki
blagodejno vplivajo na vaše grlo, ne glede
na to, kateri okus vam je najbolj pri srcu -
original, pomaranča, zeleni čaj, evkalipta
ali povsem novi alpin mint.

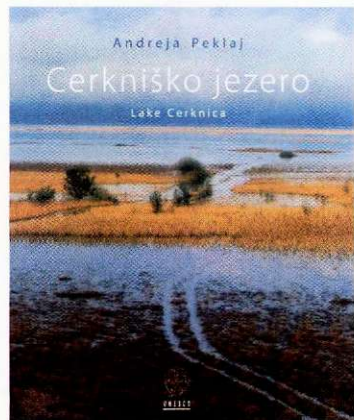

HERBA

Čudežnost Cerkniskega jezera

V. M., vse fotografije so iz knjige Cerknisko jezero

Prvo fotomonografijo o Cerkniskem jezeru je fotografinja Andreja Peklaj v samozaložbi izdala leta 1994. Letos je, prav tako v samozaložbi, izšla druga, dopolnjena izdaja, v njej pa lahko občudujemo raznovrstnost tega čudesa narave.

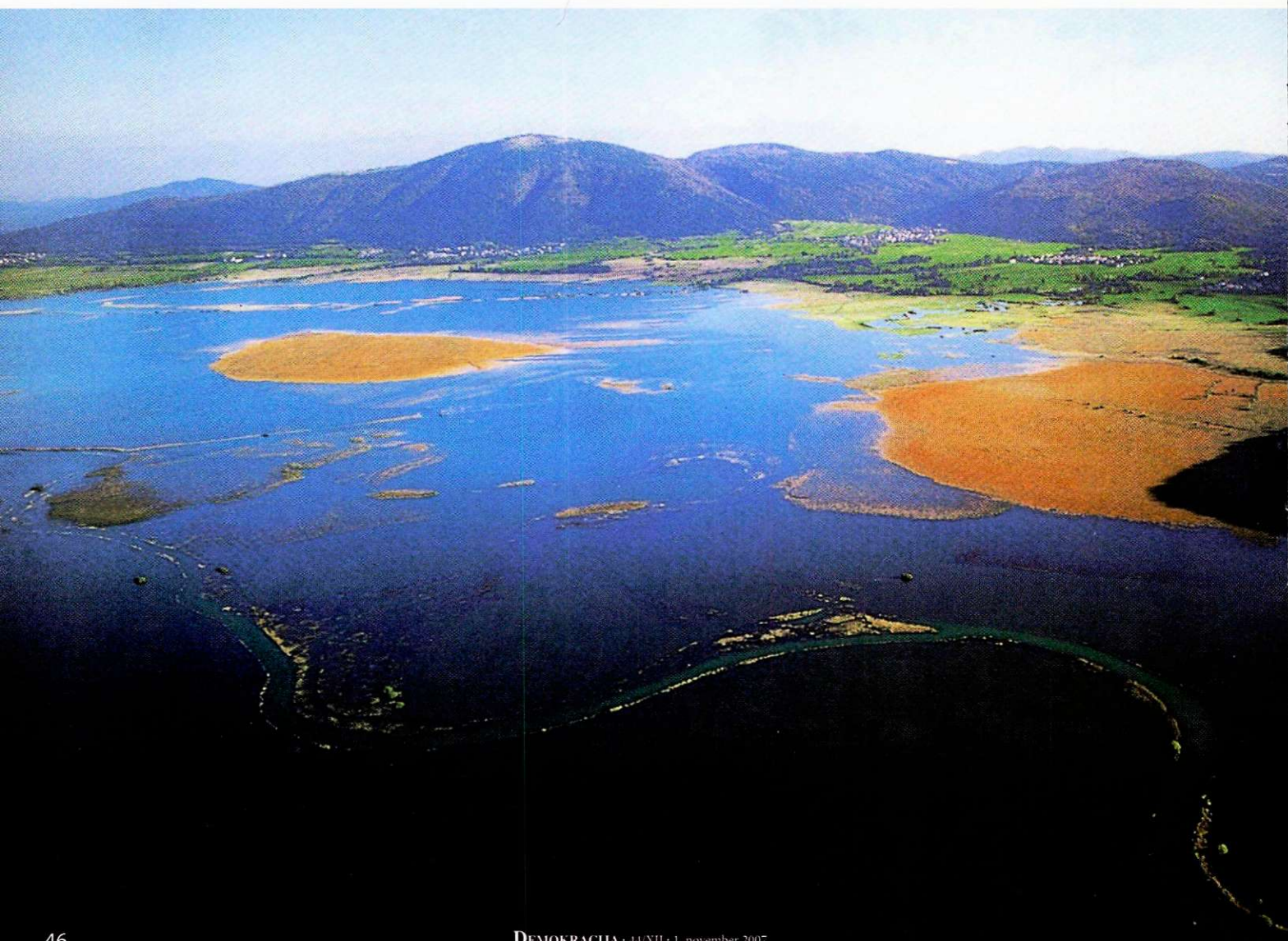
Knjiga fotografij o Cerkniskem jezeru je sad več kot dve desetletji dolgega življenja Andreje Peklaj z jezerom. Posnetki so polni razpoloženja, ki je daleč od današnjega ponorelega sveta.

Na Ramsarskem seznamu Cerknisko jezero je januarja 2006 postalo tretje slovensko mokrišče mednarodnega pomena in je vpisano na seznam Ramsarskih lokalitet. Ramsarska

konvencija (Konvencija o mokriščih, Ramsara, Iran, 1971) je namenjena varstvu, ohranjanju in preudarni rabi mokrišč. Območje Cerkniskega jezera, Križne jame in Rakovega Škocjana je kot del porečja kraške Ljubljane v svetovnem vrhu po bogastvu jamske favne, raznovrstnih kraških pojavov in ohranjenosti mokrišč. Izjemnost Cerkniskega jezera z okolico je v njegovih bioloških, ekoloških, hidroloških in geomorfoloških značilnostih,

ki so oblikovale biotsko izjemno bogat sistem in nazorno prikazujejo součinkovanje in odvisnost površinskih in podzemnih sistemov, njihove naravne značilnosti in vpliv človekovih dejavnosti.

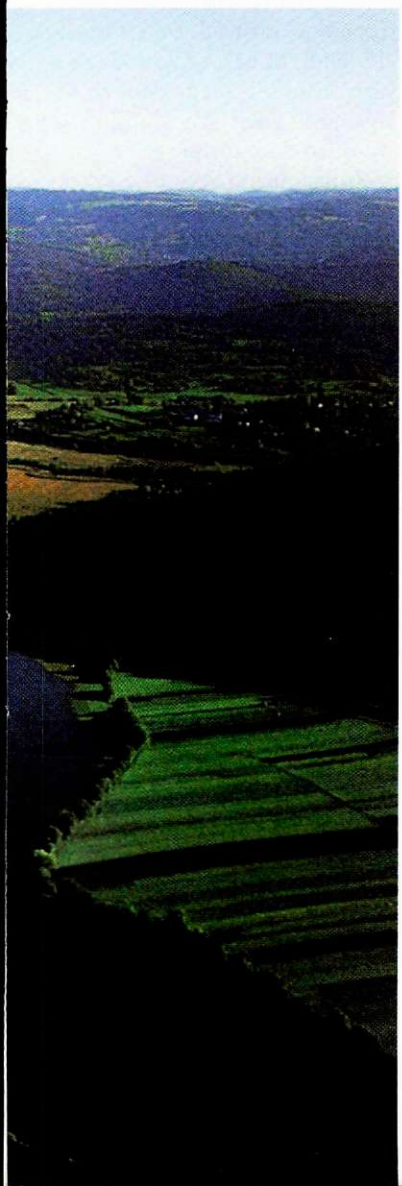
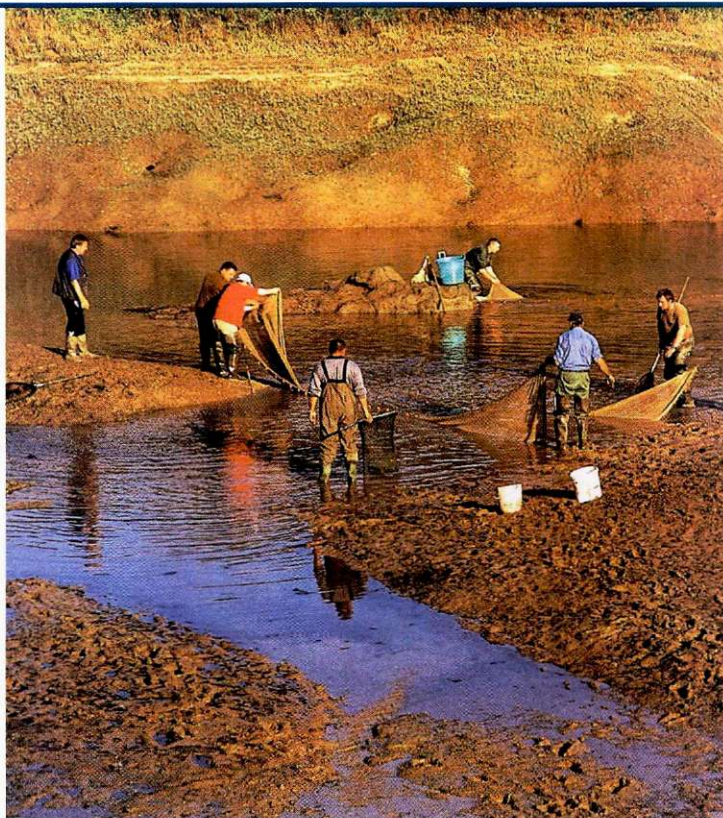
Notranjski park Občina Cerknica je leta 2002 na svojem ozemlju ustanovila Notranjski regijski park, ki obsega 222 km². V njem so naslednja varstvena območja: travišča in mokrišča Cerkniskega

jezera, strnjeni gozdovi, ki vključujejo osrednji del Javornikov in Menišijo; kot naravni rezervati so opredeljeni Zadnji kraj, Dojice, Osredki, Levišča in Vranja jama, kot naravni spomeniki pa Rakov Škocjan, Iška in Zala, Križna jama ter Zelške jame.

Vodne poti Dr. Peter Skoberne, poznavalec Cerkniškega jezera, je v knjigi Andreje Peklaj na kratko predstavil skrivnost njegove izjemne pojavnosti. »Kot vse v naravi je tudi princip pojavljanja jezera zelo preprost. Jezersko kotanjo, kraško polje, obdano s hribi, lahko ponazorimo s počeno in preluknjano skledo. Zaradi večjega nariva, predvsem pa prelomov, ki potekajo po sredini jezera od severozahoda proti jugovzhodu, torej v značilni dinarski smeri, se stikajo na jezerskem polju vododržni dolomiti in v

vodi topni apnenci. Vode izvirajo na južnem, dolomitnem obrobju jezera, na polje se stekajo izpod Javornikov na jugozahodni strani, Slivnice in Blok s severovzhodne strani, glavni pritok pa je Obrh, ki ga skozi kratek podzemni sistem Golobine napajajo vode Loškega polja. Vsi ti potočki se zberejo v osrednjo žilo Cerkniškega jezera – Stržen. Na apnenčastem delu polja, predvsem pa ob prelomih in narivih se začne voda zgubljati v podzemlje. Največje skupine ponorov in ponikev so v Zadnjem kraju in južno od Dolenjega Jezera, medtem ko so ponorne jame najizrazitejše v Jamskem zalivu, kjer je tudi izjemno zapleten, skoraj devet kilometrov dolg sistem Karlovic. Jezerska kotanja seveda nima kot pravo kraško polje nobenega površinskega odtoka, zato je količi-

na vode, ki lahko iz jezera odteče, pogojena s podzemskimi pretoki. Kadar na polje priteče več vode, kot je lahko odteče, Stržen prestopi vijugasto strugo in se razlije v jezero.«

Cerkniščica in Stržen »Kako nepredvidljive so poti kraških voda, nam lepo kaže zanimivo

križanje tokov Cerkniščice in Stržena. Cerkniščica je edini površinski, torej ne kraški pritok in s tem 'kvari' tipično sliko kraškega polja. S seboj prinaša veliko nanosov, ki jih nalaga na obsežen vršaj med Cerknico in Dolenjim Jezerom. Nanosi zatrpavajo ponore in požiralnike Vodonos, Retje in Rešeto, ti pa se na robu

vršaja znova odpirajo. Tako se je ponorni sistem v tisočletjih postopoma 'selil' proti jugu. Sedaj pa postane razumljivo, zakaj lahko Cerkniščica teče v Jamski zaliv in naprej v Rakov Škocjan, vode iz ponorov pri Dolenjem Jezeru pa prečkajo pod Cerkniščico in se pojavijo šele pri Bistri na robu Ljubljanskega barja.« **D**

Taborišča še leta 1967

Petra Janša, foto: arhiv Demokracije

V Sloveniji je Ozna po koncu druge svetovne vojne po nalogu slovenske partije ustanovila koncentracijska taborišča, podobna nacističnim. V njih so bili nastanjeni in umirali tako osemdesetletni starci kot dojenčki.

Koncentracijsko in delovno taborišče Strnišče pri Ptuj

Dejstva, ki jih je ob predstavitvi publikacije Dokumenti in pričevanja o povojnih koncentracijskih taboriščih v Sloveniji prejšnji teden navedel njen urednik ter vodja sektorja za popravilo krivic in narodno spravo pri ministrstvu za pravosodje Milko Mikola, so skrb vzbujajoča. Publikacija, gre za zbirko okoli 40 dokumentov in 70 pričevanj, sledi izdaji publikacije o povojnih delovnih taboriščih, ki jo je sektor za popravilo krivic pripravil lani. Kot je dejal Mikola, zgodovinarji in pravniki vse do danes niso govorili o koncentracijskih taboriščih, čeprav je šlo prav za to. Gradiva so ohranjena le v fragmentih, saj so jih oznovci uničevali, zato pa so redki ohranjeni dokumenti toliko zgovornejši.

slaviji vrnili Angleži, so v Sloveniji odpravili do oktobra 1945, kar je bistveno prej kot drugod po Jugoslaviji. Razlog za to je bil po mnenju Mikole, da je bila Slovenija bolj na očeh Zahoda. Sam Mitja Ribičič je po besedah Mikole oktobra 1945 priznal, »da so taborišča v Sloveniji odpravili zato, ker je bila reakcija prehuda«.

Vendar je Milko Mikola razkril tudi dokument, v katerem je republikanski sekretariat za pravosodje leta 1967 naročil pripravo študije o tem, kje organizirati koncentracijska taborišča, če bi nastopile izredne razmere. Služba državne

varnosti je imela za tak primer pripravljen seznam okoli tisoč ljudi, ki bi jih nemudoma internirali. Pojasnil je, da so na omenjeni dokument naleteli med nerazvrščenimi in neevidentiranimi dokumenti, ki so ležali v kletnih prostorih pravosodnega ministrstva. Iz slednjega izhaja, da so komunistične oblasti razmišljale o vnovični ustanovitvi koncentracijskih taborišč, če bi nastopile izredne, t. j. vojne razmere.

V tem primeru je imela Služba državne varnosti (SDV), naslednica Udbe, pripravljen seznam okrog tisoč oseb, ki bi jih morali »iz političnih razlogov« nemudoma internirati, med njimi približno sto žensk. Poimenskega seznama, kdo so bili ti ljudje, na ministrstvu niso našli, vendar je Mikola dejal, da

Dr. Milko Mikola je razkril, da je SDV, naslednica Udbe, imela pripravljen seznam okrog tisoč oseb, ki bi jih morali »iz političnih razlogov« nemudoma internirati.

je šlo verjetno za najbolj izpostavljene informbirojevce.

Šifra Krim Omenjeni dokument je nastal v času zaostrovanja razmer na Češkoslovaškem, ko so zvezne oblasti ocenjevale intervencijo sil Varšavskega pakta tudi na Jugoslavijo kot resno grožnjo. V tem času je bilo po mnenju Mikole najverjetneje uničenega največ gradiva o povojnih pobojih in koncentracijskih taboriščih. Dodal je, da je po navedbah nekaterih dobro obveščenih posameznikov obstajal celo »spisek 400 ljudi, ki bi v okviru akcije s šifro Krim bili predvideni za takojšnjo likvidacijo v slučaju nastopa izrednih razmer«.

V dokumentu z oznako strogo zaupno je sekretariat za pravosodje, ki se je po zveznem navodilu lotil priprave načrta o izvrševanju kazenskih sankcij v času vojne, iskal možnosti, kako naj uprava javne varnosti »organizira posebne ustanove – logore za osebe, katere bodo po posebnih predpisih izolirane«. Upravi javne varnosti so predlagali, naj »določi komisijo, ki bo našla primeren kraj za lokacijo taborišča za zapornike«. Kot piše v dokumentu, SDV »predvideva, da bi bilo treba v SR Sloveniji internirati iz političnih razlogov okrog tisoč oseb«, od tega 10 odstotkov žensk. Interniranje bi morali po ocenah službe razdeliti na tri ali štiri taborišča, od katerih bi bilo eno namenjeno ženskam.

Od morebitnih lokacij so za severno Slovenijo predvidevali uporabo območja Zgornje Savinjske doline (Gornji grad, Mozirje) ali vzhodnega Kozjanskega. Za severozahodno Slovenijo bi prišlo v poštev območje Škofje-loškega hribovja, za osrednji del Slovenije pa desni breg Krke južno od Novega mesta z zaledjem proti Gorjancem. **D**

Razkriti dokument Koncentracijska taborišča, ta so bila treh vrst: za pripadnike nemške narodnosti in »nemčurje«, za slovenske Madžare ter za domobrnce in njihove bližnje, ki so jih Jugo-

Za čistejše izgorevanje

Prima - novo kurilno olje

Novo kurilno olje je prihranek za vas in okolje.
Izboljšali smo njegovo kakovost, zato izgoreva
bolj čisto, s tem pa povečuje izkoristek in
zaščito vašega ogrevalnega sistema.
Z njim boste prihranili tako pri vzdrževanju
naprav kot pri porabi goriva. Prima, kajne?

080 22 66 www.petrol.si/primakurilnoolje

PETROL

Martjanci

Petra Janša, foto: KD Poslanstvo sv. Martina, STO/ D. Mladenovič, Bobo

Ob regionalni cesti Murska Sobota–Lendava, 4 km od Murske Sobote in dober kilometer od Moravskih Toplic, ob poti na Goričko, so Martjanci (195 m). Starejši del naselja leži okrog župnijske cerkve sv. Martina, novejši pa se razvija na vzpetnem svetu proti severu, čez Martjanski potok proti zahodu in v reguliranem povirju Lipnice proti vzhodu. Vsako leto 11. novembra tu pripravijo kramarski sejem, za vse željne pohodništva pa letos že osmič organizirajo **Martinov pohod**, ki bo v soboto, 10. novembra.

Ime po sv. Martinu Martin se je rodil okoli leta 316 v Szombathelyju v Panoniji (današnja Madžarska). Njegov oče je bil častnik rimske vojske in tudi sinu je preskrbel vojaško službo. Martin je kmalu postal častnik. V nekem mrzlem zimskem jutru je pred mestnimi vrati srečal berača. Ker ni imel nič drugega, kar bi mu lahko podaril, je prerezal na pol svoj vojaški plašč in eno polovico podaril beraču. Kmalu po tem je pustil vojaško službo, bil krščen in se posvetil duhovniškemu poklicu. Pri ljudeh je bil zelo priljubljen. Legenda pripoveduje, da je v svoji skromnosti zavrnil škofovsko mesto in se vernikom skril, njegovo skrivališče pa so izdale goske z gaganjem. Svetega Martina najpogosteje uprizarjajo, ko deli plašč z beračem, njegova običajna spremljevalka pa je goska.

Gotska cerkev iz 13. stoletja Cerkev sv. Martina je župnijska cerkev na rahlo dvignjenem mestu sredi

vasi Martjanci v občini Moravske Toplice. Gotsko cerkev iz 14. stol. je zgradil in poslikal Janez Akvila iz Radgone. Ohranjena je podoba umetnika Janeza Akvile, ki sodi med najstarejše slikane avtoportrete v Evropi.

Kakor poročajo zgodovinski viri, je že pred letom 1392, ko so pozidali in poslikali sedanjo cerkev, stala v Martjancih sv. Martinu posvečena cerkev. To je razvidno iz popisa gornjelandavskega gospostva iz leta 1366, kjer je v župniji sv. Martina omenjenih 18 vasi. To kaže na njeno pomembnost in na to, da ni mogla nastati čez noč. Njeno zgodovino je mogoče razbrati iz treh zapiskov škofijskih vizitacij, in sicer iz let 1627, 1698 in 1756. Prva ne navaja o cerkvi nič podrobnega, drugi dve pa sta zato toliko zgovornejši. V obsežnem latinskem besedilu opisujeta stavbo in njeno opremo, ki je očitno preživela nemirne čase verskih bojev. Stavbo opisuje kot trdno in prostorno, zvonik je zidan iz kamna in pokrit z žlebaka prav tako kot drugi del cerkve. Ta čas sta bila v zvoniku dva zvonova.

Čas po prvi svetovni vojni je martjanska cerkev dočakala z gotsko arhitekturo in baročno opremo, ki je bila že zelo zapuščena in okrnjena. Enoladijska cerkev iz leta 1392 ima gotski obočan prezbitერი, poslikan po ikonografskem sistemu »kranjskega prezbiterja«.

Prav v prezbitერიu martjanske cerkve srečamo najbolj pričevalno upodobitev Nebeškega Jeruzalema v naših krajih. Nad dekorativnim pasom se nam razvija legenda sv. Martina, ki v apsidi prehaja v svetniške like. Nad Martinovo legendo so apostoli, nad njimi pa v arhitekturi upodobljeni apostoli stare zaveze – preroki. Na obočnih polah imamo upodobljene zборе angelov in simbole štirih evangelistov. Vrhunec na oboku predstavlja Kristusa v slavi in upodobljeno Jagnje božje na sklepniku oboka. Prav v prezbitერიu pa se je Akvila tudi upodobil, in sicer kot moški srednjih let v tipičnem srednjeveškem oblačilu, ob nogah je cehovski grb, roke pa ima sklenjene v molitev in drži napisni trak: Vsi svetniki molite za mene Janeza Akvilo slikarja. Ena zanimivejših

Portret prekmurskega kmeta

Pot v Martjance

upodobitev se kaže na notranji strani slavoločne stene, kjer imamo upodobljenega sv. Jurija v boju z zmajem. Delavnica je poslikala tudi ladjo, vendar so danes zaradi baročnega oboka te slikarije slabše vidne.

Leta 1925 so odstranili že močno spremenjen baročni veliki oltar in ga nadomestili z novim, marmornim, po načrtu arhitekta Jožeta Plečnika. Na novo oltarno menzo pa so postavili marmorni kip sv. Martina.

Zunanost cerkve je stroga in resna. Podobna je vsem srednjeveškim podeželskim cerkvam. Na zahodu je zvonik, ki mu sledi pravokotna ladja, tej pa na vzhodni strani prezbitarij. Ob njem je na severni strani zakristija z banjastim obokom, ki sodi k prvotni zasnovi cerkve. Zvonik je eden naših najlepših gotških zvonikov.

Začetnik tehnike »fresco« Iz Radgone (Bad Radkersburg, Avstrija) izvirajoči **Johannes Aquila (Janez Akvila)** se je rodil najverjetneje v prvi polovici 14. stoletja. Ime in priimek našega mojstra izpričujeta tudi njegovo naklonjenost modnim tokovom takratnega časa, ki govorijo o čaščenju družinskih kultov in imenskih zavetnikov. Le domnevamo lahko, da gre pri njegovem priimku za polatinjeno obliko rodbinskega imena Adler (Orel), govorimo pa lahko tudi o simbolni dopolnitvi imena z atributom njegovega svetniškega zavetnika Janeza Evangelista, z orlom. Poleg podpisa sta se nam ohranili dve njegovi lastni podobi, starejša v Veleméru in mlajša v Martjancih, ki pričata o samozaveštnem in že izurjenem pripadniku slikarskega ceha. Kar zadeva tehnike slikanja na steno,

Gotska cerkev sv. Martina

Vinska klet z izborom dobrih vin z Goriškega

je Akvila kot prvi v naše kraje prinesel tehniko fresko (fresco), slikanje na svež omet. Vse do druge polovice 14. stoletja je pri nas namreč zakoreninjeno slikanje na večkratno pobeljeno podlago (seco), kar ne zagotavlja brezhibnega obstoja poslikave.

Panonska gostoljubnost Res je, da se **dan sv. Martina, 11. november, praznuje kot praznik vina**, da se do tega dne mošt obravnava kot nečisto in grešno novo vino, ob blagoslovitvi pa se spremeni v pravo vino. V skladu s šegami in navadami opravi blagoslov nekdo, ki se preobleče v škofa, nato pa ob praznovanju potekajo pojedine, pri katerih so

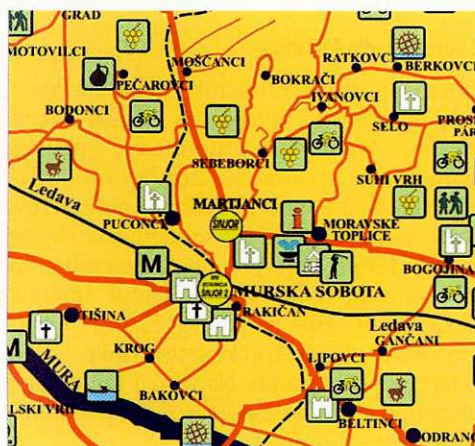

Akvila je kot prvi v naše kraje prinesel tehniko fresko.

najpogosteje na jedilniku gosi in mlinci. Res pa je tudi, da so tod okoli razsejani vinotoki in turistične kmetije, ki vam dajo na mizo prekmursko šunko, povejana rebra, meso iz tünke, slastne domače klobase, zaseko, doma pripravljene paštete in namaze ... in seveda bujto repo s krvavicami. Uveljavljene restavracije in gostilne vam postrežejo še z bogračem, paprikašem in pörköltom, ki so v prekmursko prehrano zašli iz madžarske kuhinje, ki je s svojo poudarjeno pikantnostjo tako dopolnila ljudske jedi Prekmurja.

Zapise o izjemno kakovostnih, a premalo uveljavljenih prekmurskih vinih vedno znova začenjajo z zgodovinsko zgodbo: prekmurska vina so po odličnosti slovela že v preteklosti, saj je sredi 19. stoletja vinogradnik iz Kančevcev z vinom preskrboval celo cesarski dvor na Dunaju. Vinograde je konec stoletja tod iztrebila trtna uš, ostale pa so ugodne podnebne razmere, primerna prst in lepe vinogradniške lege, ki so v drugi polovici 20. stoletja znova privabile zanesenjake in poznavalce. Ti znajo na prisojnih gričih Goriškega pridelati in ponuditi vina najvišje kakovosti s prijetno svežino, z značilno sortno cvetico in s polnim okusom. Odličnost potrjujejo tudi številna mednarodna ocenjevanja.

Prevladujejo bela vina, najpogostejše sorte so: laški rizling, chardonnay, beli pinot, renski rizling, kerner, sauvignon, manj je šipona, sivega pinota, zelenega silvanca, rizvanca in traminca; med rdečimi vini prevladujeta modri pinot in modra frankinja. Več kot 40 vinogradnikov z območja **Vinske turistične ceste Goričko** je dalo svoja vina na ogled in v prodajo v Vinogradniškem centru Ivanovci, lahko pa jih obiščete tudi v njihovih kletih, na turističnih kmetijah in vinotokih. **D**

Tradicionalni Martinov pohod

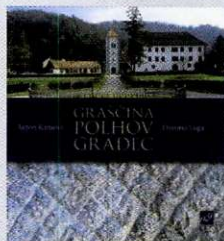
Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija), www.moravske-toplice.com, www.panon.si

Graččina Polhov Gradec

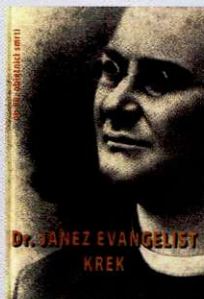
1.

Celjska Mohorjeva družba

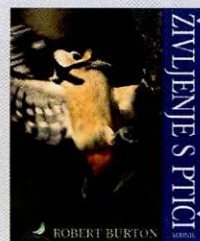
Zamisel prikazati graščino Polhov Gradec v novi, drugačni obliki, se je Davorinu Vugi porodila že leta 1990, ko je spomenik »kraljevi roži« na začetku poti na Lovrenško goro vendarle dočkal obnovo in znova zablestel v prvotni luči. V raziskavo graščinske polhograjske preteklosti je vključil tudi uglednega raziskovalca in preučevalca geološke preteklosti naših krajev ter tudi širše evropske geološke preteklosti prof. dr. Antona Ramovša. Njegov prispevek v prvem delu monografije je unikaten, ne toliko zaradi nakazane metode, da je treba natančno geološko in petrološko obdelati vse pomembne arhitekturne člene in spomeniške sestavine, kot predvsem zato, da je profesor prvi odkril odlično klesarsko/kamnarsko uporabnost prav sivga lokalnega (oolitnega) apnenca in to v svoji študiji tudi natančno opredelil. Oba avtorja sta se trudila pisati tudi o strokovnih zadevah in problematiki, ki se nanaša na kamnito in kulturno dediščino v polhograjski graščini, dosledno razumljivo, pregledno in kratko, brez nepotrebnega spuščanja v podrobnosti.

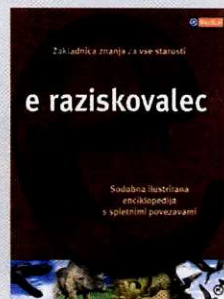
1.

2.

3.

4.

bar piše o majniški deklaraciji in deklaracijskem gibanju leta 1917 in 1918 s poudarkom na Štajerski, Aleš Primc pa o Kreku in Majniški deklaraciji ter o »dvojcu brez primere« Kreku in dr. Ivanu Šušteršiču. Dr. Janez Juhant razmišlja o Krekovem pomenu za Slovence, naslov prispevka dr. Staneta Grande pa je *Hoja za J. E. Krekom*.

1914–1918

Založba Karantanija

V knjigi s preprostim naslovom *1914–1918* so objavljeni spomini jugoslovanskega prostovoljca v bojih na jugoslovanskem ozemlju med letoma 1914 in 1918 Vitomira Feodorja Jelenca (roj. 1885 v Šenčurju pri Kranju, umrl leta 1922 zaradi posledic vojne). V njej opisuje številne vojne grozote, ki jih je med boji in v času izgnanstva preživel sam in njegovi soborci ter civilno prebivalstvo. Knjiga ima tako zgodovinsko kot literarno vrednost, saj se spomini lahko berejo tudi kot leposlovje. Naslovi poglavij: Dvajset tisoč vas je bilo, Grob ob Savi, V prvih bojih, Na mrtvi straži, Ob ognju, Na Golgoti, Noč v albanskih gorah, Zadnji pozdrav, K morju, V izgnanstvu, Otok smrti, Pot osvetnikov, Na Jelaku, Pop Penčo, Pantelijski vis, Kain, Na svobodnih tleh, Šumadiji, Na Savi, Doma.

Življenje s ptiči

3.

Založba Narava, Olševek

Pod naslovom *Življenje s ptiči* je izšel tako rekoč popoln vodnik za privabljanje in opazovanje vrtnih ptičev (avtor Robert Burton, preveden po izdaji ugledne angleške založbe Dorling Kindersley). V njem so praktični nasveti za preskrbo s hrano, z vodo in gnezdišči, pomembni namigi za ureditev ptičem naklonjenih vrtov različnih slogov, najnovejši pogledi v skrivnosti ptičjega vedenja, natančni opisi naših najpogostejših vrtnih obiskovalcev, podrobni nasveti o tem, kako ptice, ki smo jih privabili, opazujemo, preučujemo in fotografiramo ter kakšno opremo pri tem potrebujemo. Vsebuje več kot 600 izjemnih barvnih fotografij in risb.

Narečni diskurz

Založba ZRC

Založba ZRC in Inštitut za slovenski jezik Franca Ramovša ZRC SAZU sta v zbirki *Linguistica et philologica* izdala knjigo Danile Zuljan Kumar *Narečni diskurz s podnaslovom Diskurzivna analiza briških pogovorov*. Delo prinaša besediloslovno analizo govorjenega diskurza. V ospredju zanimanja so načini, po katerih se v spontani neformalni konverzaciji vzpostavlja besedilna koherenca, ter analizirane okoliščine, ki vplivajo na to, ali je konverzacija koherentna ali ne. Uporabljeni so štirje sodobni pristopi k analizi diskurza: pragmatična perspektiva, konverzijska analiza, besediloslovje in funkcijsko jezikoslovje. Avtorica v delu dokazuje naslednji hipotezi: Govorjena komunikacija, ki ne propade, je uspešna ne glede na to, kako se govorjeni diskurz na pogled zdi nekoherenten. To pomeni, da morajo v njej poleg že znanih koherentnih sredstev, ki obstajajo v pisnem jeziku, npr. vprašanja, inference, kohezivna sredstva ipd., obstajati tudi drugačna koherentna sredstva. Značilnosti govorjenega jezika, kot so napačni starti, oklevanja, ponavljanja, raba diskurzivnih označevalcev, zapolnjeni in tihi premori ipd., imajo v diskurzu določene funkcije, ki pripomorejo h koherentnosti komunikacije.

Dinozavri

4.

Založba Mladinska knjiga

Bogato ilustriran priročnik *Dinozavri* (zbirke *e.raziskovalec*; avtorja sta Dougal Dixon in John Malam) bo pritegnil vse ljubitelje starodavnih prebivalcev Zemlje, od krilatih pterodaktinov do podvodnih notozavrov. Kdaj in kje so živeli, kaj so jedli, kako so se razmnoževali, rasli, premikali, bojevali? Kaj je botrovalo njihovem propadu? Izvemo, kako znanstveniki na podlagi okostij in drugih ostalin zlagajo koščke sestavljanke v sliko o teh osupljivih bitjih. Na koncu knjige so z glavnimi značilnostmi opisane vse pomembnejše vrste dinozavrov.

Hvalnice

Založba Mladinska knjiga

Z naslovom *Hvalnice* in podnaslovom *Iz svetopisemske knjige Psalmi* je izšla darilna knjižica s čudovitimi fotografijami iz narave fotografa Franceta Steleta, ki je naredil tudi izbor besedil. Fotografije ilustrirajo najlepše odlomke iz svetopisemske knjige psalmov.

Knjiga o Kreku

2.

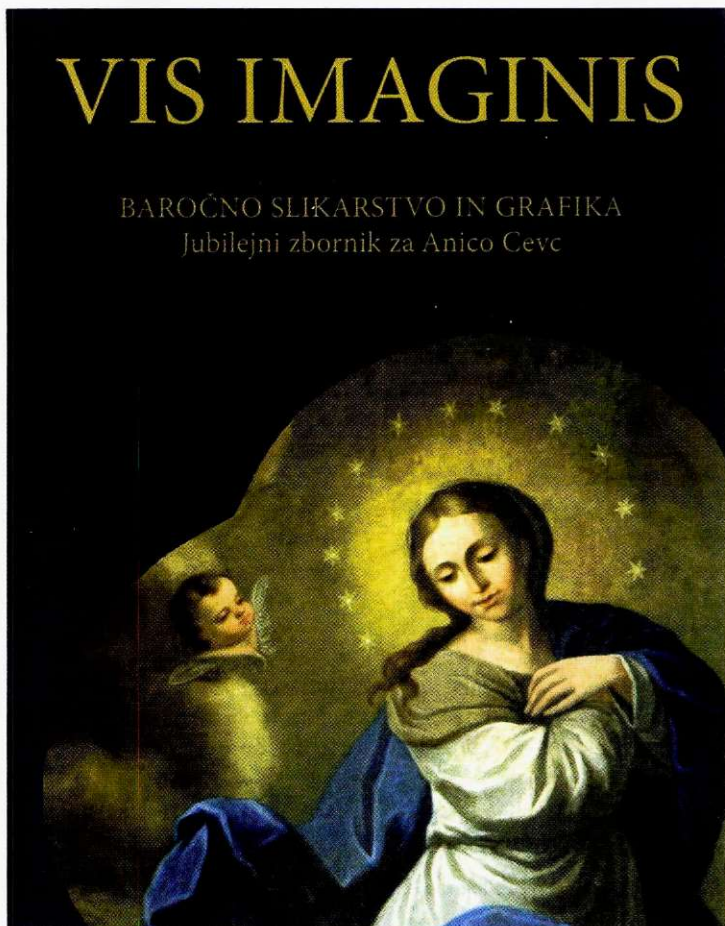
Inštitut GDŠ

Oktobra je preteklo 90 let od smrti ene najpomembnejših osebnosti na Slovenskem na začetku 20. stoletja, duhovnika dr. Janeza Evangelista Kreka (1865–1917), začetnika krščansko-socialne družbene ureditve. V knjigi o njem, ki jo je uredil Aleš Primc, izdal pa Inštitut za gospodarske in družbene študije, je najprej ponatisnjeno besedilo o Kreku, ki ga je Ivan Dolenc objavil leta 1919 v *Koledarju družbe sv. Mohorja v Celovcu*. Sledi ponatis iz *Slovenca* (1917) o Krekovih zadnjih urah, govor Antona Korošca na Krekovem pogrebu in razmišljanje Ivana Cankarja o Kreku. Dr. Bogdan Kolar je napisal prispevek o Kreku in njegovem času, dr. Metod Benedik pa o Kreku v spominih ljudi, ki so ga poznali, dodal pa je še Krekova pisma Antonu Oblaku in Ivanu Rejcu ter zapis o Krekovi zapuščini. Aleš Primc je dodal Krekova pisma Franu Jakliču. Dr. Franci Avsec prikaže temo Krek in združništvo, dr. Vincenc Rajšp pa temo Krek in Slovenska krščansko-socialna zveza. Vlasta Stav-

Svet baročnega slikarstva

V. M.

Založba ZRC in Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta ZRC SAZU sta ob 80. obletnici rojstva dr. Anice Cevc izdala obsežen jubilejni zbornik z naslovom *Vis imaginis* in s podnaslovom *Baročno slikarstvo in grafika*.

Umetnostni zgodovinar-ki Anici Cevc pripada med slovenskimi umetnostnimi zgodovinarji posebno mesto, zapiše uredništvo v uvodu v zbornik. Označijo jo za predano in zaslužno ravnateljico Narodne galerije, saj je bila na čelu te pomembne kulturne ustanove v času, ki kulturi, zlasti pa starejši umetnosti ni bil posebno naklonjen. Tudi od sodelavcev je zahtevala predanost, k razstavnim projektom je vabila najboljše poznavalce, vztrajala je pri visoki kakovosti in nikoli ni pozabila na obiskovalce galerije.

Metzinger, Lerchinger Anica Cevc se je preučevanju baročne-

ga slikarstva na Slovenskem zavzela že v mladosti in se mu niti ob ravnateljevanju ni odpovedala. Dragoceni čas je posvečala raziskovanju umetnin na terenu in v galeriji, sledila je novostim in pisala o spomenikih. Šele po upokojitvi (leta 1992) ji je uspelo uresničiti dva velika projekta: leta 2000 je v Narodni galeriji pripravila razstavo (z obsežno monografijo) o slikarju Valentinu Metzingerju, letos pa je Narodna galerija izdala njeno obsežno monografijo (spremljala jo je tudi razstava) o baročnem stenskem slikarju Jožefu Antonu Lerchingerju.

Vis imaginis Prvih sto strani zbornika *Vis imaginis* je namenje-

nih jubilentki Anici Cevc. Najprej jo Andrej Smrekar predstavi kot umetnostno zgodovinarico muzealko. Jože Curk je prispeval nekaj spominskih utrinkov iz prvih povojnih let. Naslov prispevka Lidije Tavčar je *Tempora mutantur*, v njem pa je avtorica predstavila delo Anice Cevc v Narodni galeriji. Objavljen je nagovor Sergeja Vrišerja ob 50-letnici dela Anice Cevc v Narodni galeriji. Milček Komelj je napisal obširno študijo o recepciji slovenske baročne ustvarjalnosti in živem pogledu Anice Cevc. Na koncu je objavljena bibliografija Anice Cevc za obdobje 1951–2006, ki jo je naredila Mateja Krapež.

Osemnajst prispevkov V drugem delu je objavljenih osemnajst prispevkov najvidnejših slovenskih umetnostnih zgodovinarjev in petih tujih avtorjev. Barbara Murovec – urednica zbornika – piše o raziskovanju baročnega stropnega slikarstva na Slovenskem, Tomaž Brejc je prispeval zapiske o recepciji baročnega slikarstva, Marijan Smolik pa je predstavil umetnine v ljubljanskem Semenišču. Naslov prispevka Blaža Resmana je *Šopek atiških*, v njem pa piše o baročnih oltarnih atiških upodobitvah (atika je vrhnji oltarni zaključek). Sledita dva prispevka v tujem jeziku: Klara Garas piše (v nemščini) o delih manj znanih caravaggistov na Dunaju, v Ljubljani in Budimpešti, Giuseppe Bergamini pa je (v italijanščini) prispeval razmislek o novoodkritih delih Giulia Quaglia. Igor Weigl piše o arhivskih, literarnih in likovnih virih za freske in opremo podružnične cerkve Device Marije na Pesku v Slakah pri Podčetrtku, Jure Mikuž pa o Metzingerjevem »prispevku k diskusiji« o tem, kaj je bila betlehemska luč. Sledita dve hrvaški avtorici. Marija Mirković predstavi baroč-

nega slikarja Antona Jožefa Lerchingerja in njegovo poslikavo cerkve v Hraščini, Mirjana Repanić Braun pa prispevek k natančnejši opredelitvi avtorstva fresk v župnijski cerkvi sv. Kozme in Damijana v Kuzmincu.

Bogat slikovni blok Blaženka First se je lotila grafično preslikanih podob oziroma pozno manierističnih slik iz slovenske uršulinske zakladnice, Silvester Gabersček tolminske podobe Marije z zaroko sv. Katarine Aleksandrijske, Ana Lavrič portretov dveh Wittelsbachov na Slovenskem, Marjmeta Ciglenečki Jožefa Digla, portretista rodbine Attems, Andreja Vrišer pa kostumološkega orisa idiličnega družinskega vzdušja na portretu Janeza Adama Erberga z ženo in štirimi otroki. Lojze Gostiša je poskusil likovno označiti risarski opus Janeza Vajkarda Valvasorja. Cene Avguštin je prikazal Radovljico v slikarskih in grafičnih upodobitvah 17. in 18. stoletja. Na koncu je še en prispevek v nemščini, v katerem Gottfried Biedermann predstavi vidike vrednotenja historičnih slogov pri Johannu Grausu. Na koncu je bogat slikovni dodatek z barvnimi reprodukcijami podob, ki nastopajo v različnih prispevkih. **D**

Dr. Anica Cevc

Neoklasicistični slikar

Lucija Horvat, foto: Narodna galerija

Franc Kavčič/Caucig (1755–1828) je eden vidnejših evropskih neoklasicističnih slikarjev. Bil je profesor in direktor na dunajski Akademiji likovnih umetnosti in tako med vsemi slovenskimi slikarji dosegel najodličnejšo kariero.

Razstavo v Narodni galeriji je pripravila kustodinja Ksenija Rozman. Med Kavčičevimi slikami je najbolj znana Salomonova sodba, ki sodi v stalno zbirko Narodne galerije v Ljubljani. Neoklasicizem, v katerem je slikal Kavčič, je slog med rokokojem in romantiko ter poznejšimi historičnimi slogi in zajema vse vrste likovne umetnosti. V času med 1760–1830 so bila kot ideal neminljive lepote z neoklasicističnim slogom oživiljena vsa starogrška in rimska klasična merila. Neoklasicizem se ujema s časom sistematičnih izkopavanj Pompejev, Herkulanea in Stabij, objav o antični umetnosti, z delom francoskih enciklopedistov in nemških razsvetljencev, z gibanjem prostozidarjev, vrednotenjem neizumetničene narave in občudovanjem angleških parkov, zgodovinsko pa z izbruhom francoske revolucije.

Največ v Avstriji Od srede, 24. oktobra, do 10. februarja 2008 bodo v Narodni Galeriji v Ljubljani razstavljena Kavčičeva dela, ki jih je v zadnjih letih pridobila galerija. Na razstavi bo slovenski in širši javnosti prvič na ogled 12 doslej še ne razstavljenih oljnih slik, od tega osem mitoloških in idiličnih slik ter štiri krajine, in več študijskih risb, ki so nastale kot priprava za slike. Goriški slikar jih je pred letom 1810 ustvaril za palačo knezov Auerspergov na Dunaju. Avtorica razstave je znanstvena svetnica in dolgoletna kustodinja Narodne galerije Ksenija Rozman, ki je neločljivo povezana z raziskovanjem življenja in dela

Idealna krajina z mostom in amfiteatrom, pred 1810, olje na platnu 178 x 121,5 cm, Ljubljana, Narodna galerija 1

tega slikarja, galeriji pa je podarila dve od razstavljenih umetnin. Za Narodno galerijo je pridobila osem mitoloških in idiličnih slik, ki so bile nekdanje del opreme dunajske palače knezov Auerspergov. Sedanja razstava je tretja o slikarju Kavčiču v Sloveniji, prva je bila 1978, ko je bilo razstavljenih 146 njegovih umetnin, druga,

Franc Kavčič, 1805, Po risbi Jakoba Merza je grafiko vrezal Johann Jakob Lorenz Billwiller, Ljubljana, Narodna galerija D9

Krajina z motivom nimfeje Domicijanove vile, pred 1810, olje na platnu 108,5 x 105 cm, Narodna galerija, Ljubljana 4

z naslovom Slikar Franc Kavčič in Češka, pa leta 2005, ki je kakor sedanja odkrivala neznana Kavčičeva dela. Znanih je okoli dva tisoč Kavčičevih risb, olj pa je več kot 30. V Ljubljani jih je bilo do sedaj razstavljenih 27. Največ Kavčičevih del hrani Avstrija, nekaj pa jih je v Sloveniji in Italiji, na Madžarskem in Češkem, po eno delo je v Srbiji in ZDA.

Naročila Auerspergov Narodna galerija danes hrani 89 Kavčičevih risb in 12 slik, eno platno pa je sestavni del stalne zbirke in ga je dolgoročno posodila Republika Avstrija. Narodna galerija je dela odkupovala postopoma od leta 2005 dalje. Razstava je nadaljevanje pogleda, kako je Kavčič delal in kako je živel, ter ponazarja potek dela slikarskega mojstra od risbe do oljne slike. Vse umetnine so enkratno naročilo Auerspergov, kateri od njih, pa ni mogoče z gotovostjo trditi. Umetnine, ki ob prevozu v Slovenijo niso bile v najboljšem stanju, je restavriral dolgoletni sodelavec Narodne galerije Kemal Selmanović. Razstava ima katalog s posebej predstavljenim historiatom pridobitev, spremlja pa jo tudi videoprojekcija Luke Hribarja o slikah in risbah. Navdih za zgodbe na svojih slikah, ki so tokrat razstavljene v Narodni galeriji, je Kavčič našel v antični literaturi. Pri nas so prvič predstavljene tudi slike po motivih švicarskega pisatelja Solomona Gessnerja. Posebnost sedanje razstave so štiri oljne slike iz vrste idealnih, herojskih ali arkadijskih krajin, literarni vir upodobitve z naslovom *Sokrat z učencem in Diotimo* pa ostaja zavrt v tančico skrivnosti. **D**

Renske nimfe v Bolzanu

Slovensko narodno gledališče Opera in balet Ljubljana se je med 13. in 17. oktobrom letos na povabilo Manfreda Schweigkoflerja, intendanta Teatra Comunale Bolzano, mudilo na gostovanju v Bolzanu. Tamkajšnjemu občinstvu se je predstavilo z eno svojih najuspešnejših opernih predstav Renske nimfe na glasbo Jacquesa Offenbacha, ki jo je režiral prav njen tokratni gostitelj Manfred Schweigkofler. Tako so člani lju-

Predstava Renske nimfe

bljanske Opere SNG v bolzanskem gledališču to izjemno operno uspešnico pod taktirko dirigenta Marka Gašperšiča uprizorili dvakrat, 14. in 16. oktobra. Za brezhibno glasbeno podobo predstave je poskr-

bel dirigent Dieter Rossberg. Obe predstavi, v katerih sta se občinstvu predstavili dve zasedbi ljubljanskih opernih pevcev, je občinstvo zelo toplo sprejelo ter še posebej soliste in zbor nagradilo z dolgim ploskanjem. Predstavo si je ogledalo okoli 1.000 gledalcev. Med njimi je bilo kar nekaj italijanskih in tujih kritikov. Že prva poročila po predstavi pričajo o tem, da so Renske nimfe v izvedbi ljubljanskih opernih umetnikov doživele laskave ocene. Tako je Mario Pasi v časopisu Corriere dela Serra med drugim zapisal: »Odlični slovenski pevci na prvi predstavi: v glavni vlogi Žižkova, ki ima izviren razpon glasu, Dobravčeva, mati globokega diha, krepak tenor Robinšak, živahna in ponosna Vidic in Čano; prav tako vse dobro o drugi igralski zasedbi vlog tega večera: požrtvovalno in učinkovito vodenje orkestra Marka Gašperšiča, vznemirljiv zbor pod vodstvom Batičeve. Dobro zgrajena in prav tako dobro interpretirana predstava, ki je bila upravičeno nagajena z dolгими in prisrčnimi aplavzi.« L. H.

Plečnik v Bruslju

Od maja do avgusta prihodnjega leta bo k prepoznavnosti Slovenije v svetu pomembno pripomogla razstava izvirnih Plečnikovih del in predmetov: maket, stolov, kelihov in skic v Kraljevih muzejih lepih umetnosti (Musees Royaux des Beaux Arts) v Bruslju. Veliko pozornost in poudarek pa si zaslužijo predvsem Plečnikovi kelihi, in to ne le zaradi blišča, pač pa tudi zato, ker so bili razstavljeni že drugod po svetu, v Parizu leta 1986 in v Pragi leta 1996, kasneje pa tudi v Ljubljani.

V Ljubljani je bil razstavljen tudi Dolinarjev kelih iz leta 1938. Po besedah poznavalcev in strokovnjakov je Plečnik pri načrtovanju Dolinarjevega keliha izhajal iz stroge geometrijske zasnove šestokotnika, enak prcip je uporabil pri preprostejšem oblikovanju stojala. Za Dolinarjev kelih se je v zadnjih letih zanimalo precej zbiralcev iz tujine, iz Francije

Dolinarjev kelih tudi v Bruslju

in Nemčije, ki so ga želeli takoj odkupiti, vendar so se Dolinarjevi odločili, da dragoceni kelih ostane v domovini. Kelih bo v kratkem, morda še preden bo razstavljen v Bruslju, premeščen v Muzej krščanske kulture v Stični. Njegova lastnica, slikarka Marjetka Dolinar, je prav v njem našla navdih za svoje slikarsko ustvarjanje. Njen novi opus, ki bo nosil naslov Plečnikov Allegro, bo razstavljen vsporedno s Plečnikovo razstavo v Slovenskem predstavništvu Bruslju. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 1. 11. 2007

Knjigarna Konzorcij: Matjaž Krivic:
The Here – fotografije. Fotografska razstava od 1. 10. do 13. 11.

14.00 – 16.00 Živalski vrt Ljubljana:
Dvoživke – spoznavanje živali

Magistrat: Likovna razstava umetnikov, ki slikajo z usti ali nogami – do 12. 11. 2007

PETEK, 2. 11. 2007

16.00 Zapornica na Ljubljani:
Intimne vzporednice – plesno-glasbena predstava

20.00 KUD France Prešeren: Krepsko (Češka): Trkanje na zid – predstava improvizacijskega gledališča

20.15 Cankarjev dom: Cimarron (Kolumbija) – glasbe sveta

SOBOTA, 3. 11. 2007

15.00 – 17.00 Erbergov paviljon graščine Dol pri Ljubljani: slikarska razstava mlade koroške rojakinje Simone Ane Krajger

20.00 Cankarjev dom: Matej Bor: Raztrganci/učenci in učitelji – gledališka predstava

20.00 KUD France Prešeren: Dramskogledališka gimnazija Nova Gorica: Šjore in Trinatriinideset – predstava improvizacijskega gledališča

20.00 SNG Drama: Žarko Petan: Fatalna komedija

NEDELJA, 4. 11. 2007

15.00 – 17.00 Erbergov paviljon graščine Dol pri Ljubljani: slikarska razstava mlade koroške rojakinje Simone Ane Krajger

17.00 Mini teater Ljubljana: C. Perrault/M. Bečka: Obuti maček – lutkovna predstava

20.00 Teater Komedija: Iskra Ignis: Kolumbovo jajce – monokomedija

PONEDELJEK, 5. 11. 2007

18.00 Cankarjev dom: Dr. Ana Lavrič: Portreti ljubljanskih škofov: Post festum

19.30 MGL: J. Stein, J. Bock, S. Harnick: Goslač na strehi – muzikal

20.00 SNG Drama: Jean Genet: Služkinji

TOREK, 6. 11. 2007

19.00 Mini teater Ljubljana: T. G. Komljanec: Riba Raca Rak – igrano-lutkovna predstava

19.30 MGL: J. Stein, J. Bock, S. Harnick: Goslač na strehi – muzikal

20.00 SNG Drama: Aleš Berger: Zmenki

SREDA, 7. 11. 2007

18.00 Mestni muzej Ljubljana: Dr. Simona Petru: Podoba in barva v starejši kamni dobi

20.00 MGL: Sergi Belbel: Mobilec

20.00 SNG Drama: Vasilij V. Sigarev: Ahasver

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Invazija

Monika Maljevič

Strmoglavljenje raketoplana na Zemljo prinese skrivnostni organizem, ki zaslužni ljudi in jih oropa vsakih čustev.

Spremembe pri ljudeh, zlasti pri nekdanjem možu, zana tudi psihiatrinja Carol, toda širjenja epidemije ni več mogoče ustaviti. Da bi zavarovala sina, ki je morda tudi ključ za boj proti okužbi, se Carol poda v beg. Kmalu ne ve več, komu lahko zaupa, čas pa se neusmiljeno izteka, saj odkrije, da je okužena tudi sama.

Nad Ameriko pride do ogromne eksplozije, ko raketoplan Patriot raznese na nešteto koščkov, ki jih raztrese od Dallasa do Washingtona. Oblasti zelo hitro vzamejo stvari v svoje roke, toda začnejo se širiti govorice o nenavadni snovi, ki so jo našli v razbitinah. Nekaj, kar je preživel leden mrz vesolja in izjemno vročino vstopa v atmosfero. Prvi, ki so stopili v stik s to snovjo, se tudi prvi spremenijo ... Toda nihče noče zagnati panike.

Psihiatrinja Carol Bennell, igra jo Nicole Kidman, na začet-

The Invasion

Žanr: znanstveno-fantastični triler

Režija: Oliver Hirschbiegel

Scenarij: Dave Kajganich po romanu Jacka Finneyja

Produkcija: Roy Lee, Doug Davison, Susan Downey

Igrajo: Nicole Kidman, Daniel Craig, Jeremy Northam, Jackson Bond, Jeffrey Wright, Veronica Cartwright, Josef Sommer

Premiera: 8. 11. 2007

Distribucija: Ljubljanski kinematografi

čarovnic domov prinese nenavdno snov, ki utegne biti živa.

Prijatelju in kolegu zdravniku Benu Driscollu (Daniel Craig) Carol pove, da se ji zdi nekaj hudo narobe, čeprav so v Washingtonu vsi tihi. Oblasti namreč trdijo, da gre le za novo obliko gripe. Toda še preden se Carol v celoti zave, kaj se dogaja, pošlje Oliverja za konec tedna k svojemu ločenemu možu, enemu vodilnih v centru za nadzor bolezni, ki v Washingtonu raziskuje nesrečo in je bil eden prvih na prizorišču.

Ko se epidemija začne širiti, Carol ugotovi, da ljudje, ki so zadolženi za cepljenje proti njej, širijo nekaj veliko hujšega – sporo neznanega izvora, ki med spanjem napade človeško

Knjižno ozadje Roman *Tatovi teles* Jacka Finneyja vse od izdaje leta 1955 velja za enega najodmevnejših primerov znanstvene fantastike, ki raziskuje družbeno in politično klimo nekega obdobja. Leta 1956 je prva filmska priredba romana namigovala na »rdečo grožnjo«, ki je hromila narod; remake iz leta 1978, kmalu po vietnamski vojni in aferi Watergate, je odzvanjal strah ljudi, ki niso več zaupali voditeljem.

Kot pravi Silver, se zadnja priredba ukvarja s ta čas občutljivo tematiko, kot je strah pred pandemijo ter družbenimi in političnimi nemiri. »Film predstavi teorijo, da lahko pride do invazije brez vesoljskih ladij, brez fizične navzočnosti vesoljcev. Živimo v času, ko je grožnja pandemije resnična. Si lahko predstavljamo, da bi doživeli konec zaradi mikrobov? Grozljivo je, da bi nas lahko napadlo nekaj, česar sploh ne vidimo, ko pa bi to ugotovili, bi bilo že prepozno.« **D**

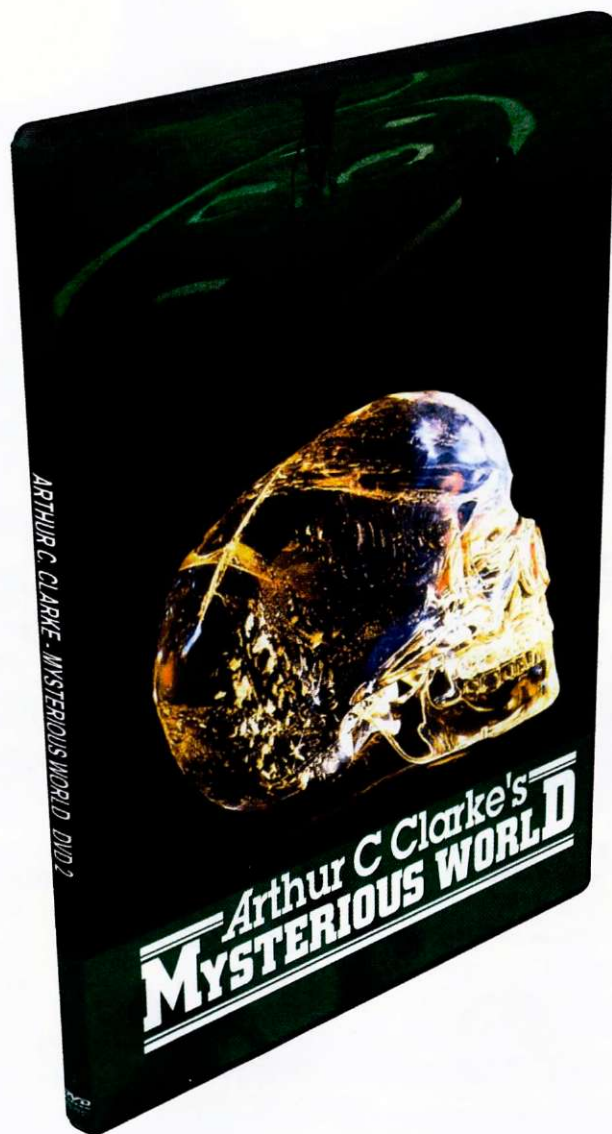

ku nesreče raketoplana ne poveže z nenavnadnimi dogodki, ki se vrstijo okoli nje. Ena od njenih pacientk je vsa prestrašena, saj se je njen mož spremenil v tujca; nasilne izbruhe na ulicah hitro obvladajo; sin Oliver pa za noč

DNK. Po preobrazbi ima to novo, tuje bitje vse zunanje značilnosti človeka, samo čustev ne. Skoraj čez noč se ljudje okoli Carol spremenijo v hladna bitja z enim samim ciljem: okužiti druge in prevzeti nadzor.

DVD-DOKUMENTAREC IZ ZBIRKE MISTERIJI SVETA ARTHURJA C. CLARKA

Skrivnostni opičji človek, Božanski velikani, Pošasti iz jezer

Sreda, 7. novembra

za 4,15 EUR ob nakupu tednika 7dni

V zbirki Misteriji sveta so še naslednji DVD-dokumentarci:

- DVD 1: Potovanje se začne, Pošasti iz globin, Starodavne modrosti (izid 24. 10.) ✓
- DVD 3: Velika sibirski eksplozija, Skrivnostni kamni, Z jasnega neba (izid 14. 11.)
- DVD 4: NLP, Neznane živali, Skrivnostno nebo, Clarkova zbirka čudes (izid 21. 11.)

Naročniki tednika 7 dni ali Večera si lahko DVD-je zagotovite z naročilom po telefonu: 02/23 53 326, 02/23 53 322 ali 02/23 53 500, e-pošti knjiga@vecer.com ali po pošti na naslov: ČZP Večer, 2504 Maribor. DVD-je vam bo raznašalec prinesel na dom, plačilo po položnicah za 7 dni ali Večer. Zaloge so omejene.

7dni

Kuhinjska alternativa

Tekst in foto: Matej Mihinjač

Subaru outback 2,5 FY bifuel

membrno, vsaj za tiste, ki vozijo zadaj, čeprav sodobni avtomobili nimajo ravno pogosto teh težav. Hkrati nastaja tudi za več kot 20 odstotkov manj izpusta CO₂, ki ga vsi krivijo za globalno segrevanje. Daljša naj bi bila življenjska doba motorja, bistveno nižji pa stroški vožnje, če veliko prevozite. Glede na to, da je poraba plina od 10 do 15 odstotkov večja kot bencina in moč motorja le malo manjša, cena pa skoraj za polovico nižja, je računica kar na mestu, saj dobrih 1.000 evrov več ob nakupu vozila kar hitro privozite nazaj. No, tudi v tem primeru pa je kar nekaj slabosti, zaradi katerih večina voznikov še ni rekla usodnega 'da'. Strah pred kakšnimi neželenimi eksplozijami je odveč, je pa zato treba precej skrbno načrtovati pot, da najdete črpalko z avtoplinom, saj so ta čas še precej

Pozabite na hibride in druge bolj ali manj alternativne različice pogonov, o katerih se v zadnjem času tako veliko govori, a skoraj nič ne zgodi. Najprej je na vrsti plin. V nekaterih državah ga poznajo že zelo dolgo, pri nas pa se uveljavlja šele v zadnjem času, in to predvsem po zaslugi cenovno privlačnih predelav in serijskih izvedb, kot je tale pri Subarujevem modelu outback bifuel.

Marsikdo začudeno pogleda, ko izve, da avtomobil, ki ga poganja bencin, vozi tudi na tisti plin, ki ga doma uporablja za kuhanje, a sta vsaj dve dejstvi zelo očitni; izpuh je bistveno čistejši in stroški vožnje precej nižji. Nekoč smo ga že uporabljali v večjih količinah, a je bila cena kmalu preveč podobna bencinu in gorivo zato hitro nezanemljivo. Plin ima to lepo lastnost, da lepše izgoreva in ob tem sprošča manj škodljivih snovi, hkrati pa ne smrdi, kar je tudi lahko po-

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	SUBARU OUTBACK 2,5 BIFUEL
vrsta motorja	bencinski, štirivaljni, bokserski, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	2457
moč v kW (KM) pri vrt./min	121 (165) pri 5600
največji navor v Nm pri vrt./min	226 pri 4400
menjalnik	ročni, petstopenjski
pogon	na vsa štiri kolesa
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4730 x 1770 x 1545
medosna razdalja v mm	2670
prtljažnik v litrih	459/1649
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1430 (530)
največja hitrost v km/h	198
pospešek 0-100 km/h v s	9,8
poraba (po normah EU) v l/100 km	11,6/6,7/8,5
poraba na testu v l/100 km	13,0
cena vozila v EUR	38.960

redke, a to naj bi se že letos precej spremenilo. Nekoliko dlje potem traja polnjenje, za kar morate vedno 'težiti' prodajalcu, ki to opravi namesto vas, in ker so rezervoarji skoraj vedno precej manjši od bencinskih, tudi doseg ni najbolj razveseljiv. Pri subarujevem z 48-litrsko kapaciteto se lahko nadejate okoli 350-kilometrsk poti s

plinom, potem pa naprej na dražji bencin. Pa še eno 'malenkost' je treba omeniti; v zadnjem obdobju zelo priljubljeni in po zmogljivostih povsem primerljivi turbodizelski motorji porabijo skoraj za polovico manj kot takšen subaru, kar je za marsikoga lahko zelo trden argument.

Kljub naštetemu pa vožnja subaruja bifuel za voznika ni prav nič drugačna razen enega gumba in štirih lučk ob menjalniku. Prvi je namenjen ročnemu preklapljanju med gorivoma (sicer poteka povsem samodejno; avtomobil vedno vžge na bencin, potem pa po kratkem času preklopi na plin, zato s praznim tankom za bencin ne morete voziti), slednje pa nivoju plina v rezervoarju, ki je nameščen tja, kjer je ponavadi rezervno kolo, tako da je namesto slednjega v prtljajniku kit za krpanje, sam prostor za prtljago pa tako nespremenjen in še vedno uporabno velik. Subaru je vedno znal izdelati avto, ki se dobro pelje, in outback pri tem ni nobena izjema. Nekoliko višje nasajena karoserija obljublja vsaj 19-centimetrski odmik od tal, zato 'nežno terenski' outback lahko pelje tudi po slabši podlagi. Stalni pogon na vsa štiri kolesa je Subarujeva zaščitna znamka in mu gre zaupati ter se veseliti njegovega delovanja, pri premagovanju težjih ovir pa je v majhno pomoč še reduktor, ki v razmerju 1:1,2 nekoliko zmanjša prestavna razmerja. Pri subarujih je očitno, da temeljijo na že precej stari, a tudi dodobra preizkušeni tehnologiji, ki so jo vsake toliko časa malce osvežili, da bi lahko

vozila v korak s časom. Pri menjalniku se to žal ni zgodilo, saj ima še vedno le pet stopenj, pa bi mu šesta kar prav prišla, saj motorja ne razganja od moči, hrup je na avtocestah kar očiten, da ne omenjam velike porabe. So pa zato gibi ročice natančni in primernejši za močnejšo moško desnico. Enako velja za trd pedal sklopke, sama sklopka pa bi morala biti precej hitrejša, da bi se lahko prestave hitreje menjavale. Motor namreč kljub nazivni moči 121 kW potrebuje kar precej dela s prestavno ročico in priganjanja v visoke vrtiljaje. Sicer ga to, vsaj po zvoiku sodeč, prav nič ne moti, ker takrat oddaja prav prijetno boksersko 'rjovenje' in pri nizkih vrtiljajih značilno 'brundanje', a je občutek športnosti v drugih Subarujevih modelih bistveno bolj navzoč. Posebno pohvalo si zasluži odlično podvozje z vrhunskim blaženjem na slabih podlagah, zvrhano mero udobja in dovolj čvrsto nastavitvijo, da outback ne plava čez ovinke, le vzdolžnega nihanja karoserije je več, kot bi si želeli, ker je karoserija precej dolga in težišče malce višje.

Zmes stare in nekaj nove tehnologije se v križancih, kot je outback bifuel, lahko odlično znajde, če vas dizelski motorji še vedno niso prepričali in bi se vseeno radi poceni in čisto vozili. A kaj ko je takšna alternativa tako draga, da si jo bo v dobri veri, še bolj pa želji privoščil le redkokateri Slovenec in plin še naprej uporabljal le v kuhinji. **D**

Novice

HONDAJET HondaJet je Hondino prvo komercialno letalo z dinamičnimi lastnostmi ob vrhunski zmogljivosti. Ugodna potovalna hitrost in izkoristek goriva ga uvrščata v sam vrh razreda, prav tako velik prostor za prtljago in prostorna kabina s sedeži za osem potnikov. Nova zasnova notranjosti HondaJeta je bila predstavljena s posebnim poudarkom na prileganju človeškemu telesu, ergonomski skladnosti in varnosti uporabnika.

AUDI A1 METROPROJECT QUATTRO CONCEPT Samo še vprašanje časa je bilo, kdaj se bodo pri Audiju odzvali na izjemne prodajne uspehe minija. 3,91 metra dolgo vozilo naj bi pogonjal 110-kilovaten motor TSI, moč pa naj bi na vsa štiri kolesa prišla prek menjalnika S-tronic. Pričakuje mo ga leta 2009.

MAZDA2 Če je trend, da so avtomobili z vsako generacijo večji in težji, so pri Mazdi s predstavitvijo nove dvojke naredili izjemo. Mazde2 je od svoje predhodnice manj v vse dimenzije, vključno z maso vozila, kar pripomore k do 15 odstotkov manjši porabi goriva. Za zdaj so na voljo le trije bencinski agregati z razponom od 75 do 103 KM moči. Po novem bo tudi nova dvojka prihajala z japonskih tekočih trakov.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Stp)
Celovška cesta 206

Odprto:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500.37.53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parks 1
10 let

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

Odprto:
pon – pet 07:00 – 18:00
sobota 07:00 – 13:00

Tel.: 01/58-97-855
Strojno – ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Cepljenje proti gripi že mogoče

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Začelo se je mrzlo vreme in marsikdo se letos že lahko »pohvali« s kakšnim nahodom. Glavobolu, bolečinam v sklepih, povišani temperaturi in splošnemu slabemu počutju se je s pravočasnim cepljenjem proti gripi mogoče izogniti.

Gripa se širi v zaprtih prostorih.

Virusov gripe je več tipov in se ves čas spreminjajo. Tako so na pohodu vedno novi in novi sevi gripe, za katero v zimskih mesecih oboleva vsako leto veliko ljudi. Okužba se najlažje širi v zaprtih prostorih, saj je tam največ kužnih kapljic, ki jih s kašljanjem, kihanjem in prhanjem izločajo bolniki. Po stiku z okuženim človekom se gripa ne razvije takoj, za to potrebuje do tri dni. Ko se virus v telesu dovolj razmnoži, udarijo na dan vsi bolezenski znaki: visoka temperatura, glavobol, bolečine v mišicah in kosteh, dražec občutek v žrelu in suh kašelj. Najhuje je prva dva dneva, potem pa vročina pade, simptomi počasi izginejo in po sedmih do desetih dneh je bolnik običajno čisto zdrav, le dihala ostanejo vneta dlje časa. Ker se gripa

hitro širi, so predvsem med starejšimi in kroničnimi bolniki zelo pogosti in nevarni zapleti s pljučnico. Da se z gripo ne bi okužili, se je najbolje izogibati prostorom z veliko ljudmi, pri preventivi pa je pomembna tudi redna telesna aktivnost in zdrava prehrana.

Bolni v posteljo Za bolnika z gripo pa tudi za njegovo še zdravo okolico je najbolje, če med bole-

Cepljenje proti gripi se je že začelo.

znijo ostane v postelji, pri kihanju in kašljanju uporablja robčke ter se izogiba telesnim stikom. Priporočljivo je mirovanje v topli in tudi dobro prezračeni sobi. Za zmanjšanje povišane temperature in lajšanje bolečin v sklepih je priporočljivo jemati sredstva proti bolečinam in vročini, zelo pomembno pa je spiti dovolj tekočine s toplimi čaji, kar pomirja vneto grlo. Pri tem ne smemo pozabiti, da se med in limona mešata le v mlačen čaj, saj v vročem izgubita svoje zdravilne učinke. Za lajšanje težav s pljuči je priporočljivo vdihavanje pare. Bolnik lahko vstane iz postelje, ko vročina popusti, vendar mora še vedno mirovati. Ko se mu moč začne vračati, naj postopoma spet začne normalno delati in živeti. Zdravnika je treba poklicati, če za gripo zboli starejši člo-

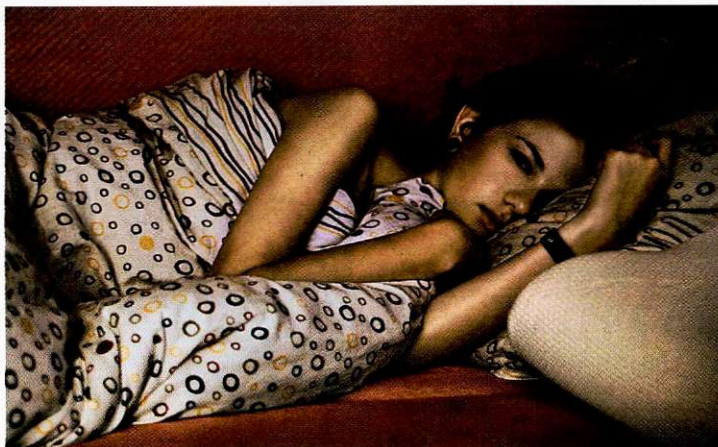
vek ali bolnik z boleznijo pljuč ali srca. Človek, ki gripo preboli, je proti »svojemu« soju gripe imun.

Vsakoletno cepljenje Gripi se je mogoče učinkovito izogniti s cepljenjem, ki ga je najbolje opraviti konec oktobra in v začetku novembra, pred sezono gripe. Zelo dobro je, da se pred gripo zaščitijo starejši občani, torej starejši od 65 let, otroci in odrasli, ki imajo kronične bolezni pljuč, srca, presnovne bolezni, bronhialno astmo, ledvične ter živčno-mišične bolezni. Protitelesa, ki varujejo pred gripo, se pojavijo v dveh tednih po cepljenju. Cepljenje je treba vsako leto ponoviti, saj se vsako leto pojavijo vedno novi soji gripe in tako je tudi cepivo vsako leto na novo pripravljeno. Letošnje pripravljeno cepivo je že v Sloveniji, minule dni pa so po območnih zdravstvenih zavodih in pri zdravnikih ter pediatrih začeli tudi s cepljenjem. Inštitut RS za varovanje zdravja je letos naročil 215.000 odmerkov cepiva za odrasle in 2.000 odmerkov na otroke. Tisti, ki se želijo cepiti, se lahko na cepljenje naročijo na območnih Zavodih za zdravstveno varstvo ali pri svojih osebnih zdravnikih v zdravstvenih domovih ter pri zdravnikih zasebnikih.

Ljubljana in Maribor Lani se je v Sloveniji cepilo okoli 170.000 ljudi. Cepljenje proti gripi je priporočljivo za vse zdrave osebe, da bi preprečili širjenje bolezni v kolektivih pa cepljenje priporočajo tudi šolarjem, študentom in zaposlenim. Za cepljenje bodo morali letos odšteti enajst evrov samoplačniki, šest evrov pa kronični bolniki, mlajši od 18 let, ter ljudje, starejši od 65 let. Na ljubljanskem Zavodu za zdravstveno varstvo so za celotno zdravstveno obmo-

če Ljubljane, ki pokriva 600.000 prebivalcev, naročili 62.500 odmerkov. V ljubljanski zdravstveni regiji se je lani cepilo 48.000 ljudi. 15.000 odmerkov so naročili v Zavodu za zdravstveno varstvo Maribor, kjer so s cepljenjem že začeli. Cepiti se je mogoče v zavodu ali na ptujski enoti, cepijo pa predvsem bolj ogrožene bolnike. Lani so v zavodu naročili 20.000 odmerkov cepiva. S cepljenjem so začeli 20. novembra, cepili pa so 15.000 oseb. Lansko sezono je bilo v mariborski regiji največ primerov gripe v drugi polovici februarja, ko je t. i. incidenca znašala 75 obolelih na 100.000 prebivalcev. Zavod za zdravstveno varstvo Maribor pokriva okoli 320.000 prebivalcev.

Primorska in Prekmurje V novogoriškem območnem zavodu za zdravstveno varstvo so za letošnje naročili 11.000 enot cepiva proti gripi. Na območju upravnih enot Nova Gorica, Tolmin in Ajdovščina lani ni bilo večjih težav z gripo in podobnimi obolenji. Za

Bolniki naj ostanejo v postelji.

cepljenje se je odločilo 9.000 ljudi, čeprav bi bilo dobro, da bi se jih cepilo več. V celjskem zavodu za zdravstveno varstvo so naročili 4.200 odmerkov cepiva. Za celotno celjsko regijo so naročili več kot 30.000 odmerkov cepiva. Lani so v zavodu naročili 5.000 odmerkov cepiva, s cepljenjem so začeli 5. novembra, cepili pa so 3.200 oseb. Zavod za zdravstveno varstvo Celje pokriva skoraj 300.000 prebivalcev. Na ZZV Murska So-

bota je cepljenje mogoče v njihovi ambulanti vsak delavnik med 7. in 14. uro. Letos so naročili 3.000 odmerkov cepiva, prav toliko kot lani, ko so celotno količino tudi porabili. Sicer pa cepljenje v Pomurju poteka tudi v zdravstvenih domovih in pri zasebnikih, ki cepivo naročijo sami pri Inštitutu RS za varovanje zdravja.

Novo mesto in Koper Na območju Zavoda za zdravstveno

varstvo Novo mesto bodo cepili v zdravstvenih domovih, nekaterih zasebnih ambulantah in na območnem zavodu. Podobno kot na drugih ZZV s cepljenjem začnejo mesec dni prej kot lani, tako da večji odziv pričakujejo po 15. novembru. Na območju približno s 135.000 prebivalcev letno v povprečju cepijo med 10.000 in 12.000 ljudi oziroma slabih 10 odstotkov prebivalstva. Lani so imeli na območju novomeškega zavoda 18 prijav akutnih respiratornih infekcij in gripi podobnih obolenj, samo gripo pa lahko določijo šele v centralnem državnem laboratoriju, zato točno število obolelih za gripo na lokalnem območju ni znano. V koprskem zavodu za zdravstveno varstvo so prejeli 2.000 odmerkov cepiva in cepljenje poteka vsak delovni dan med 8. in 12. uro razen ob ponedeljkih, ko se lahko prebivalci cepijo od 12. do 15. ure. Poleg tega se na Obali lahko cepijo še pri osebnih zdravnikih. S cepljenjem so začeli tudi v gorenjskih in koroških zdravstvenih domovih. ■

Modri mislimo na jutri

www.modra-energija.si

**ZDAJ LAHKO TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO
PRISPEVA K LEPSI PRIHODNOSTI!**

hse

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

**Pridružite se skupnosti,
ki aktivno skrbi za zdravo okolje!**

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek
– predstavlja ceno ene skodelice kave.

doplačilo za Modro energijo
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh

Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

Več informacij pri vašem dobavitelju električne energije:

HSE 01 470 41 00

Elektro Ljubljana 01 430 42 70

Elektro Celje 03 420 10 00

Elektro Primorska 05 333 33 50

Elektro Gorenjska 04 208 32 32

Elektro Maribor 02 220 01 15

Logo iger

Slovenska delegacija na slovesnosti ob odprtju iger

Atletska štafeta po osvojeni medalji

Slovenska delegacija na Kitajskem

Vem da lahko

Kristijan Stranščak, arhiv Demokracije

Od 2. do 10. oktobra so v Šanghaju na Kitajskem potekale svetovne igre specialne olimpijade, igre za osebe z motnjami v duševnem razvoju.

Prvič so bile v Aziji, hkrati pa tudi prvič zunaj Združenih držav Amerike, kjer je družina Kennedy leta 1962 ustanovila specialnoolimpijsko gibanje. Slovenijo je zastopalo 23 tekmovalcev. Na igrah, ki so na sporedu na dve leti (zunaj olimpijskih let), se je letos pomerilo okoli sedem tisoč športnikov z vsega sveta, poleg tega pa še okrog 40.000 prostovoljcev, ki so zaščitni znak gibanja, in tisoči družinskih članov, ki so na Kitajsko prišli gledat nastope svojih tekmovalcev.

Začetek v letu 1963 Na pobudo družine Kennedy je bil leta 1963 v Združenih državah Amerike organiziran prvi športni tabor za osebe z motnjami v duševnem

razvoju. Pet let kasneje so bile izvedene prave športne igre, ki so se jih udeležili specialni olimpijci iz ZDA, povabljeni pa so bili tudi športniki iz drugih delov sveta, ki so specialnoolimpijsko idejo ponesli v svoje okolje. Danes je v svetovno gibanje specialne olimpijade vključenih že več kot 200 programov iz 150 držav sveta, ki so združene v sedem regij. Specialna olimpijada Slovenije spada v evro-azijsko okolje. Program specialne olimpijade ni namenjen le športu, ampak združuje športne, socialne in kulturne aktivnosti. Večina držav, ki so danes članice svetovne družine specialne olimpijade, je razvila svoj sistem treningov, lokalnih, regijskih in državnih tekmovanj. Udeležba na

svetovnih igrah je vrh celovite dejavnosti. Športni rezultat ne predstavlja edine vrednote, ampak specialno olimpijado označuje kot način življenja, vadbe, socializacije in drugih vidikov skrbi za osebe z motnjami v duševnem razvoju.

V gibanju smo od leta 1990

V Sloveniji smo v gibanju specialne olimpijade začeli sodelovati leta 1990, formalno pa smo bili v svetovno gibanje vključeni tri leta kasneje. Še v okviru takratne Jugoslavije je slovenska ekipa leta 1990 sodelovala na evropskih igrah na Škotskem, leto dni kasneje pa je prvič poletela čez »lužo«, ko se je pridružila tekmovalcem na svetovnih poletnih igrah v Minneapolisu. Leta 1993

so slovenski tekmovalci, takrat že pod imenom formalno priznane slovenske organizacije, sodelovali na prvih svetovnih zimskih igrah v Schladmingu, od tedaj pa se redno udeležujejo svetovnih iger. Z njih so slovenski tekmovalci prinašali številne medalje (New Haven, 1995, Toronto, 1997, Severna Karolina 1999, Aljaska 2001, Dublin 2003 in Nagano, 2005). Letos so igre potekale v Šanghaju.

1900 članov do leta 2010

Specialni olimpijci po vsem svetu tekmujejo v 26 poletnih in zimskih športih, v Sloveniji pa jih je razvitih dvanajst. V zimskih športih so to alpsko smučanje, smučarski tek in krpljanje, v poletnih pa plavanje, kolesarstvo, atletika, košarka, nogomet, namizni tenis, balinanje in judo. Program MATP (Motor Activities Training Program) je namenjen osebam z najtežjo motnjo v duševnem razvoju. Tekmovalci se

vsako leto pomerijo na regijskih igrah in regijskih igrah MATP, turnirjih v posameznih športih, državnih igrah MATP in državnih igrah specialne olimpijade, izmenjujejo pa se med letnimi in zimskimi igrami.

Šanghaj 2007 Letošnje igre so imele poseben pogled na Kitajsko zaradi priprav na največji športni dogodek prihodnjega leta, olimpijske in paraolimpijske igre. Kitajska bo tako prva država, ki bo v razmiku dvanajstih mesecev gostila vse tri omenjene športne dogodke. Letošnje igre so potekale pod geslom VEM, DA LAHKO! Da so Kitajci igre res dobro organizirali, se je videlo že na odprtju, ki je gledalce prav navdušilo, saj so na triurni slovesnosti starodavno kitajsko kulturo združili z elementi poguma, sodelovanja, sposobnosti in sreče. Slovesnost, ki ji je dal pečat kalifornijski guverner Arnold Schwarzenegger z ženo Mario Shriver, udeležil pa se je tudi ameriški predsednik George W. Bush, je vrhunec doslej s prihodom olimpijskega ognja, ki je v zadnjih treh mesecih prepotoval osem držav. Ob slovenski delegaciji je na stadion vkorakal Jim Grossman, predsednik organizacijskega odbora zimskih svetovnih iger specialne olimpijade Idaho 2009, saj se je želel, kot sam pravi, pridružiti evropski delegaciji, izbral pa je slovensko, ki dosega zelo dobre rezultate v zimskih športih.

Polna bera medalj Naše barve je zastopalo 23 tekmovalcev. Štirje v plavanju in atletiki, dva v

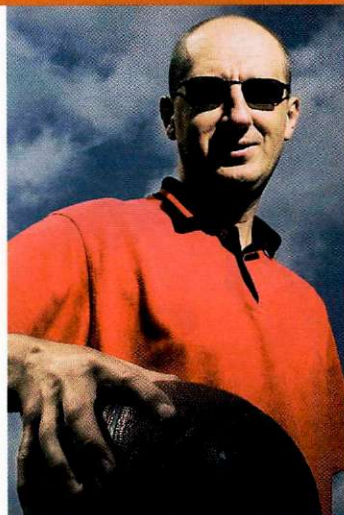
kolesarstvu, namiznem tenisu in tenisu, osem v nogometu in prvič tudi predstavnik v judu. Skupno so osvojili 21 kolajn, od tega šest zlatih, šest srebrnih in devet bronastih. Pri atletih je Janez Juvan bronasti kolajni z maratona dodal še zlato odličje na 10 kilometrov, štafeta 4 x 400 metrov je osvojila drugo mesto, Barbara Šket je bila dvakrat tretja (400 in 800 metrov), bronasto odličje pa je v teku na 100 metrov dodala Andreja Bego. Pri plavalcih je na 400 metrov prosto, ki je bila najdaljša preizkušnja, Boštjan Štruel osvojil zlato odličje, na 200 metrov prosto pa mu je dodal še bron. Drugemu mestu v štafeti 4x50 metrov prosto so plavalci dodali prvo mesto Dejana Likarja na 50 metrov prosto, drugo Anje Pirjevec (50 m prosto), Dejana Likarja (25 m prsno) in Klemence Rihtar na 100 m prosto, slednja je na 50 metrov prosto osvojila še bronasto odličje. Namiznoteniška igralca Stipe Petrovič in Stanka Pušnik sta v posamični konkurenci osvojila prvo oziroma tretje mesto. Kolesarja sta v bero slovenskih medalj prispevala eno zlato, ki jo je Lili-jana Miklič osvojila v kronometru na 10 km. Judoist Željko Najdek je bil prav tako zlat, z dvema tretjima mestoma sta tekmovanje uspešno končala balinarja Marjana Metež in Stanko Zirenstein. Nogometaši Damijan Naraločnik, Janez Strmec, Robi Štruc, Zdravko Bizjak, Sašo Zrnc, Sebastijan Novak, Aleksander Križmanič in Jure Čuk so si po turnirju nadeli srebrne medalje. Število osvojenih medalj kaže, da se naši športniki z rekom »pomembno je sodelovati« ne strinjajo! **D**

AKSEL LUND SVINDAL je zmagovalec uvodne tekme SP v alpskem smučanju 2007/08. Edini finalist med Slovenci Aleš Gorza je po 23. mestu v prvem teku v drugem odstopil, Mitja Valenčič je bil v prvi vožnji 44., Matic Skube pa 58., Bernard Vajdič zaradi bolečin v hrbtu ni nastopil.

Ameriška plavalka **NATALIE COUGHLIN** je na tekmi SP v Singapurju za dvajset stotink sekunde popravila pet let star svetovni rekord na 100 m hrbtno v 25-metrskih bazenih. Petindvajsetletna plavalka je razdaljo preplavala v času 56,51, dosedanji rekord pa je znašal 56,31.

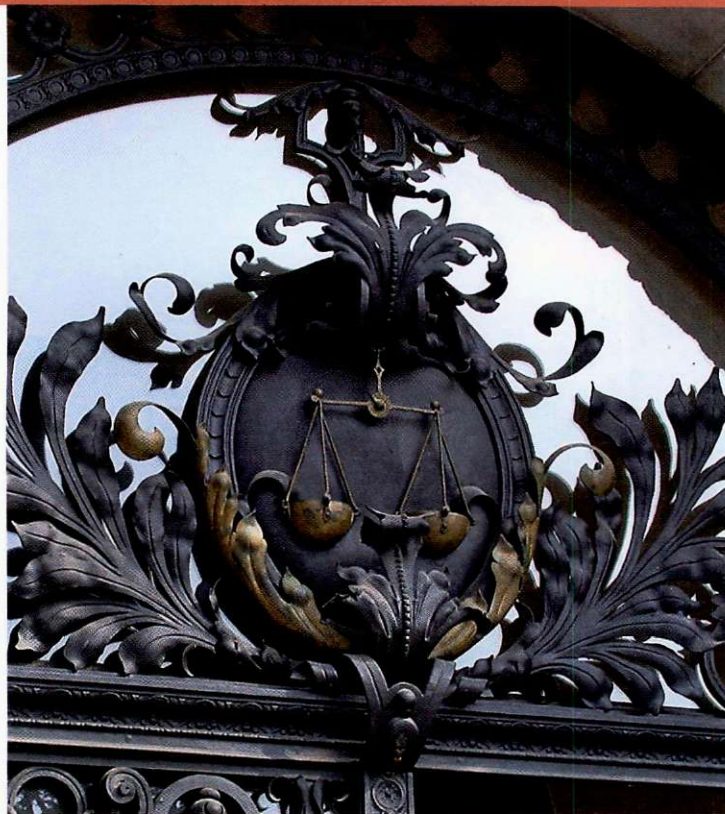

Kdo je najboljši

Esad Babačić

Glasovanje za najboljšega športnika Slovenije vseh časov nas je utrdilo v prepričanju, da smo narod športnikov.

Zadevo smo lahko minuli mesec spremljali na spletu nacionalne televizije. Veliko klikov kaže na to, da smo zelo ponosni na svoje športnike in vse tisto, kar so naredili za našo domovino. Majhna dežela z ne preveč bogato tradicijo se lahko pohvali s precejšnjim številom vrhunskih športnikov, ki so s svojimi dosežki zaznamovali svetovni šport. Takšnih, ki bi si zaslužili naslov najboljšega, je toliko, da se je med športnimi navdušenci razvnela pravcata bitka. Seveda so zgodbe posameznih kandidatov tako specifične, da je odločitev za enega precej težka. Tako se zdi, da je tistih, ki bi si zaslužili to posebno čast, kar nekaj. Zelo težko se je odločiti med Ivom Danevom, Mirom Cerarjem in Leonom Štukljem, saj so bili vsi trije izjemni športniki. Njihov prispevek k uveljavitvi našega športa v svetovnem merilu je tako velik, da je vsaka odločitev v prid katerega od njih še posebej nevhvaležna. Prav tako je neumestno primerjati olimpijsko zlato Rajmonda Debevca in karizmo Bojana Križaja. Da o Srečku Katancu, ki nas je popeljal v višave in nam vlil ogromno samozvesti, ne izgubljam besed. In če smo že pri tem: strinjam se s tistimi, ki se spašujejo, kje sta Zlatko Zahovič in Rok Petrovič. Navsezadnje je bil Zlatko v nekem obdobju eden najboljših evropskih nogometašev, kar res ni malo. Oba sta bila izjemna športnika, ki sta naredila ogromno za slovenski šport. Seveda je na koncu najlažje reči, ta je bil ali pa je najboljši in pika, toda tako lahko vendarle ne gre. Sprašujem se, kako se ob vsem tem počuti Iztok Čop, saj mu niti takšna "nagrada" ne bi prinesla materialnega blagoslova, ki bi si ga s svojimi medaljami in naslovi nedvomno zaslužil. Prav Iztok je namreč tisti, ki bi si naslov najbolj zaslužil. Njegova pot do uspehov je bila najbolj trda in neizprosna. Z vidika uspehov v svetovnem merilu pa je moj favorit vendarle Primož Peterka, ki je dve leti zapored osvajal svetovni pokal v smučarskih skokih. Izbira je še posebej težka, ker ima tako majhen narod toliko šampionov, zato bi bilo najbolje, če bi najprej izbrali tri najboljše posameznike in tri iz kolektivnih športov. Moji trije v individualnih športih so tako: Cerar, Čop in Peterka, v kolektivnih pa Daneu, Anže Kopitar in Katanec. Tako sem se vsaj nekoliko izognil pastem in anomalijam, ki jih prinaša takšen izbor.

Ga je roka pravice končno dosegla?

Boris Šuštar, nekdanji državni sekretar

Šuštarjeva vrnitev

Barbara Prevorčič, arhiv Demokracije

Nekdanji obsojeni državni sekretar na gospodarskem ministrstvu Boris Šuštar je po umiku v Kanado spet v rokah domače policije in pravosodnega sistema. Epilog njegove zgodbe se bo pisal na slovenskih tleh.

Boris Šuštar se je sredi junija še pred koncem sojenja zaradi zlorabe uradnega položaja umaknil v Kanado. Sodišče v Sloveniji ga je julija v njegovi odsotnosti obsodilo na šest let zapor, zaradi česar je bila za njim razpisana mednarodna tirailica. Kanadske oblasti so 26. julija Šuštarja, ki je zaprosil za politično zatočišče, zaradi neveljavnega potnega lista aretirale.

»Domotožje« V zaporu West Detention Center, kjer je bil zaprt več kot dva meseca, se je Šuštar očitno naveličal čakanja, kaj se bo zgodilo z njim. Zato se je odrekel prošnji za azil in kanadsko oblast zaprosil, naj mu omogoči vrnitev domov. Šuštarjeve osebne dokumente so po tistem, ko je med sojenjem na ljubljanskem sodišču zbežal v Kanado in so za njim razpisali mednarodno tirailico, preklicali.

Šuštar je ob uradni odpovedi izpeljave celotnega izročitvenega postopka in uporabi načela specialnosti podal soglasje za izročitev Sloveniji.

V sredo, 24. oktobra, so Borisa Šuštarja izročili slovenskim pravosodnim organom. Z letališča so ga odpeljali v Zavod za prestajanje kazni zapor na Povšetovi. Njegov odvetnik Ivan Stošič se je v 24-urnem roku pritožil zoper sklep o odreditvi pripora. Za pritožbo zoper sodbo, s katero je bil v odsotnosti obsojen zaradi zlorabe uradnega položaja na šest let zapor, imata z zagovornikom še nekaj dni časa.

Zadeva Šuštar končana Minister za pravosodje Lovro Šturm je ob vrnitvi Borisa Šuštarja v Slovenijo izrazil zadovoljstvo, da se je s tem zadeva Šuštar končala. Dejal je, da je s Šuštarjevim prihodom iz Kanade končano tudi

prizadevanje ministrstva za pravosodje, ki se je začelo 20. julija letos, potem ko so prejeli obvestilo Okrožnega sodišča v Ljubljani, da se Šuštar ne pojavlja več na njegovih obravnavah. Postopek je zdaj v rokah okrožnega sodišča, je dejal Šturm. Pojasnil je, da je bil Šuštar z eno sodbo, ki pa še ni pravnomočna, obsojen, vendar zoper njega teče še en postopek. Podrobnosti lahko po ministrovih besedah daje le sodišče. »Ministrstvo za pravosodje ne odloča o usodi posameznikov, ki se znajdejo v sodnih mlinih,« je poudaril minister. »V postopku so nastali stroški zaradi prevajanja in letalskega prevoza, vendar o stroških postopka odloči sodišče,« je še poudaril.

Do denarja z nečednimi posli

Ko je Šuštar junija izginil iz Slovenije, so se v javnosti pojavile informacije, da hoče zavleči so-

jenje in s tem doseči deblokado zamrznjenih bančnih računov doma in v tujini, na katerih je imel dobrih 430.000 evrov in 9.000 dolarjev. Senat je za las ujel rok, ko je Šuštarju še lahko sodil v odsotnosti. Ker v treh letih po vložitvi obtožnice ni izrekel sodbe, se je 13. julija popolnoma iztekla blokada Šuštarjevega premoženja. Vendar pa Šuštar ni mogel do denarja, saj je švicarsko tožilstvo odredilo, da se ne sme sprostiti, dokler od slovenskega sodišča ne dobi obvestila o razpletu postopka. Ko so sredi julija izrekli sodbo, so del premoženja, ki si ga je nekdanji državni sekretar po trditvah tožilstva pridobil z nečednimi posli pri delitvi nepovratnih sredstev ministrstva za gospodarstvo, spet zamrznili, preostanek denarja pa sprostiti. Nadaljnjo usodo Borisa Šuštarja in njegovega premoženja bomo spremljali. ■

Ker vaš avto ni igrača

Vsi, ki boste obnavljali obvezno avtomobilsko zavarovanje (AO) ali zavarovanje voznika (AOplus) in **ste v zadnjem letu imeli 50-odstotni bonus**, ste **odslej upravičeni do 55 % bonusa**.

100 % ZAVAROVANJE ZA 45 % CENE

Odkup bonusa pri prvi škodi

Z dodatnim zavarovanjem za odkup bonusa pri prvi škodi **kljub povzročeni prometni nesreči** v tekočem zavarovalnem letu **ne izgubite bonusa**.

Brez točk!

Če se vam zgodi, da naberete najvišje število izrečenih kazenskih točk in vam odvzamejo voziško dovoljenje, vam z zavarovanjem Brez točk! krijemo stroške ponovnega opravljanja voziškega izpita.

Pravna zaščita voziškega dovoljenja in 24-urna pomoč na cesti za samo 1 cent

Ob sklenitvi AO in AOplus si lahko **samo za 1 cent doplačila** zagotovite **pravno zaščito voziškega dovoljenja in 24-urno pomoč na cesti**.

Denar na roko

Poškodovanci v prometnih nezgodah svoj škodni primer **rešite v enem dnevu!**

Tinkara na sceni

Skupina Bepop, ki je pred leti zacvetela in se kar nekaj časa držala na vrhu glasbene scene, je danes že pozabljena. Nekdanja članica zasedbe, simpatična Tinkara Zorec, pa bo odslej spet pogostejša na sceni. Vodila bo namreč oddajo Rokomet – moja igra. Razlogov je več, glavni pa bržkone začetek lige prvakov in 60-letnica slovenskega kolektiva iz Celja. Nedavno so se po parketu dvorane Zlatorog podile prav vse generacije kluba, krona pa je bil sklepni evropski superpokal minuli konec tedna. Rokometna zveza Slovenije je na trg poslala oddajo, namenjeno ozaveščanju mladih o že omenjeni športni panogi. Voditeljsko taktirko so zaupali pravniško-zabavnemu dvojcu **Damirju Ivančiču** in **Tinkari Zorec**.

Tinkara je svoja leta slave doživela najprej kot plesalka v pozabljeni zasedbi 2Alive s frontmanko Vivian Trebičnik, poročeno Riemer, kasneje pa se je uveljavila v zasedbi Bepop. Tinkara se je v zadnjih mesecih popolnoma posvetila materinstvu, saj s partnerjem Jako vzgajata hčerko Tajó.

Tinkara tokrat v vlogi voditeljice

Se res obeta poroka?

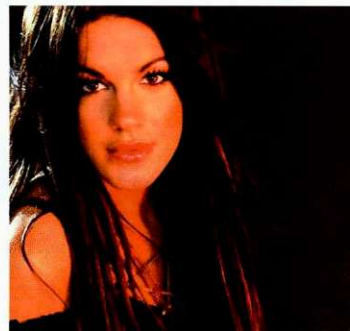
Skupaj z volilnimi izidi nedavnega prvega kroga predsedniških volitev v medijih odmevajo tudi besede Urške Bačovnik o poroki s predsednikom vlade Janezom Janšo. Premier je po volitvah obiskal volilni štab Lojzeta Peterleta, družbo pa mu je delala Urška, ki je pred kamero dejala, da je z življenjem s slovenskim premierjem zelo zadovoljna in da se bosta, če bo šlo tako naprej, tudi poročila. Kljub vsemu pa na vprašanje o datumu poroke ni želela odgovoriti.

Janez Janša in
Urška Bačovnik
- ljubljena medijev

V spomin na pevca

Prah okoli tragične smrti Tošeja Proeskega se še vedno ni polegel. V ljubljanskem nakupovalnem središču so pred nekaj časa pripravili koncert, ki je minil v spominu na Tošeja. Mladi makedonski pevec naj bi bil nastopil na sklepnem koncertu Festivala nakupov in zabave v BTC Cityju. Na festivalu je namesto njega nastopila sarajevska skupina Hari Mata Hari, pela pa je tudi Rebeka Dremelj. Vedno nasmejana Rebeka je tokrat koncert začela bolj umirjeno in je v spomin na Tošeja vidno ganjena zapela balado Jediná, nadaljevala pa je v svojem energičnem ritmu, saj bi, kot je dejala, tudi Toše hotel, da bi

Rebeka
je ogrela
premraženo
občinstvo.

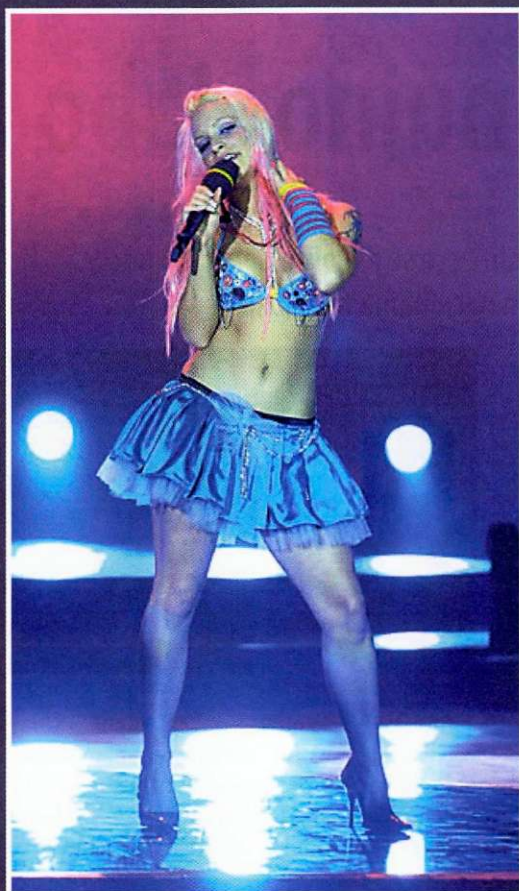
se na koncertu zabavali. Pevec skupine Hari Mata Hari (Hajrudin »Hari« Varešanović) je priznal, da zaradi Tošejeve smrti na koncertu, ki ga je posvetil »svojemu mlademu kolegu Tošeju«, ni najbolj razpoložen, saj je med vsako pesmijo, ki jo je zapel, mislil nanj, kako bi jo on še bolje zapel. Kljub temu je navdušil občinstvo.

Alya

se vrača

Tri leta po izidu prvenca se s svojevrstno in prepoznavno kombinacijo sproščenosti, energičnosti in trdega dela na glasbeno sceno vrača pevka Alya, ki jo lahko uvrstimo med prepoznavnejše in uspešnejše izvajalke v Sloveniji. Med njenimi uspehi lahko izpostavimo zlato prodajo istoimenskega prvenca in nagrado slovenskega radijskega festivala za prvo uspešnico Fluid, ki so jo takratni glasbeni uredniki izbrali za najboljšo rokovsko skladbo leta 2004. V letu 2007 je glasbenica, ki se ne boji eksperimentiranja in omejevanja z glasbenimi žanri, pripravljena na nove izzive in dokazovanja, saj je pred kratkim – poleg stalnega koncertiranja – posnela novo pesem. Alya je svoj vnovični pohod začela s pesmijo A veš.

Dežurni krivci

Na slovenskih televizijah so te dni začeli predvajati videospot za pesem Wanna Kill, ki napoveduje izid nove plošče prleških alternativnih rokerjev Dežurni krivci z naslovom Strup. Wanna Kill je ena udarnejših pesmi na prihajajočem tretjem albumu, ki bo izšel 31. oktobra. To je že četrti spot Dežurnih krivcev in je delo prleškega filmarja in umetnika Vitomira Kaučiča. Kaučič je poleg videospotov posnel dva digitalna celovečerca Groza ju jitsu zombijev in Vinopiri ter nekaj kratkih filmov. Zato se ne čudimo, da je tudi spot Dežurnih krivcev posnet kot kratki film in je prvi prleški »road movie«. Dežurni krivci se pojavijo v njem v precej neglasbenih vlogah in so po oceni režiserja odlično odigrali svoje like, so sporočili iz založbe Dallas. Skupina iz Sv. Jurija ob Ščavnici bo, kot piše na njeni spletni strani, svoj album na dan izida predstavila v ljubljanskem klubu Orto, sledili pa bodo promocijski koncerti v Murski Soboti, Črnomlju, Kamniku, Bistrici ob Sotli, Šentjurju, avstrijskem Gradcu in Izoli.

NAJBOLJŠI GLASBENI
MIKS
ZA VSO SLOVENIJO

Dajte radio
na glas ob 7:07

102.4, 103.7
RADIO CENTER

RADIO CENTER
 Najboljši glasbeni miks za vso Slovenijo

WWW.RADIOCENTER.SI

Rumeno ni nujno slabo

Magični gledalec

Prah po prvem krogu predsedniških volitev se še ni dobro polegel, ko so v javnost že treščile prve kritike na račun nacionalne televizije.

Razlog za bes je bilo zadnje predvolilno »soočenje« tik pred začetkom volilnega molka, to je v petek, 19. oktobra. Najprej je svojo jezo nad oddajo »Predsednik za Slovenijo 2007« stresel dr. Marko Milosavljevič, ki se mu je oddaja zdela »sramotna«, sledil mu je njegov kolega s FDV dr. Vlado Miheljak, ki je oddajo brez dlake na jeziku označil za »poden«. Oddaja je bila verjetno »poden« zato, ker jo je pripravila »grimsovizija« in ne konkurenčna POP TV.

Toda nič zato, če nekateri medijski strokovnjaki zaradi referenduma o RTV še vedno kuhajo mulo. Da oddaja – objektivno gledano – ni bila tako slaba, dokazuje mnenje Marka Crnkoviča, ki pravi, da še zdaleč ni bila zanič. S stališča politične infomiranosti je bila morda res brca v temo, kajti ni šlo več za resno politično soočenje, ampak bolj za predstavitev kandidatov na bolj sproščen način (joj, že spet ta nesrečna sproščenost). Zato je vsak od kandidatov pripeljal s seboj svojo boljšo polovico (razen Elene Pečarič, ki je pripeljala prijateljico), tudi Darko Kranjc, ki sicer še ni poročen, vendar je očitno eden redkih, ki s svojim dekletom ne živi skupaj, kot je dandanes v navadi. Seveda je pri družinskih zadevah najbolj blestel Zmago pl. Jelinčič, ljubljeneec rumenega tiska. In tudi ta oddaja mu je bila pisana na kožo – Zmago se je tako predstavil kot ljubeč, ne prav rosno mlad očka dveh hčerkic, ljubiteljski numizmatik in filatelist ter športnik; manjkalo je morda le to, da se je ukvarjal s »paldstvom«. No, o njegovih podvigih z orožjem, sodelovanju z Udbo ter vlomi v cerkve in Narodni muzej nismo slišali ničesar, saj tovrstne informacije tudi ne bi sodile v tak tip oddaje. Je pa vsekakor sreča, da Janez Drnovšek tokrat ne kandidira za predsednika, saj bi nastala zadrega glede tega, koga bi lahko pripeljal s seboj.

Morda še kakšna beseda o voditeljih zadnje predvolilne oddaje – povezovala sta jo Rosvita Pesek in Mario Galunič. Ne prav posrečena kombinacija, saj je Mario znan po vodenju razvedrilnih oddaj, medtem ko doktorica zgodovine Rosvita Pesek sodi v informativni program. Nekoliko mi pritisk dvigne tudi nadomeščanje slovenskih besed z »malo manj« slovenskimi. Ne vem, ali sem v oddaji kdaj slišal besedi »mož« in »žena«, sem pa velikokrat slišal besedi »soprog« in »soproga«. Toda glede na to, da smo bili pred predsedniškimi volitvami, lahko ob teh spodrsljajih mirno zamižim na eno oko. Če dobro pomislim, tudi oddaja Piramida združuje resne teme z razvedrilnimi vsebinami. Nekateri so zaradi tega jezni na nacionalno TV, kljub vsemu pa še vedno raje gledam osrednji TV Dnevnik, ki mi v primerjavi s »24 ur« že v začetku ponudi vsaj kakšno resno temo namesto vsiljivega senzacionalizma.

In končni vtis? Lahko rečem soliden. Tudi z grafičnega vidika, saj je prevladovala modra barva, čeprav so tovrstne oddaje pogosto »rumene«. Toda tudi »rumene« vsebine niso vedno slabe – še najmanj takrat, ko je treba pregnati resnobo in dolgočasnost političnih TV-soočenj. ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Razjasniti boste morali nekatere nespo-razuje in bolje bo, če to naredite prej kot kasneje. Na nekatera dejstva se boste odzvali precej burno in ježno, vendar se boste hitro obvladali. Intuicija vas ne bo pustila na cedilu.

Bik
21.4.-21.5.

Družinski odnosi bodo pri bikih prve de-kade kar se da zapleteni, pri bikih zadnje de-kade pa se bo nekaj stvari razpletlo po pričakovanih ali pa še veliko bolje. Ne pustite pa si dopovedati neke očitne neumnosti. Bodite trdni.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Zaradi izjemne zaposlenosti si boste starejši dvojčki zaželeli čimprejšnje upo-kojitve, mlajšim pa bo v teh dneh neko-liko dolgočasno in neprijetno, ker boste nekako brez družbe vrstnikov istih let. Želeli si boste minulo poletje nazaj.

Rak
22.6.-21.7.

Pustite odprto srce in oči, saj lahko nale-tite na novega prijatelja. Vaša občutljiva narava bo prišla do izraza, ko bo nekdo govoril malo preveč naravnost o stvar-eh, nad katerimi niste posebej navdu-šeni. Brzdajte užaljenost.

Lev
22.7.-21.8.

Vsi načrti se vam bodo izšli, če boste po-trpežljivi. Nekajkrat boste morali upora-biti zvijačo, saj sicer ne boste mogli pri-ključiti nekaterih oseb. Nenehno se boste otepal finančnih težav, konec tedna pa bo sproščujoč in prijeten.

Devica
22.8.-21.9.

Ponedeljek bo izjemno poln dogodkov in zaposleni boste na vso moč. Premi-sleka bo vredno vse, kar počnete, ven-dar za to ne boste imeli preveč časa. Bodite dobre volje, saj se bo le tako vse izšlo po načrtih.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Čaka vas veliko jesenskih opravil, zato ne boste najboljše volje. Ker ste ponavadi zelo zaverovani v svoj prav, se utegnete zapletiti v spor, ki ne bo peljal nikamor. Morda boste pomislili, da bi vendarle po-pustili nekomu, ki ima očitno bolj prav.

Škorpion
23.10.-21.11.

Sredi tedna boste opravili nekaj nujnih nakupov, ki vam bodo nekoliko osušili denarnico, zato v tem mesecu ne boste prihranili toliko, kot ste imeli v načrtu. Konec tedna bo minil kar doma, saj se vam nikamor ne bo ljubilo.

Strelec
22.11.-20.12.

Odločitve so včasih lahko tudi zelo na-porne, in ko bo ta teden prišel čas za kaj takega, se vam bodo zašibila kolena. Kljub temu ste lahko prepričani, da bo vaša odločitev pravilna. Ne bodite pre-senečeni, če boste dobili občudovalca.

Kozorog
21.12.-19.1.

Ker ste zelo družabni, lahko navežete zelo dobre stike z marsikom. Tako vam bo uspelo najti nekoga, ki bo lahko na-redil veliko dobrega za vas in vaš pro-jekt. Življenje se vam bo kazalo s prij-e-tne strani in boste zadovoljni.

Vodnar
20.1.-18.2.

Morali se boste izogniti svoji želji, da bi se predstavili eni stranki kot takšni, dru-gi pa kot drugačni. Utegneta se namreč srečati in tako se zgodba ne bo ugodno končala za vas. Sicer pa boste imeli fi-nanc dovolj za vse, kar morate kupiti.

Ribi
19.2.-20.3.

Spet vas bo vlekel nazaj, saj vam pre-dlogi vaših nadrejenih nikakor ne bodo všeč. Bodite prepričani, da se vam bo zgodilo nekaj zanimivega, če se boste dlje časa zadrževali na kraju, ki vam je všeč. Veliko dela boste imeli.

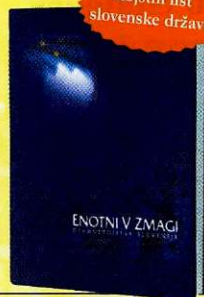
trda vezava, veliki format, 336 strani, 456 fotografij

ENOTNI V ZMAGI

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

od prvih večstrankarskih volitev do mednarodnega priznanja
(april 1990–maj 1992)

Rojstni list
slovenske države

- predstavitev zgodovinskih dejstev
- kronološko urejena fotokronika
- objava faksimilov najpomembnejših državotvornih dokumentov
- izbor iz takratnega časopisnega in revijalnega tiska (članki, karikature)

Cena: 12.800 SIT (53,41 €)
Za člane kluba Samorog: 9.984 SIT (41,66 €)
Možnost nakupa na tri obroke

Več o knjigi na spletnem naslovu: www.samorog.com

Informacije in naročila: knjižni klub Samorog, telefon: 01/ 433 43 06,
naslov: Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, e-pošta: knjizni.klub@samorog.com

DEMOKRACIJA	VNETJE OČESNE MREŽNICE	PRIJETJE IN ODVZEM PROSTOSTI	VRSTA ZAPONKE NA VZMET	DEMOKRACIJA	ARABSKO VZHODNO- AFRIŠKI GRM	MADŽARSKI PEŠNIK (LASZIO)	KOLIČ DRA- GOCENOSTI KAČJI LEV	SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	PISEC LJUBEZNSKIH PESMI	VELIK ARKTIČNI JELEN	VELIKA ZACETNICA	FRNIKOLA	DEMOKRACIJA
								FRANCOSKI IGRALEC (DANIEL)						SKRBNOST, VNEMA (ZASTARELO)
								GORSKO ZEMLJEPIŠNO IME						
								MESOJEDA MOČVIRSKA RASTLINA						
								NIKOLA TESLA			SL. IGRALEC (EVGEN)			
								GLASBENIK HENDRIX			MILILITER			
								JAP. OBLIKA BUDIZMA					KDOR DEKLAMIRA	POMNILNIK V RAČUNAL- NISTVU
														PASTIRSKA PESEM ALI IGRA
VODNA ŽIVAL S KLEŠČAMI				HRVAŠKI PISATELJ (VJEKOSLAV)						SLOVENSKA IGRALKA (LJERKA)	LEPILO			
DALJŠE ČASOVNO OBDOBJE				ORGANSKE SPOJINE						PRITOK SAVINJE	REKA V KALIFORNIJI			
SINTETIČNO VLAKNO				LUKA POD FRUŠ. GORO				GLAVNI ŠTEVNIK					LIDIJA SOTLAR	
PRIPADNIK ITALOV					DELAVSKA ENOSTNOST			SOL ALI ESTER SOLITRNE KISLINE					ŽENSKO IME	
NABRAN OVRATNIK					SLIKARKA ŠUŠTARJEVA			JOŽICA AVBELJ					REKA V ETIOPIJI	
MLADA KRAVICA, ICA						STARO- RIMSKI POZDRAV	IZDELOVALEC SALAME	SANKE					IGRALEC VALIČ	
						ULKUS								
VMESNA STENA				RUSKA POČITNISKA HISICA				ANTON KOLAR		PREČNI DROG V KOZOLCU				
				SARAJEVO										
RUSKA FILMSKA IGRALKA										VRSTA SPOJINE (IZ ČRK LENO)				
NAŠA PLAVALKA ISAKOVIČEVA					NAŠ VESLAČ TUL					MALO VREDNI DROBNI ELEMENTI				

Rešitev prejšnje križanke

GOLIDA, OLIVIN, RIVERA,
NV, RES, JEK, KT, MARANTA,
SPOT, HRIB, REIS,
MOZIRČANI, LAVI, LIRA,
SISTOLA, BORAT, ASTI,
IVANOV, TRNOVKA, RILA,
ITRI, IRAN, ENN, JAKAC,
DALI, TKIVO, ANALITIK,
AKAD, ČT, AJAJA

Nagrajenci 42. številke

- 1. nagrada:** **TONČKA LAHOVNIK**
Gospodsvetska 27/c, 2000 Maribor
- 2. nagrada:** **SONJA TATJANA CHRISTOF**
Vojkova 87, 1000 Ljubljana
- 3. nagrada:** **METKA RUTAR PIBER**
Alpska cesta 1, 4260 Bled

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo,
da nam pošljejo svojo davčno številko.

Nagrade

- 1. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi
- 2. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi
- 3. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do 8. 11. 2007
pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315,
1001 Ljubljana,
s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

➤ **29.10.1774** je v Pekingum umrl slovenski matematik in astronom misijonar Avguštin Hallerstein. Postal je mandarin na kitajskem dvoru in izvedel enega prvih popisov Kitajcev.

➤ **29.10.1783** je umrl francoski matematik in filozof Jean le Rond d'Alembert, ki je z Diderotom izdal enciklopedijo. Družinska guvernantka mu je pojasnila, kaj je filozof: »Filozof je človek, ki se vse življenje muči, da bi o njem govorili po smrti.«

➤ **29.10.1944** so po sporazumu med SLS in Jugoslovansko nacionalno stranko ustanovili Narodni odbor za Slovenijo kot »začasno narodno predstavništvo narodne države Slovenije.« Ustanovitev je podpisalo okoli 300 slovenskih javnih delavcev z ilegalnimi imeni.

➤ **30.10.1910** je umrl švicarski zdravnik in človekoljub Henry Dunant, ustanovitelj mednarodnega Rdečega križa in Nobelov nagrajenec za mir leta 1901.

➤ **31.10.1918** je predsedstvo Narodnega vijeća v Zagrebu imenovalo prvo slovensko nacionalno vlado. Njen predsednik je postal Josip vitez Pogačnik.

➤ **31.10.1918** so skupine slovenskih prostovoljcev, v katerih so prevladovali rezervni častniki in podčastniki razpadle avstro-ogrske vojske, zasedle pomembnejše vojaške in prometne točke na Kranjskem. Naslednji dan je to naredil v Mariboru tudi major Rudolf Maister.

➤ **1.11.1874** so v Trstu ustanovili politično društvo Edinost. 8. januarja 1876 je začelo izdajati list Edinost z geslom: V edinosti je moč.

➤ **1.11.1990** je v severovzhodni Sloveniji prišlo do velike naravne nesreče zaradi izrednega naraščanja rek in potokov. Gospodarska škoda je bila ocenjena na 9 milijard dinarjev ali četrtno družbenega proizvoda Slovenije v letu poprej.

➤ **2.11.1775** se je začel pouk v vseh štirih razredih na novo odprte ljubljanske realke.

➤ **2.11.1789** so v Franciji zaplenili vse cerkveno premoženje. To je bil prvi udarec, ki ga je pretrpela Cerkev v svoji zgodovini.

➤ **2.11.1890** je bil kmet Ivan Nabergoj iz Proseka povzdignjen med viteze.

➤ **3.11.1989** se je začel XIII. kongres ZSMS v Portorožu, na katerem se je ZSMS predstavila z novo interpretacijo svojega imena: **Za Svobodno Misel Sveta**. Jeseni 1989 so se začele v politične stranke spreminjati tudi dotedanje družbenopolitične organizacije.

➤ **4.11.1956** so sovjetske čete začele napad na Budimpešto. Začela se je šestdnevna vojna.

➤ **4.11.1991** je New York Times objavil članek, v katerem je avtor zapisal, da Jugoslavije ni več in da so tam le »republike, ki se čutijo tako samostojne kot Estonija, Latvija in Litva«.

POGLED NAZAJ (OD 29. 7. DO 5. 11.)

Noč čarovnic

V angleško govorečem svetu imenujejo noč pred dnevom spomina na mrtve noč čarovnic. Običaj izhaja iz časa Keltov davno pred našim štetjem. Keltski duhovniki, druidi, so ob izginjanju sonca ugotovili, da so za umiranje sveta okoli njih odgovorni duhovi njihovih pokojnikov. Na okoliških hribih so kurili velike kresove, da bi zbegali zle duhove in bi se na njih zbirale leteče čaravnice. Nekateri so se oblekli v cape, da bi prave duhove prepričali, da so njihovi kolegi že na delu in bi zato odšli drugam. Iz tega so v angleško govorečem svetu nastale navade, da v noči čarovnic obešajo umetne čaravnice na hiše in podobno, da bi čaravnice in zli duhovi vide-

li, da so pri tej hiši že njihovi kolegi. Tisoč let kasneje so kristjani svoj praznik »obesili« na pogankega. V poznem srednjem veku so na primer žalujoci na pogrebi poleg križev nosili tudi sveče in bakle. Od takrat je ostala navada prižiganja sveč. Za nekatere predstavljajo navzočnost boga, za druge pa samo spomin na pokojne in spoštovanje do mrtvih. Svečke pomenijo simbol vere in upanja v večno življenje.

Liberalci in klerikalci

Slovenski liberalci so **31. oktobra 1939** v svojem glasilu Jutro kritizirali slovenske klerikalce, da si ti lastijo izključne kompetence v boju za avtonomno banovino Slovenijo, da jo želijo oblikovati izključno po lastni strankarski predstavi in da nočejo sodelovati z nobeno drugo politično silo v slovenskem narodu. Zavračali so klerikalne očitke, češ da so jugoslovanski nacionalisti zoper samoupravo Slovenijo.

Zapisali so, da so tudi oni jugoslovanski nacionalisti po »svojem programskem gledanju in na podlagi praktičnih izkušenj za najvišjo

V to svrhu Vam priporočamo dnevnik

JUTRO

ki je kakor znano najbolj razširjen slov. dnevnik. Radi njegove visoke naklade in vedno zanimive vsebine ga čita, ker se izposoji iz roke v roko, povpr. dnevno do

150.000 čitateljev.

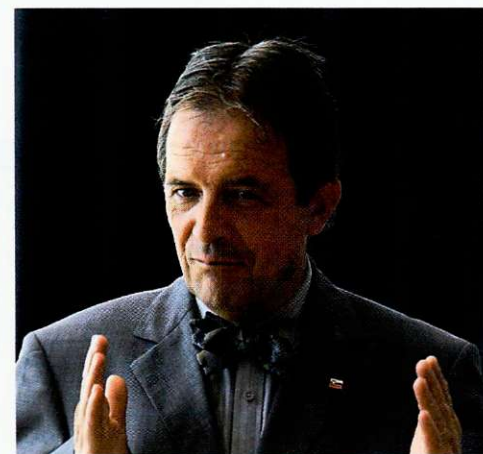
Razstavljali! Smatrate »Jutro« za svojo najboljšo moč, ki Vam bo, ako se jo poslužite, pripomogla do najuspešnejših kupčij.

samoupravo bodoče nove banovine«. Poudarili pa so, da »nočejo, da se v političnem in narodnem smislu zrahljajo slovenske vezi z ostalo državno celoto, a v gospodarskem smislu se ona ne sme iztrgati iz sklenjenega jugoslovanskega področja. V kulturnem oziru mora pri vsem samobitnem razvoju težiti, da se duhovne vezi s Hrvati in Srbi utrjujejo«. Na prelomu let 1939/40 so liberalci opustili svoje pisanje v prid avtonomni banovini.

Brejc na čelu SDV

1. novembra 1990 je mesto načelnika Službe državne varnosti (SDV) prevzel Miha Brejc. Marca 1991 je bila reorganizacija SDV končana, maja pa je bila sprejeta novela zakona o notranjih zadevah, s katero je nastala tudi nova obveščevalna služba, Varnostno-informativna služba (VIS).

»Kako zakoreninjena je bila logika delovanja SDV, se vidi tudi po programu dela za leto 1990, v katerem so bili predmet obdelave še vedno mnogi vidni predstavniki Demosa, čeprav so tedaj že prevzeli pomembne državne funkcije,« je zapisal Miha Brejc. »Ustvariti je bilo treba ustrezne pravne podlage in v tem okviru poiskati možnost, da se SDV znebi vseh tistih agentov, ki so si v preteklosti umazali roke ali izkazujejo nenaklonjenost demokratičnim procesom v Sloveniji. Tako je počasi nastal spisek oseb, ki smo jih maja 1991 upokojili ... Rezultati organizacijskih, tehničnih in personalnih ukrepov so se kmalu pokazali. SDV je pridobila okrog 200 novih pozicij v vrstah JLA, v drugih republikah Jugoslavije in v tujini.«

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajsanja pism, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 42/30

Predvolilni študentski manevri (1)

V prispevku »Predvolilni študentski manevri« v Demokraciji, 18. oktobra 2007, je bilo v prispevku novinarja Petra Avenika navedenih kar nekaj neresnic, ki niso bile preverjene v Študentski organizaciji Univerze v Mariboru (ŠOUM) in tako bistveno vplivajo na percepcijo ŠOUM med študenti in drugo javnostjo. Zato se čutimo dolžni, da pojasnimo določena dejstva.

Študentska volilna komisija je leta 2005 zavrnila 11 kandidatur za člane v študentski zbor ŠOUM. Kandidature so bile zavrnjene zaradi pomanjkljivosti, o čemer so kandidati bili pisno obveščeni. V ŠOUM smo zato zelo začudeni nad izjavo: »To se je zgodilo potem, ko je volilna komisija zavrnila kar enajst kandidatur študentov, ki vladajočim na ŠOUM niso bili všeč.« Vloge morajo biti namreč natančno izpolnjene, da se izognemo zapletom pri eviden-

tiranju kandidatov, in tako je bilo tudi letos. Živimo v pravni državi in zato je vsakemu državljanu jasno, da se je pri zadevah, kot je na primer kandidatura v neki organ, treba držati pravil. Volitve v študentski zbor ŠOUM so leta 2005 potekale pred fakultetami in ne na fakultetah iz preprostega razloga, ker Univerza v Mariboru ni pustila izvedbe volitev v svojih prostorih. Študentska organizacija Univerze v Mariboru je to razumela kot nedopusten poseg univerze v avtonomno študentsko organiziranost.

V Študentski organizaciji Univerze v Mariboru še enkrat poudarjamo, da letošnje volitve – kot tudi vse doslej – potekajo po vseh pravilih, v skladu s študentskim odlokom o volitvah v študentski zbor ŠOUM in z vsemi demokratičnimi načeli. V ŠOUM zato razne provokacije in poskuse diskreditacije na račun nepravilnosti pri postopkih volitev razumemno kot nameren poskus očitne izvedbe letošnjih volitev v najvišji organ študentov Univerze v Mariboru.

Lidija Novak, Služba za odnose z javnostmi, Študentska organizacija Univerze v Mariboru

št. 43/16

Prva (ne novinarska) peresa Dela (2)

Odgovorni urednik Dela Janez Markeš me je 11. oktobra, ko sta bila v Demokraciji objavljena dva članka Ane Jud, in sicer »Zares

nevarna strategija« ter »Prva (ne novinarska) peresa Dela«, poklical in od mene zahteval, naj mu omogočim, da bo v naslednji številki objavljen njegov odgovor na istem mestu oziroma na istih straneh v reviji. Njegova zahteva me je na moč začudila, saj je v tedniku Mag kot namestnik urednika in urednik vseskozi odločno zagovarjal prakso, da morajo biti odgovori oziroma popravki objavljeni v za to namenjeni rubriki oziroma pismih bralcev. V naši reviji so to Odzivi in mnjenja. Ob zadnjih spremembah Zakona o medijih, ki določa, da se pri tiskanih medijih šteje, »da je popravek objavljen na enkovrednem mestu, če je objavljen na isti strani znotraj iste rubrike in v enaki ter enako veliki pisavi kot članek, na katerega se nanaša«, je bil zelo kritičen prav do te spremembe v zakonu. In na to sem ga spomnil. Mimogrede; spomladi se je v Magu na veliko zgražal, ker je poslanec Anton Rop od njega zahteval objavo na istem mestu, kot je bil objavljen članek o njem, nedavno pa mu je sodišče izreklo globo, ker nekdanji direktorici Primorskih novic Barbari Verdnik lani ni hotel objaviti popravka na istem mestu, kot je bil prvotni članek. V nasprotju s svojimi prejšnjimi stališči je torej Markeš še naprej vztrajal, da mora biti njegov odgovor objavljen na istem mestu, pa čeprav to zahteva le redko kdo. Opozoril sem ga, da bom odgovor težko objavil na istem mestu, saj so bile pred nami predsedniške volitve in vse polno tem, ki jih je treba pokriti. Nekako sva se potem le dogovorila, da bo njegov odgovor objavljen na istem mestu v naslednji številki. Že naslednji dan so se stvari postavile na glavo, objavljena je bila razsodba Vrhovnega sodišča Republike Slovenije v primeru škofa Gregorija Rožmana in Mihe Kreka, ki je razveljavila več kot šestdeset

let staro komunistično obsodbo. Seveda sem se odločil, da zadevo pokrijemo obsirneje, saj gre za eno najpomembnejših razsodb po osamosvojitvi Slovenije.

Zaradi tega mi ni preostalo drugega, kot da Markešev odgovor objavim v pismih bralcev ali v naslednji številki na istem mestu. V nedeljo, 14. oktobra, zvečer mi je poslal svoj odgovor, v ponedeljek, 15. oktobra, pa poklical, da bi s pritiskom name res zagotovil objavo v naslednji številki in na istem mestu. Dejal sem mu, da se je zadeva zaradi razveljavitve Rožmanove obsodbe spremenila, da potrebujemo prostor za članek o tej temi in da njegovega odgovora ne morem objaviti na istem mestu, ampak v pismih bralcev. Zahteval je objavo takoj in na istem mestu. Rekel sem mu, da to ne pride v poštev in da bo pač njegov odgovor v skladu z zakonom o medijih in s pravico do popravka ali odgovora objavljen čez štirinajst dni na istem mestu, kar omogoča zakon. V tistem trenutku je Markeš izgubil živce, začel vpiti name, mi groziti, pri čemer je uporabil tudi nekaj besed, ki niti približno niso primerne za odgovornega urednika »osrednjega slovenskega časnika«, kaj šele za doktorja teoloških znanosti. Skratka, reagiral je popolnoma neprofesionalno. V svoji novinarski in uredniški praksi še nisem doživel (grožnje Andrijane Starina Kosem so poglavje zase ali pa tudi ne glede na to, da je prva nadzornica časopisne hiše Delo), da bi urednik in novinar drugega časopisa vpil name in mi pretel. Celotni uredniki ali novinarji drugih časopisov, ki naj bi bili bolj »levi«, znajo biti veliko bolj taktični. Ko se srečamo ob kakšni priložnosti, se normalno pozdravimo in izmenjamo nekaj besed, čeprav občasno zapišemo (ali objavimo) kakšno kritično drug o

► drugem. To je profesionalnost in novinarska kolegialnost, ne pa da se v člankih na veliko piše o novinarski profesionalnosti in korektnosti, v praksi pa se pozablja na stvari, ki jih je novinar pred tem še vneto in zagrizeno zagovarjal.

Pa še to. Demokracija svojo uredniško politiko vodi samostojno. Večinski lastnik podjetja Nova Obzorja, d. o. o., ki izdaja Demokracijo, je avstralski Slovenec Dušan S. Lajovic. Glasilo SDS je Nova pot. No, domnevam pa, da odgovorni urednik Dela to ve!

*Metod Berlec,
urednik Demokracije*

št. 43/16

Prva (ne novinarska) peresa Demokracije! (3)

Odgovorni urednik Dela Janez Markeš je v Demokraciji spisal nekaj polpismenih stavkov, ob čemer se je vsak vsaj povprečno razgledan državljan samo posmešnil, kajti od nekoga, ki zaseda visoko pozicijo v osrednjem slovenskem časniku, bi pričakovali vsaj obvladovanje temeljnih slovničnih pravil; ampak saj vemo, da Markeš nikdar ni bil novinar, ki bi mu pero tekoče teklo, širina jezika njegovega izražanja je skopa kot prazna lupina orehovega jedrca, o obsegu njegovega intelekta se lahko prepriča vsak, ki z njim govori minutko ali dve,

88,3 & 105,1 MHz

ALPSKI VAL

Radio Alpski val

www.alpskival.net

+05 38 11 886

+05 38 11 674

RADIO

96,4 MHz

Ta pravi!

Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lennart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO DMEV

97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz

UKV, STEREO, RDS

o tem, da zadnje čase, ko Markeš stopa po Delovih hodnikih, po stavbi menda odmeva čudško žvenketanje, pa si tudi lahko mislimo svoje: žvenketa menda hrbtenica. Markeševa hrbtenica. Menda je zdaj popolnoma vsem jasno, iz česa je ta v resnici sestavljena. Iz kovancev valute evro.

A raje pogledimo nekaj dejstev, čeprav je sprenevedajoče se že to, da Markeš v odgovoru ni bil sposoben konkretno demantirati niti ene moje trditve. V odgovoru navaja, kako je stopil do v. d. odgovornega urednika Maga Silvestra Šurle in mu prijateljsko (!?) izrazil nestrinjanje s podpisom izjave Etičnega poziva k profesionalizmu. Ne vem, kje je Markeš kar nenadoma pobral Šurlo, in tudi iz tega sledeče namigovanje, naj bi bil Šurlo moj vir, je samo še ena smešna Markeševa blodnja (približno enaka blodnji, da sta s Šurlo prijatelja: Markeš nima več prijateljev); namreč: komuniciram z več ljudmi iz Delove stavbe. Pravzaprav jih je presneto veliko, s katerimi komuniciram. In ti ljudje vedo, da sem napisala resnico (kako Markeš po novem cenzurira tekste, ki niso všeč Gregorju Golobiču, Pivovarni Laško, Andrijani Starina Kosem, Stojanu Zdolšku in Bošku Šrotu, in kako je cenzuriral tudi moj tekst z naslovom Zares nevarna strategija, ki ga je tedanji predsednik uprave Dela Danilo Slivnik želel objaviti, a ni imel možnosti, ker so mu laške piranhe pobrale pristojnosti), zato se je Markeš s svojim odgovorom le še dodatno osmešil. Nadalje Markeš navaja, naj bi mu bile zagrožene sankcije v Demokraciji. A res? Kje? Od koga? Prosim za dokazilo! Markeševa trditev je popolna laž. A nič hudega, ljudje niso slepi, Markeševa de-

nja govori sama zase in odveč je sploh razmišljati, da mu še kdo verjame. Slovenska »levica«, ki ji Markeš danes hlastno leze v anus (resno me skrbi, da bo na naslednji tiskovni konferenci Golobiču padel skozi usta), ga bo, ko ji bo odslužil, odvrгла kot staro in obrabljeno blago, kajti posel je posel, Markeš pa pač ni človek, ki bi razumel posel (on je samo oproda tistih, ki mu v nekem trenutku lahko ponudijo boljšo ek-sistenco; včasih je bil to Slivnik, danes je to človek, ki je »zakupil« Delo – Golobič), »desnica« pa ga ne bo več povohala. Že Napoleon je vedel, da je izdajstvo lahko slastno, izdajalci pa sodijo na vislice, mar ne? Smešno je tudi, da Markeš delno navaja moja elektronska sporočila in sporočila sms, pozabil pa povedati, da je nadlegoval moje poslovne partnerje in prijatelje. A da jih ni nadiral in zmerjal? Od kod pa potem priče, ki lahko potrdijo njegovo besneče obnašanje v zadnjem mesecu dni? Gremo na sodišče? Jaz s tem nimam težav, Markeš pa jih ima. Še vedno pravim enako: Markeš, kar koli boš storil, bom uporabila proti tebi. Doslej sem tako počela, nadalje bom to počela in ti ne boš popolnoma nobena izjema. Je to grožnja? No ja, potem se pa s Stojanom Zdolškom kar hitro odpravita na policijo. Da se bomo lahko še močneje smejali. A ja, nimata časa? Morata pisati članke o tem, kako je bil Andrej Plahutnik superioren varuh konkurence, kako Pivovarna Laško ne monopolizira države in kako je Golobič pameten? Same takšne laži lahko po novem, odkar je odgovorni urednik Markeš, beremo v Delu. Mimogrede: Markeš, ki očitno ne razume niti osnov za-

konitosti varovanja zasebnosti, je izdal mojo gsm številko javnosti; s tem mi je škodoval in sem bila številko prisiljena zamenjati, ampak ker slovim kot prijazna oseba, vam zdajle, v zameno za Markešovo dejanje, izdajam njegovo gsm številko (njeno uporabo pa prepuščam vaši lastni presoji): 041 396 028.

*Ana Jud,
svobodna novinarka, Ljubljana*

Stranki SD se lušči barva

Po 17 letih demokracije v Sloveniji človek težko verjame svojim ušesom, da je mogoče to, kar je naročil študentom dr. Igor Lukšič, podpredsednik stranke Socialnih demokratov (SD), naslednice KPS, predavatelj na fakulteti za družbene vede, naj v času predsedniških volitev, ki so bile v nedeljo, 21. oktobra 2007, spremljajo sv. maše in poročajo o morebitni politični dejavnosti duhovnikov /.../, še posebno kar zadeva poziv k udeležbi na volitvah. Študentje naj bi poleg vodje obreda spremljali tudi državljane.

Kam smo spet prišli, da podpredsednik stranke, ki se razglaša za evropsko usmerjeno, pošilja na teren »špiceljne«, ki naj prisluškujejo, vohljajo in poročajo, kaj bodo voditelji verskih skupnosti, še posebno Katoliške cerkve, govorili ob volitvah. Ali gre za vnovično ustrahovanje civilne družbe (kristjanov)? Naročilo prihaja z vrhov stranke SD. Iz tega lahko sklepamo, da je usmeritev te stranke jasna ne glede na predsednika g. Boruta Pahorja, ki pred javnostjo vse zavije v celofan in leporeči kot nekdanji tovariši v komunizmu, ki so veliko govorili, pa malo povedali.

Ob "Lukšičevem naročilu študentom" se človek sprašuje, ali se vračajo nekdanji časi komunizma, ko smo imeli "spremljevalce" na vsakem koraku. Ob tem mi prihaja na misel čas služenja vojske v Prištini pred 40 leti, ko so nas, bogoslovce, še posebej kontrolirali. Komaj smo oblekli vojaško obleko, že so nas klicali k oficirju "bezbednosti", zakaj se bogoslovci zbiramo, molimo skupaj rožni venec, kaj se pogovarjamo ... Takoj smo vedeli, da so vojaki, "naši drugovi", kot da nes Lukšičevi študentje hodili za nami kot "angeli varuhi" in nam prisluškovali ter o tem poročali naprej. Niti študentskega časopisa Tribuna nisem smel naročiti. Ta kontrola je bila skoraj pri večini duhovnikov vse do leta 1990.

Leta 1990 sem bil prepričan, da smo se za vedno poslovili od udbovskih metod, pa vidim, da sem se zmotil. Zato hvala lepa za "Pahorjevo" stranko SD, ki se ne more ločiti od Stalina, Lenina, svojih vzdornih prijateljev in njihovih metod. Pregovor: Jabolko (SD) ne pade daleč od drevesa (Komunistična partija Slovenije), se s takim načinom samo potrjuje. Zato vedno bolj razumem, zakaj je pri starejših duhovnikih še vedno toliko nezaupanja do levo usmerjenih voditeljev (tudi do mlajših!). Ti niti v demokraciji ne morejo iz svojih ustaljenih navad. Vedno znova udarjajo po Cerkvi, uporabljajo besednjak svojih predhodnikov, širijo laži, se poslužujejo ideološkega boja in umetno razdvajajo slovenski narod. Če že starejši tovariši ne morejo pozabiti lekcij, ki so se jih naučili na "kumrovskih tečajih", bi to pričakoval vsaj od mlajših!

Sprašujem se: Ali je zaman padel berlinski zid, čemu so bile demokratične volitve leta 1990, vstop v EU in vsi napor 17 let, če imamo še vedno take stranke in njihove voditelje?

Igor Lukšič je tako leto pred parlamentarnimi volitvami, s tem ko je razkril "svoje karte", nehote razkrinkal tudi usmeritev svoje stranke. Že nekajkrat prepleškana barva stranke se lušči in spet se kaže prava – rdeča, od katere se, kakor kaže, ne morejo posloviti. Ampak s prihodom jastrebov iz LDS je ta barva še bolj

zasijala v pravi luči. Upajmo, da se s tem tudi marsikomu odpirajo oči. Bog daj, da bi končno padle "lusnine z oči" kakor apostolu Pavlu posebno tistim volivcem, ki pred volitvami gledajo le "lepe oči, prijazen nasmeh, lepe obleke, kravate" in jim že več kot desetletje nasedajo.

*Darko Metelko,
Gor. Brezovica, Šentjernej*

Zakaj bom volil Lojzeta Peterleta?

Bilo je še v onem času, ko je bil Lojze prvi premier svobodne Slovenije, še preden ga je združenim rdečim silam iz opozicije in Demosa po več poskusih uspelo odstopiti. Tistikrat sem kot zagnan internist s tremi šolskimi otroki in na pol dograjeno hišo rad še kaj postrani zaslužil in sem bil vesel, ko me je kolega kirurg zaposlil v svoji ambulanti za letalce. Na pregled za podaljšanje licence športnega pilota je prišel tudi g. Peterle. Zdrav, brez težav. Ko je ležal na preiskovalni mizi, sem opazil, da ima na peti zašite nogavice. Sicer zelo lepo in skoraj neopazno, a vendar zašite. Zašite nogavice, in to v času, ko tega pri nas nisi videl skoraj pri nikomer več. Ko smo jih ne varčno in ne ekološko, kot se v zadnjih desetletjih znamo obnašati v naši deželi, metali stran že pri prvi luknjici ali spuščeni zanki ter kupovali nove.

In takrat sem pomislil, koliko cankarjanske ljubezni mora biti v tistem paru nogavic! Kako ga mora imeti žena rada, da mu po vsem delu čez dan v službi in doma, po ukvarjanju z otroki in s kuho zvečer ne le zlika srajco, pripravi obleko in kravato, ampak mu še zašije nogavice. Kajti nogavic ne zašijeta vlada ali parlament ali katera vladnih služb, nogavice zašije žena. Človek, ki ga ima nekdo tako brezmejno rad, da mu šiva nogavice, zagotovo zasluži moje spoštovanje – in moj glas!

Drugi razlog je manj čustven in bolj preprost. Gospod Lojze Peterle je edini od vidnih slovenskih politikov, ki nas, Slovencev, doslej še ni potegnil! To je tako pomembno dejstvo, da vsi drugi kandidati zbledijo.

Kajti želim si predsednika, ki mu bom pomenil toliko kot kateri

Neumnost brez meja!

Marija Vodišek

Vse, čemur smo priče zadnje čase na področju medijev, je skrajni verbalizem oz. vsebinsko prazno govoričenje. Sem spada peticija novinarjev zoper cenzuro, katere avtorja sta Blaž Zgaga in Matej Šurc, podpisalo pa jo je 438 »novinarjev brez meja« (N. B. M.). Kaj si predstavljajo pod tem imenom? Naj po zgledu Zdravnikov brez meja odidejo v dežele tretjega sveta, kjer se bodo srečali s popolnim brezpravjem, in naj od tam poročajo. Prepričana sem, da noben medij ne bi zavrnil njihovih reportaž. Očitki »novinarjev brez meja« letijo na vlado, ki da posega v delovanje medijev. To bodo morali seveda dokazati, ni dovolj le obtoževanje. Število podpisov ima seveda svojo težo, ni pa vseeno, kdo kaj podpiše. N. B. M. so se odločili za kolektivno zavajanje državljanov. Mnogi nasedajo, mnoge privlačijo številni podpisi, čeprav bi prav številčnost morala biti sumljiva. Predsedniku DZ Francetu Cukjatiju očitajo njegovo izjavo ob izročitvi peticije, češ da bi se moral vsaj MORALNO izreči za podporo svobode tiska. Kaj pa je svoboda tiska? Da se izogne kritiki, namenjeni prav njemu, mu to očita tudi odgovorni urednik Dela Janez Markeš, čeprav številne puščice novinarjev letijo na Delo. Urednik Mladine Grega Repovž očita pritisk na Mladino prek oglaševanja. Poanta očitkov je oglaševalski denar in Delo je časnik, ki ima največ oglasov. Menim, da v demokraciji nihče, ne teolog, ne novinar in ne filozof, čeprav v eni osebi, nima pravice odrekati svobode izražanja nikomur, kot to v svoji sobotni kolumni počne urednik Dela Janez Markeš. No, medtem sta se na Delu zgodila Brutus in Juda Iškarijot. Pred 213 leti je Robespierre poslal na giljotino Dantona, čez 3 mesece je »Nepodkupljivi« šel po isti poti. Do kdaj bo Markeš še protežiranec Starina Kosmove in Zdolška? Povsem jasno je, da je glavni vzrok vsega dogajanja na področju medijev kapital. In ko odvetnik Zdolšek govori o demokraciji, si ta osramočena zakrije obraz. V isto kategorijo kot nedokazani protesti novinarjev spadajo tudi pavšalni očitki odgovornega urednika Dela. Podpisov pa ne zbirajo le N. B. M., temveč tudi Sviz, ki se bori za »kakovostno javno šolstvo«. SIC. V Delu, 18. oktobra, se glavni svizec pohvali s 63.000 podpisi. No, medtem jih je zbral že več, saj upokojenska društva izkoriščajo organizirane izlete svojih članov za to, da jim vsilijo v podpis peticijo za »kakovostno šolstvo« Branimirja Štruklja. Vsi ali pa večina upokojenskih »izletnikov« podpiše tako izjavo, ki jim jo uslužni voditelji izleta ponudijo kar med vožnjo. Primer: v sredo, 17. septembra, je bil izlet z imenom »Plemeniti lipicanci« Društva upokojencev komandanta Staneta, Gotska 12. 84 upokojencev je razen enega ali dveh podpisalo Štrukljevo peticijo. To ni samo izkoriščanje izleta v politične namene, temveč poniževanje upokojenske generacije, saj avtorji peticije računajo na njihovo ubogljivost in splošno nepoznavanje aktualnih dogodkov, pri katerih je prvo prav šolstvo. Torej se nadaljuje znana praksa, da se prek hrbtov upokojencev doseže cilj. Bodo »borci za demokracijo« iz SD to kaj komentirali?

koli drug pošten državljan (in to ne tako malo!), ki mi ne bo solil pameti z multiplikacijo resnic in s ponarejanjem zgodovine; predsednika, ki bo, če že živi od mojih davkov, na praznik moje domovine na njeni proslavi stal na svojem

mestu, pa četudi proslave niso vedno povsem ubrane z mojimi estetskimi in patriotskimi čustvi.

In mislim, da ga po petinpetdesetih letih svoje tuzemske dobe celo zaslužim!

Janez Resman, Radovljica

Politični semafor

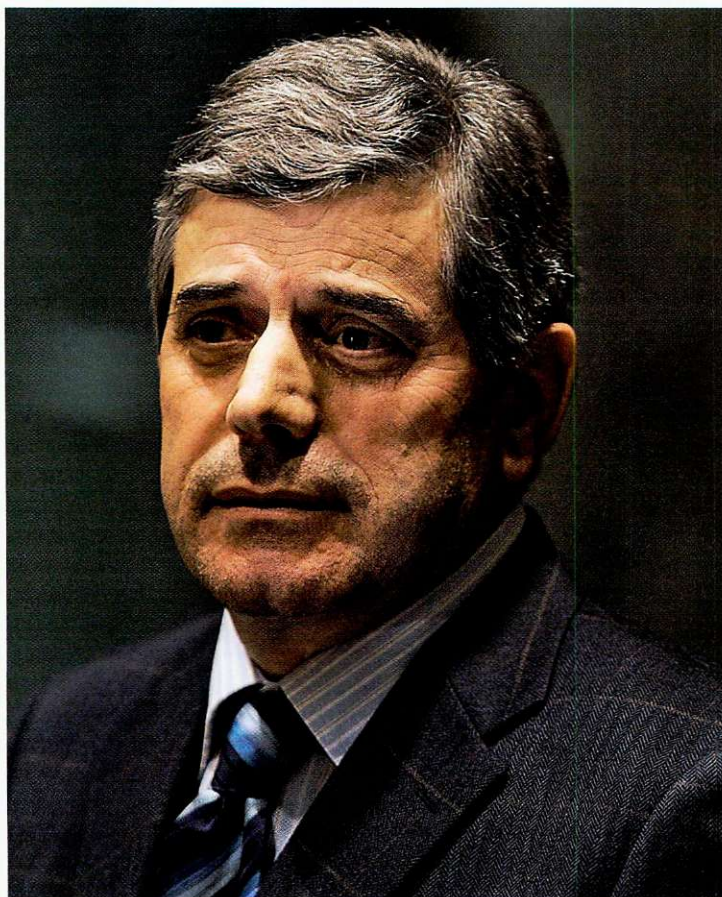
Kritizira brez zavor Poslanec SNS Sašo Peče je predsednika vlade Janeza Janšo obtožil, da zavaja socialne partnerje in javnost, s tem ko trdi, da so makroekonomske napovedi pozitivne. Po Pečetovem mnenju mora premier nehati z lažmi. Na to se je odzval kabinet premierja in označil njegove izjave za žaljive in neprimerne. Po njihovo verodostojnost Pečetovih trditev najbolj demantirajo makroekonomski kazalniki, ki so v skladu z razvojno strategijo Slovenije.

Grozi mu interpelacija Poslanska skupina Zares je napovedala, da bo vložila interpelacijo zoper ministra za notranje zadeve Dragutina Mateja. Pripisujejo mu odgovornost za smrt pri diskoteki Global, saj naj ne bi bil ustrezno ukrepal. Pri tem pozabljajo, da je državni svet dal veto na zakonske predloge, ki bi ministru omogočali takojšnje ukrepanje. Minister se je na to odzval in dejal, da bo osebne odločitve sprejemal, ko bodo predlagani zakoni sprejeti.

Hitro ukrepanje Vlada je na predlog ministra za promet Radovana Žerjava pretekli teden razrešila predsednika uprave Družbe za avtoceste RS Rajka Siročiča in na njegovo mesto imenovala Tomislava Nemca. Pohvalno je, da se je novi minister kmalu po imenovanju lotil nujnih kadrovskih sprememb. S tem naj bi bili narejeni potrebni koraki k razbitju avtocestnega lobija, ki z graditvijo avtocest masno služi na račun slovenskih davkoplačevalcev.

Končno ustavni sodnik

Vodja parlamentarne zakonodajne pravne službe Miroslav Mozetič je bil prejšnji teden v državnem zboru izvoljen za novega ustavnega sodnika. Za Mozetiča je na glasovanju, to je potekalo za vsakega kandidata posebej, glasovalo 51 poslancev, proti pa jih je bilo 18. Preostali štirje kandidati, ki jih je prav tako predlagal predsednik republike Janez Drnovšek, niso dobili podpore. Mozetič se je potegoval za mesto ustavnega sodnika še v času prejšnjega predsednika republike Milana Kučana, vendar ga slednji ni nikoli predlagal v izvolitev. Vzrok je bil najverjetneje v tem, da je bil v devetdesetih letih Mozetič viden član Slovenskih krščanskih demokratov, nekaj časa tudi vodja njihove poslanske skupine. Kučan ni zmozel toliko širine, da bi za ustavne sodnike predlagal pravne strokovnjake različnih svetovnih nazorov, ampak je za to ugledno institucijo predlagal

samo „preverjene kadre“, ki so bili do demokratizacije člani Zveze komunistov Slovenije. Zato smo imeli ideološko enostransko sestavo ustavnega sodišča. Posledica tega so bile nekatere odločbe, ki so vzbujale precejšnjo mero dvoma, na primer odločba o tako imenovanih izbrisanih.

Po zakonu o ustavnem sodišču mora zdaj predsednik republike za prosta mesta ustavnih sodnikov v 14 dneh objaviti nov razpis, lahko pa (v enakem roku) državnemu zboru v potrditev predlaga tudi katerega od kandidatov, ki so se prijavili že na zdajšnje tri razpise. Smiselno bi bilo, da bi se Drnovšek oziroma njegova svetovalka za to področje Magdalena Tovornik) posvetoval s poslanskimi skupinami in na podlagi tega predlagal nove kandidate, ki imajo realno možnost za izvolitev. Morda pa bo to opravilo prepustil novemu predsedniku republike. M. B.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	9,18 EUR
☐ Albert Svetina: Od osvobodilnega boja do banditizma	27,95 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	20,44 EUR
☐ Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni	32,00 EUR
☐ Silvin Eiletz: Skrivnost komiterne	23,96 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	16,29 EUR
☐ Vasja Klavara: Predel 1809	28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	16,02 EUR
☐ Vasja Klavara: Koraki skozi meglo	26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	10,43 EUR
☐ Jože Zemljič: Življenje je večna borba	8,34 EUR
☐ NOVO Jože Dežman: Rojstvo Slovenije	20,00 EUR
☐ NOVO Jože Dežman, Hanzi Filipič: Hitlerjeva dolga senca	26,99 EUR
☐ NOVO Jelka Žmuc Kušar: Evropski večeri Lojzeta Peterleta	14,99 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite
na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks 01 230 06 61.

*Poštino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.*

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"

3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"

4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" +
knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: _____

Vsemogočen. BlackBerry® iz Mobitela.

Pametno je imeti pameten telefon. In lepo je imeti lep telefon. Sedaj imate lahko vse v enem. BlackBerry™ pametni telefoni iz Mobitela vam s prefinjenim stilom poenostavijo komunikacijo in jo ponesejo na nov nivo doživetja. Celovito upravljanje z e-pošto, sinhronizacija koledarja, dostop do interneta, vgrajen GPS in m>navigacija, multimedijski predvajalnik, brskanje po internetu z QWERTY tipkovnico, veliki in lahko berljivi zasloni, so le nekatere od prednosti, ki delajo BlackBerry™ pametne telefone iz Mobitela res vsestranske in vsemogočne.

* GPS sprejemnik je na voljo le pri modelu BlackBerry® 8800.
Skupina povezanih blagovnih znamk, podob in simbolov RIM in BlackBerry sta v izključni lasti podjetja Research In Motion – uporabljeni z dovoljenjem.

BlackBerry® 8800 BlackBerry® Curve™ 8300 BlackBerry® Pearl™ 8100

